

16 Särskilda problem vid rekrytering av kontaktpersoner

Utredningens bedömning: Insatsen biträde av kontaktperson enligt 9 § 4 LSS är av mycket stort värde för den enskilde brukaren, i de fall kontaktpersonen kan utgöra det stöd som avses. Kommunerna har i dag svårigheter att rekrytera kontaktpersoner. Förutsättningarna för att med framgång kunna rekrytera kontaktpersoner behöver därför förbättras. Åtgärder för att underlätta rekryteringsarbetet i kommunerna bör övervägas.

Som angetts i avsnitt 8.1.2 utgör besluten om kontaktperson den överlägset största andelen av de ej verkställda besluten enligt LSS. Av totalt 2 271 ej verkställda beslut enligt LSS den 31 december 2003 gällde cirka hälften, 1 141 stycken, insatsen biträde av kontaktperson. Till skillnad från beslut om flertalet andra insatser enligt LSS anses inte bristande resurser vara den huvudsakliga orsaken till att beslut om kontaktperson inte verkställs. Som orsak anges i stället svårigheter att rekrytera personer som är beredda att åta sig uppdraget att vara kontaktperson. Att hitta en kontaktperson som passar just till den enskilde brukaren anges också som en svårighet. Trots svårigheterna att finna kontaktpersoner har utredningen vid sina kontakter med vissa kommuner sett exempel på att aktiva rekryteringsåtgärder givit ett mycket gott resultat.

I förarbetena till LSS (prop. 1992/93:159, bilaga 1) har den föredragande departementschefen anfört bl.a. följande om insatsen biträde av kontaktperson (s. 75 f.).

Många personer med funktionshinder har få kontakter vid sidan av sina anhöriga. Människor med funktionshinder bor också ensamma i mycket större utsträckning än andra. Många saknar gemenskapen med andra människor i arbetslivet och i fritidssammanhang.

Jag anser att personer med funktionshinder som omfattas av den nya lagen skall kunna erbjudas ett personligt stöd i form av kontakt-

person för att underlätta ett självständigt liv i samhället. Stödet bör också kunna ges av en hel familj, s.k. stödfamilj.

Kommunens roll bör huvudsakligen vara att förmedla kontaktpersoner och att aktivt arbeta för att människor engagerar sig som kontaktpersoner.

Kontaktpersonen bör vara en person som ställer sig till förfogande som medmänniska för en person med funktionshinder som behöver hjälp för att komma i kontakt med andra människor och för att komma ut i samhället. Ungdomar med funktionshinder som vill delta i olika aktiviteter tillsammans med andra ungdomar behöver ofta någon som följer med dem dit och därifrån och någon att vara tillsammans med under tiden aktiviteten pågår. Andra kan behöva en intresserad person eller en familj att regelbundet prata och umgås med. De som bor på vårdhem behöver ofta hjälp för att få kontakter utanför vårdhemmet.

[...]

Insatsen bör enligt min mening ses som ett icke-professionellt stöd som ges av en person med stort engagemang och intresse för andra människor. Det bör inte ställas krav på någon särskild yrkeskompetens på kontaktpersonen. Det utesluter självfallet inte att kontaktpersonens insats ibland kan utgöra ett komplement till det professionella arbetet.

Den enskildes eget val av person bör vara avgörande för vem som skall utses som kontaktperson. Någon särskild form för uppdraget bör inte finnas. Det bör t.ex. inte ställas krav på att kontaktpersonen skall rapportera till huvudmannen om uppdraget. Däremot kan kontaktpersonen behöva stöd av huvudmannen i olika situationer samt viss utbildning inför uppdraget. I sådana sammanhang bör diskussioner om uppdraget i möjligaste mån hållas på ett generellt plan och inte ägnas åt beskrivningar eller frågeställningar kring en enskild person.

Som framgår av förarbetena har insatsen biträde av kontaktperson en ideell karaktär. Att vara kontaktperson kallas ibland för att vara en "betald kompis". Insatsen syftar till att bryta den isolering som kan drabba personer med vissa funktionshinder. För att insatsen skall bli framgångsrik för den enskilde krävs därför naturligtvis att relationen mellan den enskilde och kontaktpersonen är god. I de fall den enskilde får en fungerande relation till en kontaktperson kan insatsen vara av mycket stort värde. Den kan innebära att den enskildes livskvalitet förbättras avsevärt. Insatsen fyller då en helt unik funktion och kan inte ersättas av någonting annat.

Att hitta en kontaktperson som passar till den enskilde brukaren kan innebära svårigheter av ett helt annat slag jämfört med att t.ex. tillhandahålla en bostad med särskild service. Det kan vara svårigheter som på ett annat sätt ligger utanför kommunens kontroll. Det gäller att hitta tillräckligt många personer som vill åta sig

uppdraget att vara kontaktperson, för att samtliga brukare i kommunen som har rätt till insatsen också skall kunna få tillgång till den. Dessutom måste en ”matchning” ske i det enskilda fallet, så att den enskilde får den kontaktperson som han eller hon vill ha och känner ett förtroende för. Detta är en förutsättning för att resultatet av insatsen skall bli lyckat. I detta sammanhang är naturligtvis den enskildes uppfattning av avgörande betydelse. Till vissa brukare kan det vara mycket svårt att finna någon som kan tänka sig att ställa upp som kontaktperson. Den enskildes funktionshinder kan vara av sådan omfattning att det blir mycket svårt att hitta någon som har tillräckliga kunskaper och som vågar ta på sig det ansvar som det innebär att vara kontaktperson. Det kan också vara så att den enskilde kan ha en sådan personlighet att det blir mycket svårt att hitta någon som vill ställa upp som kontaktperson till honom eller henne. Ibland kan den enskildes anhöriga ha synpunkter på eller inte acceptera den kontaktperson som erbjuds.

Svenska Kommunförbundet har utfärdat rekommendationer beträffande ersättningar till kontaktpersoner. I förbundets cirkulär 1995:83 anges att ersättningen till kontaktpersonen består dels av ett arvode, dels av en omkostnadsersättning. Ersättningarna utgår i procent av för året gällande prisbasbelopp fördelat per månad. Arvodet utgör ersättning för den tid som är avsatt för uppdraget. Ett uppdrag som omfattar exempelvis telefonkontakt med den enskilde en gång per vecka samt träffar två gånger per månad föreslås ersättas med 15 procent av prisbasbeloppet. Omkostnadsersättningen bör, enligt Svenska Kommunförbundet, utgå i intervallet 10–40 procent av prisbasbeloppet. Den avser att täcka utgifter i anslutning till uppdraget. Lägsta nivån bör, enligt vad som anges i cirkuläret, normalt kunna tillämpas och avses täcka kostnader såsom för telefon, lokala resor, besök, enklare förtäring, biobiljetter och idrottsevenemang. Högre ersättning kan utgå för mera kostnadskrävande aktiviteter. För år 2004 är prisbasbeloppet 39 300 kr. Ett arvode om 15 procent av prisbasbeloppet innebär följaktligen 491 kronor per månad under år 2004. En omkostnadsersättning om tio procent av prisbasbeloppet innebär på motsvarande sätt 328 kronor per månad. (Svenska Kommunförbundets cirkulär 2003:91.)

Ersättningsnivån för uppdrag som kontaktperson är enligt utredningens mening förhållandevis låg. Detta kan utgöra en faktor som försvårar kommunens arbete med att rekrytera kontaktpersoner. Om ersättningsnivån vore högre skulle förmodligen fler människor

lockas att åta sig ett uppdrag. Å andra sidan bör ersättningsnivån inte vara så hög att det ideella inslaget i insatsen blir för litet. Den som åtar sig uppdraget att vara kontaktperson skall främst göra detta av ideella skäl. Uppdraget måste utföras med engagemang av någon som i första hand ställer upp av en vilja att vara ett stöd för den enskilde och för att förbättra livskvaliteten för honom eller henne.

Att någon innehar ett uppdrag som kontaktperson kan i vissa fall innebära problem i andra avseenden. Om kontaktpersonen uppstår sjukpenning, kan denna komma att ifrågasättas. Utredningen har varit i kontakt med Riksförsäkringsverket som har uppgett att uppdrag, exempelvis som kontaktperson, skall vägas in i bedömningen av den totala arbetsförmågan. Detta innebär, enligt verket, att en försäkrad som trots sin sjukskrivning fortsätter sitt, eller åtar sig, uppdrag som kontaktperson omöjligt kan beviljas hel sjukpenning, utan som högst kan erhålla tre fjärdedels sjukpenning. Bedömningarna av vilken betydelse ett uppdrag som kontaktperson skall ha vad beträffar rätten till sjukpenning har skiftat mellan försäkringskassorna. Riksförsäkringsverket har överklagat en dom från Kammarrätten i Göteborg (dom den 2 mars 2004 i mål nr 480-03) gällande rätt till en fjärdedels sjukpenning till en försäkrad som åtagit sig ett uppdrag som kontaktperson. Frågan om prövningstillstånd i målet i Regeringsrätten är för närvarande inte avgjord. Vad gäller frågan om rätt till sjukersättning eller aktivitetsersättning vid uppdrag som kontaktperson har Riksförsäkringsverket uppgett att utgångspunkten för bedömning av arbetstiden är ett heltidsarbete i den sysselsättning, det uppdrag eller det förvärvsarbete den försäkrade kan utföra. Arbetstiden bör, enligt verket, inte överstiga en åttondel av sådant arbete för att rätt till hel sjuk- eller aktivitetsersättning skall föreligga. Det är, enligt vad verket har anfört, av särskild vikt att försäkringskassan får information om uppdraget så att bedömning av arbetsinsatsen kan göras i varje enskilt ärende där den försäkrade fortsätter sitt, eller åtar sig, uppdrag som kontaktperson.

Utredningen har även varit i kontakt med Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, som har uppgett bl.a. följande. Om en arbetslös ersättningstagare åtar sig enstaka förtroendeuppdrag eller uppdrag som god man eller kontaktperson så skall arbetslöshetskassorna göra en individuell bedömning av om uppdragen utgör hinder för ersättningstagaren att stå till arbetsmarknadens förfogande. Ett enstaka uppdrag, omfattande exempelvis telefon-

kontakt med den enskilde en gång per vecka och träffar två gånger per månad, hindrar inte en arbetslös ersättningstagare från att stå till arbetsmarknadens förfogande, enligt inspektionens uppfattning, varför uppdraget inte heller skall påverka rätten till ersättning.

Som har framgått av utredningens kontakter med Riksförsäkringsverket och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen kan uppdrag som kontaktperson ibland innebära att rätten till viss ersättning vid sjukdom eller arbetslöshet ifrågasätts. Det är enligt utredningens uppfattning troligt att detta kan inverka negativt på kommunernas möjligheter att rekrytera och behålla kontaktpersoner. Om exempelvis en försäkrad som uppbär sjukpenning riskerar att förlora denna vid ett engagemang som kontaktperson, kan knappast viljan att ta eller att ha kvar ett uppdrag vara densamma, jämfört med om denna risk inte fanns. Personer som av olika anledningar inte förvärvsarbetar kan säkerligen i många fall göra goda insatser som kontaktpersoner. Effekten av att rätten till ersättningar från försäkringskassan eller arbetslöshetskassan kan komma att ifrågasättas kan därför, enligt utredningens mening, innebära att människor, som annars i relativt stor omfattning skulle kunna göra goda insatser som kontaktpersoner, avstår från att göra detta.

Genom sin ideella karaktär skiljer sig insatsen biträde av kontaktperson i flera avseenden från övriga insatser enligt LSS. Det handlar här inte om en insats som syftar till att lösa problem av praktisk eller annan funktionell natur för den funktionshindrade, utan om en insats som ges i syfte att tillgodose ett behov som i princip alla människor har, nämligen behovet av social kontakt och känslomässig närhet. LSS är en utpräglad rättighetslagstiftning. Genom lagens utformning ges den enskilde en laglig rätt att av kommunen kräva att få de insatser som anges i 9 § LSS, om han eller hon tillhör en personkrets som anges i lagen och har ett behov av insatsen i fråga. När det gäller biträde av kontaktperson är det dock inte helt enkelt att tala om en utkrävbar rättighet på samma sätt som när det gäller exempelvis en personlig assistent eller ett boende med särskild service. Kommunen kan inte på samma sätt lyckas med att tillgodose ett behov av en kontaktperson genom att satsa tillräckliga resurser eller planera i tillräcklig omfattning, jämfört med att kunna tillgodose exempelvis ett behov av ett boende med särskild service genom att vidta tillräckliga åtgärder. Att tillhandahålla "en kompis" kan aldrig vara samma sak som att tillhandahålla ett boende. De särskilda svårigheter som utredningen

har funnit att kommunerna har att rekrytera kontaktpersoner bekräftar detta. I de situationer en kontaktperson kan vara det stöd som avses kan dock, enligt samstämmiga uppgifter från bl.a. handikapporganisationer och Handikappombudsmannen, värdet för den enskilde knappast i något fall överskattas. Det är därför viktigt att alla brukare enligt LSS, som är i behov en kontaktperson, också får det stöd som kontaktpersonen kan ge. Att åtgärder vidtas för att förbättra förutsättningarna för kommunerna att rekrytera kontaktpersoner, måste därför anses som angeläget. Enligt utredningens mening bör därför åtgärder för att underlätta rekryteringsarbetet i kommunerna övervägas. Oavsett om detta sker kan kommunerna aldrig ta de svårigheter, som utredningen pekat på, till intäkt för att inte bedriva ett mycket aktivt arbete på detta område. Utredningen vill betona att de angivna svårigheterna inte på något sätt kan innebära att insatsen biträde av kontaktperson inte skall omfattas av förslagen i detta betänkande. Rekryteringssvårigheter kan följaktligen inte heller anses som ett godtagbart skäl för att inte döma ut en sanktionsavgift, om inte kommunen kan visa att den vidtagit alla åtgärder som kan anses rimliga för att finna en kontaktperson.

17 Önskad konsekvenser med anledning av att sanktionsavgifter införs även rörande gynnande myndighetsbeslut?

Utredningens bedömning: Om önskad konsekvenser skulle uppkomma när sanktionsavgifter införs även rörande gynnande myndighetsbeslut som inte verkställs inom skälig tid, bör regeringen överväga åtgärder för att komma till rätta med problemen.

Utredningen föreslår i avsnitt 15.4 att sanktionsavgifter skall införas rörande gynnande beslut av kommuner och landsting, som inte verkställs inom skälig tid. Om sanktionsavgifter införs även rörande gynnande myndighetsbeslut, kan det finnas risk för att handläggningstiderna av ärenden enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen och 9 § LSS blir längre än normalt. Med en längre handläggningstid kan kommunen eller landstinget nämligen skjuta frågan om verkställighet av ett kommande gynnande beslut på framtiden och därmed senarelägga risken för att en sanktionsavgift döms ut. Utredningen utgår från att det helt övervägande antalet ärenden kommer att handläggas på ett korrekt sätt. Skulle emellertid kommuner och landsting medvetet åsidosätta bestämmelsen i 7 § förvaltningslagen (1986:223) om att varje ärende där någon enskild är part skall handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts, bör regeringen överväga att föreslå riksdagen åtgärder för att komma till rätta med problemet. Exempelvis skulle maximitider för handläggning av ärenden enligt socialtjänstlagen och LSS kunna övervägas.

Även om utredningen förutsätter att de nya reglerna om sanktionsavgift inte tillåts påverka bedömningen, kan det inte uteslutas att förhållandena skulle kunna bli sådana att andelen ärenden ökar, där kommuner eller landsting bedömer att de enskilda inte uppfyller lagens krav för att beviljas en insats enligt socialtjänstlagen eller LSS. Om detta skulle bli fallet och det finns skäl att tro att den ökade avslagsfrekvensen hänger samman med att kommuner och

landsting försöker undgå att drabbas av sanktionsavgifter vid bristande verkställighet av gynnande beslut, bör man från regeringens sida överväga att föreslå riksdagen att bestämmelser införs för att motverka företeelsen. Exempelvis skulle länsstyrelserna, vid sidan av den enskilde, kunna ges en självständig rätt att överklaga avslagsbeslut enligt socialtjänstlagen och LSS. Om avslagsbeslut överklagas och allmän förvaltningsdomstol då finner att överklagandet skall bifallas och alltså förklarar att den enskilde har rätt till den insats han eller hon ansökt om, kan domen, om den inte verkställs inom skälig tid, bli föremål för sanktionsförfarandet vid domstolstrots.

18 Ändringar i bestämmelserna om kommunalt domstolstrots

Utredningens förslag: Bestämmelserna om kommunalt domstolstrots i socialtjänstlagen och LSS ändras, för att dessa i erforderliga delar skall stämma överens med de föreslagna bestämmelserna om sanktionsavgift vid ej verkställda beslut.

Enligt 16 kap. 6 a § socialtjänstlagen gäller idag att en kommun som underlåter att *utan oskäligt dröjsmål* tillhandahålla bistånd enligt 4 kap. 1 § som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, skall åläggas att betala särskild avgift. Motsvarande reglering finns i 28 a § LSS när det gäller kommuners och landstings insatser enligt 9 § LSS. Utredningen har i avsnitt 15.4 föreslagit att bestämmelser om sanktionsavgifter skall införas när kommuners eller landstings gynnande beslut om insatser enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen eller 9 § LSS inte verkställs *inom skälig tid*. Utredningen föreslår att motsvarande reglering skall gälla beträffande kommunalt domstolstrots. Kommuner eller landsting som inte inom skälig tid tillhandahåller en insats enligt ovan skall alltså åläggas att betala en särskild avgift. De föreslagna lagändringarna innebär ingen ändring i sak, utan är endast av redaktionell art.

Det kan även förekomma att verkställighet av en domstols avgörande om en insats enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen eller 9 § LSS avbryts. För att även dessa fall skall omfattas av lagstiftningen föreslår utredningen att en särskild avgift även skall åläggas en kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller insatsen efter det att verkställigheten av ett sådant avgörande avbrutits.

Utredningen har i avsnitt 15.4.1 något utvecklat vad som avses med begreppet skälig tid. Utredningen hänvisar till detta avsnitt.

Utredningen föreslår i avsnitt 15.4.3 att mål om särskild avgift enligt socialtjänstlagen och LSS skall handläggas skyndsamt. Detta

gäller därmed även beslut om särskild avgift med anledning av kommunalt domstolstrots.

I 16 kap. 6 d § socialtjänstlagen föreskrivs att om en kommun efter att ha ålagts att betala särskild avgift fortfarande underlåter att tillhandahålla biståndet, får ny särskild avgift dömas ut. En särskild avgift får enligt lagrummet dock dömas ut bara om ansökan har delgetts kommunen inom två år från det att domen om biståndet vunnit laga kraft. Motsvarande reglering finns i 28 d § LSS när det gäller kommuners och landstings insatser enligt 9 § LSS. I och med att utredningen föreslår att en särskild avgift skall åläggas kommuner eller landsting även i de fall där verkställigheten av ett gynnande avgörande avbrutits, föreslås för dessa fall att särskild avgift bara får dömas ut inom två år från och med den dag då verkställigheten av domen avbröts. Utredningen är medveten om att det kan vara svårt för länsstyrelsen att få kännedom om fall där verkställigheten av en gynnande dom avbrutits. Problemet bör dock inte överdrivas. Utredningen utgår från att det för många av de personer som domarna rör, ter sig naturligt att kontakta länsstyrelsen med anledning av utebliven verkställighet av domen.

I avsnitt 15.4.3 behandlas vissa handläggningsfrågor. Utredningen hänvisar till detta avsnitt när det gäller frågan dels hur länsstyrelsens ansökan om åläggande av sanktionsavgift bör utformas, dels fram till vilken tidpunkt en sanktionsavgift bör beräknas och därmed sammanhängande frågor.

19 Konsekvenser av utredningens förslag

19.1 Ekonomiska konsekvenser

19.1.1 Revisorer i kommuner och landsting

Utredningens bedömning: Lagändringarna kommer inte att leda till några väsentliga kostnadskonsekvenser.

Huruvida de ändringar som rör revisorernas verksamhet, främst hur nämnderna verkställer sina egna gynnande beslut, kommer att leda till ökade kostnader, är beroende av i vilken utsträckning kommunerna och landstingen underlåter att inom skälig tid verkställa sina egna gynnande beslut. Ändringarna bedöms dock inte leda till några väsentliga kostnadskonsekvenser för kommunerna och landstingen. Utredningen utgår från att det helt övervägande antalet gynnande beslut kommer att verkställas inom skälig tid och att endast ett relativt begränsat antal beslut kommer att redovisas till revisorerna. Det måste i sammanhanget även tilläggas att antalet ärenden per kommun torde bli relativt begränsat, när man beaktar att det finns 290 kommuner i riket.

19.1.2 Kommuner och landsting i övrigt

Utredningens bedömning: Den formella rapporteringsskyldighet till revisorer, länsstyrelse och fullmäktige som åläggs kommuner och landsting innebär en viss begränsad kostnadsökning.

Kommuners och landstings formella rapporteringsskyldighet till revisorer, länsstyrelse och fullmäktige innebär enligt utredningens bedömning en viss begränsad kostnadsökning. Eventuella kostnadskonsekvenser för kommuner och landsting i övrigt torde dock

inte vara aktuella i någon nämnvärd omfattning. Det handlar här till stor del om att följa upp gynnande beslut och se till att de verkställs inom skälig tid. Detta är en uppgift som redan idag åligger kommuner och landsting.

19.1.3 Länsstyrelserna

Utredningens bedömning: Förslagen i betänkandet kommer inte att föranleda något behov av betydande resurstillskott till länsstyrelserna.

Utredningen vill inledningsvis framhålla att den rapporteringskyldighet till länsstyrelserna som föreslås beträffande ej verkställda gynnande beslut och den föreslagna möjligheten för länsstyrelserna att ansöka om sanktionsavgift hos länsrätten, kan ge intryck av att länsstyrelserna kan komma att drabbas av ett betydande merarbete jämfört med den situation som gäller idag. Vid bedömningen av den ökade arbetsbördan bör man dock beakta att länsstyrelsen redan idag har tillsynsuppgifter på det sociala området i vid bemärkelse. Länsstyrelsernas tillsyn beträffande ej verkställda gynnande beslut kommer enligt utredningens uppfattning att underlättas genom den föreslagna rapporteringskyldigheten. Rapporterna kommer att förbättra länsstyrelsernas underlag när det gäller tillsynen enligt socialtjänstlagen och LSS över kommuner och landsting. Vid ett genomförande av utredningens förslag i detta betänkande är det vidare rimligt att anta att antalet beslut som inte verkställs inom skälig tid efter en övergångsperiod kommer att minska avsevärt.

Vid bedömningen av om det krävs eventuella resurstillskott till länsstyrelserna vill utredningen framhålla följande. Genom införandet av bestämmelser den 1 juli 2000 om bl.a. vite inom socialtjänsten och på LSS-området beslutade riksdagen om nya uppgifter för länsstyrelserna. Socialstyrelsen och länsstyrelserna har 1999 tillförts medel för att förstärka och intensifiera tillsynen över vården av äldre och funktionshindrade. Regeringen har bedömt att en del av dessa resurser bör kunna användas för att ge länsstyrelserna en mer aktiv roll när det gäller att föregripa domstolstrots (prop. 1999/2000:79, s. 133). Införandet av en sanktionsavgift i stället för en möjlighet till vitesföreläggande vid domstolstrots

innebär inte, enligt vad regeringen uttalat i propositionen Åtgärder mot kommunalt domstolstrots (prop. 2001/02:122, s. 27), att länsstyrelsen får några väsentligt annorlunda eller mer arbetskrävande uppgifter jämfört med tidigare. Det kan däremot, enligt regeringen, antas att den administrativa hanteringen av en sanktionsavgift blir enklare än den som krävs vid en vitessanktion. Till detta kommer enligt utredningen de resurser som fr.o.m. budgetåret 2003 tillförts länsstyrelserna för att förstärka tillsynen av vård och omsorg om äldre enligt socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). För ändamålet har 46 miljoner kronor avsatts för att användas till att anställa särskilda äldreskyddsombud vid länsstyrelserna. Utredningen anser att en del av dessa resurser torde kunna användas i förfarandet för att komma till rätta med kommunernas och landstingens bristande verkställighet av egna gynnande beslut. Även om länsstyrelsernas nya arbetsuppgifter torde komma att medföra ökade kostnader för verksamheten, är det svårt att närmare beräkna storleken av dessa. Förslagen i detta betänkande bedöms dock inte föranleda något behov av betydande resurstillskott till länsstyrelserna.

19.1.4 De allmänna förvaltningsdomstolarna

Utredningens bedömning: Det finns i nuläget inget behov av resursförstärkningar till de allmänna förvaltningsdomstolarna, för att de skall kunna hantera de nya målen om sanktionsavgifter.

Tanken med att införa bestämmelser om sanktionsavgifter vid kommunalt lagtrots är att dessa skall vara ett yttersta påtryckningsmedel för att påverka kommunerna och landstingen att på ett bättre sätt planera sin verksamhet och följa upp de gynnande beslut som här är aktuella. Utredningen utgår från att antalet fall, där länsstyrelserna kommer att behöva ansöka om utdömmande av sanktionsavgifter, inte kommer att bli alltför många. Enligt utredningens uppfattning finns det därför i nuläget inget behov av resursförstärkningar till de allmänna förvaltningsdomstolarna, för att de skall kunna hantera denna nya måltyp. Utredningen har då också beaktat att antalet mål i förvaltningsdomstolarna om ut-

dömande av vite och sanktionsavgifter vid domstolstrots i vart fall hittills har varit relativt få.

19.2 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Utredningens bedömning: Utredningens förslag leder i viss mån till att den kommunala självstyrelsen inskränks. Med hänsyn till syftet med förslagen anser utredningen dock att denna inskränkning är godtagbar.

Innebörden av den kommunala självstyrelsen har behandlats i avsnitt 4.6.1.

Utredningens förslag innebär bl.a. att revisorerna i kommuner och landsting får en utvidgad granskningsmöjlighet, att en rapporteringsskyldighet införs för kommuner och landsting samt att kommuner eller landsting som inte inom skälig tid verkställer gynnande beslut enligt socialtjänstlagen eller LSS åläggs att betala en sanktionsavgift (se vidare avsnitt 15.1, 15.2 respektive 15.4).

När det gäller förslagets påverkan på den kommunala självstyrelsen kan konstateras att förslagen leder till att den kommunala självstyrelsen i viss mån inskränks genom ökad statlig tillsyn och minskat handlingsutrymme vad gäller den kommunala verksamhetens organisation. Dock syftar utredningens förslag till att kommuner och landsting skall verkställa sina egna gynnande beslut som de fattat enligt socialtjänstlagen och LSS. Från rättssäkerhetssynpunkt är det oacceptabelt att enskilda inte får tillgång till de rättigheter gentemot det allmänna som lagstiftningen ger dem. Det är inte förenligt med grundläggande principer i en rättsstat att myndigheter fattar gynnande beslut för den enskilde, och sedan inte verkställer besluten inom rimlig tid. Den kommunala självstyrelse som kommuner och landsting är tillförsäkrade enligt grundlagen kan i en rättsstat aldrig åberopas som en ursäkt för en kommun eller ett landsting att förvägra sina invånare de förmåner som de fått rätt till av riksdagen eller i annat fall underlåta att rätta sig efter gällande lag. Även om det nu anförda – relativt sett – skulle förekomma i endast ett fåtal ärenden utgör det enligt utredningen ett allvarligt problem. Utredningen anser med hänsyn härtill att en inskränkning i den kommunala självstyrelsen med

syfte att komma till rätta med ovanstående problematik är godtagbar.

Vad gäller förslaget om sanktionsavgift vill utredningen även påpeka följande. Ett synsätt som kan ligga nära till hands när man diskuterar huruvida föreslagna lagbestämmelser inkräktar på den kommunala självstyrelsen är att undersöka om syftet med bestämmelserna kan uppnås på ett för det kommunala självbestämmandet mindre ingripande sätt än det som föreslås. Tanken skulle vara att om olika möjligheter finns att nå samma mål skall av hänsyn till principen om den kommunala självstyrelsen den åtgärd väljas som inkräktar minst på kommunernas självbestämmanderätt (se Lagrådets yttrande i propositionen 2000/2001:36, bilaga 4, s. 30 f.). För att komma till rätta med problemet att gynnande beslut fattas utan att de verkställs inom skälig tid anser utredningen dock att det krävs ett effektivt påtryckningsmedel, som kan användas som en yttersta åtgärd för att få kommuner och landsting att fullgöra sina åligganden på ett korrekt sätt. Enligt utredningens mening saknas det alternativ som är lika effektiva som sanktionsavgifter. Utredningen anser därför att införandet av sanktionsavgifter är en nödvändig åtgärd för att uppnå syftet med förslagen.

19.3 Konsekvenser i övrigt

Påverkan på jämställdheten mellan män och kvinnor

Utredningens bedömning: Det är inte uteslutet att förslagen i betänkandet kan ha en positiv påverkan på jämställdheten mellan män och kvinnor.

Socialstyrelsen och länsstyrelserna har i rapporten Ej verkställda beslut och domar enligt LSS och SoL 2003 redovisat resultatet av sin kartläggning ur ett genusperspektiv. Av rapporten (s. 24) framgår det bl.a. att ej verkställda beslut och domar enligt LSS samt avslag trots bedömt behov enligt samma lag, i drygt 60 procent av ärendena gäller pojkar eller män. När det gäller ej verkställda beslut och domar enligt socialtjänstlagen samt avslag trots bedömt behov enligt denna lag, framgår det av rapporten (s. 26) att 65 procent av ärendena gäller kvinnor; i åldersgruppen 65 år och äldre utgör andelen kvinnor 67 procent, medan kvinnorna utgör 45 procent av ärendena i åldersgruppen yngre än 65 år. Det bör i detta samman-

hang särskilt anmärkas att av antalet beslut enligt socialtjänstlagen gäller huvuddelen bistånd inom äldreomsorgen, dvs. bistånd till personer som är 65 år och äldre.

Enligt Socialstyrelsens och länsstyrelsernas rapport (s. 24) har det inte varit möjligt att utifrån aktuellt material bedöma om uppvisade skillnader mellan män och kvinnor är ett tecken på bristande jämställdhet eller om det är andra faktorer som spelar in. Mot bakgrund av det som nu anförts är det dock enligt utredningens mening inte uteslutet att förslagen i detta betänkande kan ha en positiv påverkan på jämställdheten mellan män och kvinnor. Syftet med utredningens förslag är ju nämligen att alla gynnande beslut, oavsett om de gäller män eller kvinnor, skall verkställas inom skälig tid.

Barnperspektivet

Utredningens bedömning: Förslagen i betänkandet har en positiv påverkan på både barns och ungdomars förhållanden, i och med att förslagen syftar till att alla gynnande beslut skall verkställas inom skälig tid.

Antalet ej verkställda beslut och domar enligt socialtjänstlagen och LSS samt avslag trots bedömt behov enligt dessa båda lagar rörande barn och ungdomar till och med 22 års ålder, uppgick enligt den ovan nämnda rapporten från Socialstyrelsen och länsstyrelserna (s. 25) till totalt drygt 1 000 ärenden. Enligt utredningens bedömning har förslagen i detta betänkande en positiv påverkan på både barns och ungdomars förhållanden, i och med att förslagen syftar till att alla gynnande beslut skall verkställas inom skälig tid.

Övrig påverkan

Utredningens bedömning: Förslagen i betänkandet har ingen övrig påverkan.

Enligt utredningens uppfattning har förslagen i betänkandet ingen betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för

små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

20 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Utredningens förslag till lagändringar i kommunallagen (1991:900), socialtjänstlagen och LSS föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

Beträffande förslaget till ändring av kommunallagen anser utredningen att några övergångsbestämmelser inte krävs. När det gäller de föreslagna ändringarna i socialtjänstlagen och LSS behövs däremot sådana bestämmelser. Det bör därvid föreskrivas att i fråga om särskild avgift med anledning av dröjsmål med att verkställa en kommuns eller ett landstings gynnande beslut får enbart tid från och med lagens ikraftträdande beaktas vid bedömningen av om skälig tid överskridits. Detsamma bör föreskrivas i fråga om särskild avgift med anledning av dröjsmål med att verkställa en kommuns eller ett landstings gynnande beslut eller en domstols gynnande avgörande, om verkställigheten av beslutet eller domen har avbrutits. Utredningen bedömer att övergångsbestämmelserna krävs för att de nya reglerna om sanktionsavgifter inte skall kunna tillämpas retroaktivt.

Utredningen anser att någon övergångsbestämmelse inte krävs i fråga om särskild avgift med anledning av dröjsmål med verkställighet av en domstols gynnande avgörande. En bestämmelse om särskild avgift finns redan idag och de ändringar som utredningen föreslår beträffande nu gällande regler innebär inte någon ändring i sak.

21 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)

9 kap. 10 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 15.1.

I paragrafen föreskrivs för närvarande att revisorernas granskning inte omfattar ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild i andra fall än när handläggningen av sådana ärenden har vållat kommunen eller landstinget ekonomisk förlust, när granskningen gäller hur nämnderna verkställer avgöranden av allmänna förvaltningsdomstolar eller när granskningen sker från allmänna synpunkter. Utredningen föreslår att ytterligare ett undantag införs, nämligen i fall när granskningen gäller hur nämnderna verkställer egna gynnande beslut.

De ärenden som kan komma att granskas kan innehålla information som är känslig ur integritetssynpunkt. Sekretess gäller dock hos kommunen eller landstinget om revisorerna får del av uppgifter för vilka sekretess gäller (se 13 kap. 1 § sekretesslagen [1980:100]).

Förslaget till lag om ändring i lagen (1993: 387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

28 a §

I *första stycket* föreslås en ny bestämmelse om att en kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid tillhandahåller en insats enligt 9 § som någon är berättigad till enligt ett beslut av en sådan nämnd som avses i 22 §, skall åläggas att betala en särskild avgift. En särskild avgift skall även kunna åläggas i fall när verkställigheten av ett beslut avbrutits. I första stycket föreskrivs därför vidare att en kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller insatsen efter det att verkställigheten av ett beslut

enligt 9 § avbrutits, skall åläggas att betala en särskild avgift. Förslaget har behandlats i avsnitt 15.4.1.

I *andra styckets* första mening föreslås en ändring i nu gällande reglering. Enligt förslaget skall en kommun eller ett landsting som *inte inom skälig tid tillhandahåller* en insats enligt 9 § som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, åläggas att betala en särskild avgift. För närvarande föreskrivs i första stycket att en kommun eller ett landsting skall åläggas att betala en särskild avgift om den *underlåter att utan oskäligt dröjsmål tillhandahålla* en insats enligt 9 §, som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande. Förslaget innebär ingen ändring i sak utan är endast av redaktionell art. Genom regleringen i andra meningen föreslår utredningen att möjligheten att ålägga en kommun eller ett landsting en särskild avgift utvidgas till fall när verkställigheten av en domstols avgörande avbrutits. Förslaget har behandlats i avsnitt 18.

Utredningen anser i likhet med vad regeringen anfört i propositionen om åtgärder mot domstolströts (prop. 2001/02:122, s. 30) att omständigheterna någon gång kan vara sådana att det framstår som motiverat att både straffa en enskild beslutshavare för tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottsbalken och att ålägga en kommun eller ett landsting avgiftsskyldighet. Regleringen i *första och andra styckena* innebär inte något hinder mot detta (se prop. 1981/82:142, s. 24 f.).

Av *tredje stycket* framgår att särskilda avgifter enligt paragrafen tillfaller staten. Ändringen av lydelsen är endast av redaktionell art.

28 c §

Forumregeln i *första stycket* är oförändrad.

I *andra stycket* föreslås en ny bestämmelse om att mål om särskild avgift enligt LSS skall handläggas skyndsamt. Förslaget har behandlats i avsnitt 15.4.3 och 18.

Bestämmelsen om att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten återfinns för närvarande i andra stycket. Till följd av att en ny bestämmelse om skyndsamt handläggning föreslås i andra stycket, föreslår utredningen att bestämmelsen om prövningstillstånd tas in i *tredje stycket*.

28 d §

Första stycket är oförändrat. Utredningens ställningstagande har behandlats i avsnitt 15.4.2.

I *andra stycket* föreslår utredningen att en ny bestämmelse införs. Enligt förslaget får särskild avgift, med anledning av att en nämnd i en kommun eller ett landsting fattat ett gynnande beslut om en insats enligt 9 §, dömas ut bara om ansökan delgetts kommunen eller landstinget inom två år från tidpunkten för det gynnande beslutet eller inom två år från och med den dag då verkställigheten av det gynnande beslutet avbröts.

Enligt *tredje stycket* kommer särskild avgift med anledning av en domstols avgörande att få dömas ut bara om en ansökan har delgetts kommunen eller landstinget inom två år från det att domen om insatsen vunnit laga kraft eller inom två år från och med den dag då verkställigheten av domen avbröts. Den sistnämnda situationen är ny och föranledd av att utredningen föreslår att möjligheten att ålägga en kommun eller ett landsting en särskild avgift enligt 28 a § andra stycket utvidgas till att även gälla fall när verkställigheten av en domstols avgörande avbrutits.

Förslagen i *andra och tredje styckena* har behandlats i avsnitt 15.4.3 och 18.

28 e §

Paragrafen är *ny*. Förslaget har behandlats i avsnitt 15.2.

Utredningen föreslår att en rapporteringsskyldighet införs beträffande alla gynnande beslut enligt 9 § av en nämnd hos en kommun eller ett landsting, som inte har verkställts inom två månader från och med dagen för beslutet. Detsamma gäller alla nämndbeslut enligt 9 § av en nämnd hos en kommun eller ett landsting, som inte har verkställts på nytt inom två månader från och med den dag då verkställigheten avbröts. Rapporteringen, som av ansvarig nämnd skall ske till länsstyrelsen och till kommunens eller landstingets revisorer, skall ange tidpunkten för varje beslut, vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat uppge skälen för dröjsmålet. Rapporteringen skall ske en gång per månad. Självfallet skall ett ej verkställt beslut rapporteras varje månad, så länge det inte är verkställt.

De ärenden som kan komma att redovisas till länsstyrelsen och revisorerna kan innehålla information som är känslig ur integritets-synpunkt. Eventuell sekretess hos nämnden överförs dock till länsstyrelsen och revisorerna genom bestämmelsen i 13 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100).

28 f §

Paragrafen är *ny* och har behandlats i avsnitt 15.2.

För att länsstyrelsen och kommunens eller landstingets revisorer skall kunna följa handläggningen av varje ärende som redovisats, föreslår utredningen att ansvarig nämnd hos kommunen eller landstinget skall anmäla till länsstyrelsen och till kommunens eller landstingets revisorer när man senare har verkställt ett gynnande beslut, som tidigare har rapporterats som ej verkställt enligt 28 e §. Vid rapporteringen skall datum för verkställighet anges. Utredningen har inte funnit skäl att föreskriva en tidsfrist inom vilken nämnden skall underrätta länsstyrelsen och revisorerna att verkställighet av ett beslut har skett. Enligt utredningens mening får det anses ligga i nämndens intresse att så snart som möjligt lämna en sådan underrättelse, för att kunna undgå en vidare granskning.

28 g §

Paragrafen är *ny* och har behandlats i avsnitt 15.2.

En ansvarig nämnd hos en kommun eller ett landsting skall enligt förslaget lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 9 § som inte har verkställts inom två månader från och med dagen för besluten. Nämnden skall vidare till fullmäktige lämna en sådan rapport över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 9 § som inte har verkställts på nytt inom två månader från den dag då verkställigheten avbröts. I båda fallen skall nämnden ange vilka typer av insatser besluten gäller samt hur lång tid som förflutit från dagen för respektive beslut. Rapporteringen föreslås ske en gång per månad.

Det är viktigt att den statistikrapport som nämnden lämnar till fullmäktige utformas på ett sådant sätt att sekretessbelagda upp-

gifter om enskilda inte lämnas ut. Rapporten kan efter begäran lämnas ut till allmänheten eller media.

Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

16 kap. 6 a, c och d §§ samt 16 kap. e-g §§

Förslagen har behandlats i avsnitt 15.2, 15.4 och 18.

Utredningen hänvisar i tillämpliga delar till författningskommentaren till förslaget till lag om ändring i LSS.

BILAGOR

Kommittédirektiv

Kommuners och landstings underlåtenhet att verkställa egna beslut om insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

**Dir.
2003:93**

Beslut vid regeringssammanträde den 24 juli 2003.

Sammanfattning av uppdraget

Utredaren skall analysera varför det förekommer att kommunala och landstingskommunala beslut inte verkställs och varför det förekommer beslut om avslag trots bedömt behov enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Med utgångspunkt i denna analys skall utredaren föreslå åtgärder som kan bidra till en förbättrad rättssäkerhet för enskilda. I den utsträckning de föreslagna åtgärderna kräver ny eller förändrad lagstiftning skall utredaren lämna förslag på sådan.

Bakgrund

Socialstyrelsens rapport

Regeringen har i regleringsbrev för både 2001 och 2002 givit Socialstyrelsen i uppdrag att i samarbete med länsstyrelserna kartlägga och analysera antalet ej verkställda domstols- och myndighetsbeslut enligt 9 § LSS och 6 b och 6 f §§ i dåvarande socialtjänstlagen (1980:620).

Enligt Socialstyrelsens rapport, som överlämnades till regeringen den 31 mars 2003, fanns det den 1 januari 2002 cirka 2 500 beslut som inte var verkställda enligt den tidigare 6 f § socialtjänstlagen (1980:620), vilket innebar en minskning med drygt 15 procent jämfört med året innan. För personer över 65 år gällde de ej verkställda

besluten till 90 procent särskilt boende. För yngre personer med insatser enligt socialtjänstlagen dominerades i stället de ej verkställda besluten av övriga insatser, t.ex. ledsagare och kontaktperson. Antalet avslag trots bedömt behov hade däremot ökat med närmare 25 procent jämfört med två år tidigare. Närmare hälften av personerna med ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen hade den 1 januari 2002 väntat fyra månader eller mer på att beslut om särskilt boende skulle verkställas och sju procent hade väntat mellan ett och två år. Hälften av kommunerna hade den 1 januari 2002 verkställt samtliga beslut. Antalet ej verkställda beslut är inte konstant. Län som hade ett stort antal ej verkställda beslut 2001 kan i vissa fall ha halverat antalet året efter medan län med få ej verkställda beslut kan ha fördubblat antalet.

Antalet beslut som inte verkställts enligt 9 § LSS utgjorde den 1 januari 2002 cirka 2 800, en ökning med närmare 10 procent jämfört med ett år tidigare, medan antalet beslut om avslag trots bedömt behov enligt LSS var relativt litet, knappt 200 stycken. En tredjedel av landets kommuner hade inga beslut enligt LSS som inte hade verkställts. Mellan de två mätåren ökade antalet ej verkställda beslut enligt LSS i femton län och minskade i fem län. De flesta beslut enligt 9 § LSS som inte verkställts gällde insatserna råd och stöd, ledsagarservice, kontaktperson, korttidsvistelse och boende för vuxna samt daglig verksamhet. En väntetid på upp till två år eller mer för att få de beslutade insatserna var inte ovanlig. Av dem som väntade på bostad med särskild service enligt LSS hade mer än två tredjedelar väntat mer än ett halvår på att beslutet skulle verkställas. Av dem som väntade på att insatsen kontaktperson enligt LSS skulle verkställas hade 40 procent väntat i mer än två år.

Orsakerna till att verkställighet inte sker är många och av mycket varierat slag. Det förekommer att den enskilde av olika orsaker tackar nej till den insats som erbjuds. Kommunernas utbud av äldreboenden stämmer inte alltid överens med de äldres önskemål och behov. Många äldreboenden som byggdes på 1970- och 80-talen planerades inte för att kunna tillgodose de omfattande behov av vård och omsorg som många äldre har i dag.

Den absolut vanligaste orsaken till att kommunerna inte kunde tillhandahålla LSS-insatserna ledsagarservice och kontaktperson var att personal/uppdragstagare saknades. När det gäller insatsen korttidsvistelse var orsaken, enligt kommunerna, till lika delar brist på bostäder och brist på korttidsfamiljer.

Socialstyrelsen har i sin rapport konstaterat att det finns brister i kommunernas handläggning och dokumentation samt i deras planering av insatser för att tillgodose aktuella och kommande behov.

Socialstyrelsens analys visar att kommunerna tillämpar lagstiftningen olika om de inte kan verkställa gynnande beslut inom rimlig tid eller om enskilda tackar nej till erbjuden insats. Det finns kommuner som avslår en ansökan om insats trots att behov av insatsen konstateras. Den enskilde sätts i vissa fall upp på en väntelista och får behovet tillgodosett när insatsen finns att tillgå. Väntetiden kan bli lång vilket medför en rättsosäkerhet för den enskilde. Om ansökan avslås har den enskilde möjlighet att överklaga beslutet. Andra kommuner väntar med att fatta beslut om en insats tills det är möjligt att verkställa beslutet.

Riksdagens revisorers granskning

Riksdagens revisorer har på eget initiativ granskat hur nationella mål genomförs i kommunernas äldreomsorg. I rapporten Nationella mål i kommunernas äldreomsorg (2001/02:15), som beslutades den 5 juni 2002, har revisorerna sett allvarligt på att det finns problem med verkställighet och oriktigt fattade biståndsbeslut i hälften av landets kommuner. Enligt revisorerna bör regeringen i den aktuella situationen inte längre avvakta med insatser mot huvudmännens bristande verkställighet och oriktiga biståndsbeslut. Riksdagens revisorer har med hänvisning till praxis från Regeringsrätten (se bl.a. RÅ 1988 ref. 40 och RÅ 1993 ref. 11) framhållit att resursbrist inte i något fall utgör ett godtagbart skäl för avslag på en ansökan om insats.

Tillkännagivande från riksdagen

I skrivelsen (2002/03:30) Uppföljning av den Nationella handlingsplanen för äldrepolitiken har regeringen angett att frågan om vilka åtgärder som är lämpliga för att komma till rätta med problemet med underlåtenhet hos kommuner och landsting att verkställa sina egna gynnande beslut bereds inom Regeringskansliet (s. 69). Frågan har även behandlats i regeringens skrivelse (2002/03:25) Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken (s. 80).

Socialutskottet har vid sin behandling av regeringens skrivelse 2002/03:30 (bet. 2002/03:SoU9) ansett att det är oacceptabelt i en rättsstat att gynnande domstolsavgöranden som beslutats i laga ordning inte respekteras och att kommunala beslut inte verkställs. I likhet med Riksdagens revisorer har utskottet ansett att regeringen inte längre bör avvakta med insatser. Regeringen bör därför, enligt utskottet, återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder, på kortare och på längre sikt. Åtgärderna kan omfatta både kommunernas egen kontroll och olika åtgärder från statens sida för att tydliggöra och kontrollera samhällets åtagande för de äldre. Riksdagen biföll den 3 april 2003 utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2002/03:134).

Sanktionsavgift vid domstolstrots

Den 1 juli 2002 trädde nya bestämmelser i socialtjänstlagen och LSS i kraft. Enligt dessa bestämmelser kan en sanktionsavgift ådömas kommuner och landsting som dröjer alltför länge med att verkställa domar om insatser enligt de aktuella lagarna. I propositionen Åtgärder mot kommunalt domstolstrots (prop. 2001/02:122) ansåg regeringen att Socialstyrelsens kartläggning och analys borde avvaktas innan ställning togs till vilka åtgärder som var lämpliga för att komma till rätta med problemet med kommunernas och landstingens underlåtenhet att verkställa sina egna gynnande beslut. Regeringen aviserade att den därefter skulle återkomma i frågan.

Uppdrag till Boverket och Socialstyrelsen

Boverket har redovisat att det i mer än hälften av landets kommuner behöver tillskapas ytterligare bostäder inom de särskilda boendeformerna för äldre. I ungefär lika många kommuner behövs fler lägenheter även inom de särskilda boendeformerna för funktionshindrade personer. Trots detta bedömer en fjärdedel av kommunerna att det förväntade nettotillskottet av bostäder under de kommande två åren är otillräckligt för att tillgodose befintliga och framtida behov. Mot denna bakgrund gav regeringen den 3 april 2003 (dnr S2003/3341/ST) Boverket och Socialstyrelsen i uppdrag att i samverkan se över och analysera bl.a. orsaker till denna platsbrist. Aspekter som särskilt skall belysas är plan- och bygg-

processens utformning och regelverk, tillgången till mark, produktionskostnader, drift- och underhållskostnader, samverkan mellan kommuner samt driftsformer. Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 2003.

Utgångspunkter för uppdraget

De kartläggningar och analyser som Socialstyrelsen har gjort i samarbete med länsstyrelserna visar att problemet med underlåtenhet hos kommuner och landsting att verkställa egna gynnande beslut enligt socialtjänstlagen och LSS är omfattande.

Om ett gynnande beslut har fattats saknas möjlighet för den enskilde att gå vidare till domstol, eftersom ett sådant beslut inte går att överklaga.

På samma sätt som med kommuners och landstings domstols-trots är det inte förenligt med grundläggande principer i en rättsstat att kommuner och landsting fattar beslut som gynnar den enskilde utan att sedan verkställa besluten inom rimlig tid. Det är inte heller tillfredsställande att ansökningar om insatser enligt socialtjänstlagen och LSS avslås trots att man har bedömt att insatsen behövs. Den enskilde har dock i denna situation möjlighet att överklaga beslutet till domstol.

Det är svårt att bedöma vilka åtgärder som kan vara lämpliga för att motverka en underlåtenhet hos kommunerna och landstingen att verkställa sina beslut. Bilden är mer komplex än vid domstols-trots. Antalet fall av underlåten verkställighet av egna beslut är vid denna jämförelse också mycket större.

Det förekommer att enskilda personer tackar nej till den insats som erbjuds med hänvisning till bristande kvalitet, att tidpunkten för insatsen inte passar, att standarden i boendet är för låg m.m. Även dessa fall hanteras olika i kommunerna. Rättssäkerheten i handläggning, beslut och verkställighet behöver därför klargöras.

Andra förklaringar till de ej verkställda besluten är förutom bristen på särskilda boenden, brister i kommunernas planering och i uppsökande verksamhet vilket gör det svårt att verkställa beslut och tillgodose enskildas behov. Svårigheter eller brister i rekryteringen av personal är ytterligare problem som leder till att insatser som personlig assistans, ledsagare, avlösare, kontaktperson och korttidsfamilj inte kan verkställas.

En stor efterfrågan på särskilda boenden kan bero på bristande kvalitet i hemtjänst och hemsjukvård. En bättre utbyggd hemtjänst och hemsjukvård och förstärkt samarbete med hälso- och sjukvården i fråga om bl.a. rehabiliteringsinsatser kan, enligt Socialstyrelsen, minska behovet av särskilda boenden och bostäder med särskild service. Även bristen på anpassade bostäder och lättillgänglig service kan leda till en ökad efterfrågan på särskilt boende liksom lokalsamhällets infrastruktur, menar Socialstyrelsen.

Justitieombudsmannen (JO) har i ett beslut den 6 september 2000 (dnr 2577-2000) understrukit vikten av att nämnden, när den enskilde har rätt till en viss insats, klarlägger om insatsen kan tillhandahållas inom rimlig tid. Om det kan förväntas bli svårt att verkställa ett beslut om bistånd ligger det enligt JO, inte minst från rättssäkerhetssynpunkt, nära till hands att anse att ansökan bör avslås. Därigenom bereds den enskilde möjlighet att överklaga beslutet till domstol. En viktig fråga i detta sammanhang är hur lång tid för verkställighet som måste accepteras. Vad gäller väntetid för tillhandahållande av gruppboende angav JO i beslutet att det ligger i sakens natur att man kan diskutera vad som är "rimlig tid". Enligt JO kan det Socialstyrelsen anfört i sina numera upphävda allmänna råd 1994:3 (S) om att tre månader borde gälla som gräns alltjämt tjäna som riktlinje.

Uppdraget

Utredaren skall analysera varför det förekommer att kommunala och landstingskommunala beslut inte verkställs och varför det förekommer beslut om avslag trots bedömt behov enligt socialtjänstlagen och LSS. Med utgångspunkt i denna analys skall utredaren föreslå åtgärder som kan bidra till en förbättrad rättssäkerhet för enskilda i förhållande till de rättigheter aktuell lagstiftning ger. Vad som anförts visar att en ingående analys måste göras innan utredaren kan ta ställning till vilka åtgärder som är mest lämpliga. I den utsträckning de föreslagna åtgärderna kräver ny eller förändrad lagstiftning skall utredaren lämna förslag på sådan.

I uppdraget ligger att:

- lämna förslag till hur rättssäkerheten kan förbättras för personer som väntar på verkställighet av ett gynnande beslut,
- göra en översiktlig kartläggning av variationer i kommunernas och landstingens beslutsprocesser, från ansökan om insats till

eventuell verkställighet, och ge exempel på lämpliga förfaranden som tillgodoser lagstiftningens krav på rättssäkerhet och likabehandling,

- lämna förslag som syftar till att underlätta och förbättra kommuners och landstings planering, för att enskilda skall få tillgång till de insatser de är berättigade till, samt
- i förekommande fall, lämna förslag till ytterligare åtgärder som utredaren anser angelägna för att förbättra rättssäkerheten för enskilda.

Utredaren skall i sitt arbete ta ställning till hur lång väntetid som kan anses vara acceptabel för olika typer av insatser. Vidare skall utredaren ge förslag på lämpliga åtgärder som kan vidtas för att enskilda skall få de insatser som de är berättigade till, om acceptabla väntetider överskrids.

Utredaren skall i sitt arbete beakta regionala och lokala förutsättningar och behov av betydelse i sammanhanget.

Utredaren skall samråda med Boverket och Socialstyrelsen med anledning av dessa myndigheters gemensamma arbete med att kartlägga bl.a. platsbristen inom de särskilda boendeformerna för äldre och funktionshindrade personer i enlighet med tidigare lämnat regeringsuppdrag.

Utredaren skall i sitt arbete samråda med dem som berörs, t.ex. Socialstyrelsen, Handikappombudsmannen (HO), Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet samt pensionärs- och handikapporganisationer.

Redovisning av uppdraget

Utredarens uppdrag skall vara avslutat senast den 1 september 2004.

(Socialdepartementet)

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Utredningen om kommuners och landstings underlåtenhet att verkställa egna beslut om insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (S 2003:07)

**Dir.
2003:116**

Beslut vid regeringssammanträde den 2 oktober 2003.

Förlängd tid för uppdraget

Med stöd av regeringens bemyndigande den 24 juli 2003 har statsrådet Andnor tillkallat en särskild utredare med uppdrag att utreda frågan om kommuners och landstings underlåtenhet att verkställa egna beslut om insatser enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade samt att föreslå lämpliga åtgärder för att motverka denna underlåtenhet (dir. 2003:93). Utredarens uppdrag skall enligt direktiven vara avslutat senast den 1 september 2004.

Utredningstiden förlängs, vilket innebär att utredarens uppdrag skall vara avslutat senast den 1 januari 2005.

(Socialdepartementet)

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

2004-03-01 Dnr 95/D

**Utredningen om verkställighet av
vissa gynnande kommunala beslut**
(S 2003:07)

Enligt sändlista
(se nedan)

Varför verkställer inte kommuner och landsting sina gynnande beslut?

Regeringen har tillsatt ovanstående utredning med uppdrag att analysera varför det förekommer att kommuner och landstingskommuner fattar för enskilda gynnande beslut om insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) – SoL – och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade – LSS –, utan att besluten sedan verkställs. Utredningen skall även analysera varför kommuner och landstingskommuner i vissa fall fattar beslut om avslag på insatser enligt SoL och LSS, trots att man bedömt att det finns ett behov av den sökta insatsen. Med utgångspunkt i dessa analyser skall utredningen föreslå åtgärder som kan bidra till en förbättrad rättssäkerhet för enskilda. Utredningen vill få en bild av problemen med ovanstående beslut enligt SoL och LSS, som fattats av ett antal kommuner och några landsting. Utredningen har därför sammanställt två enkäter med vissa frågor. Utredningen vill bl.a. veta hur kommunerna och landstingen ser på dessa frågor samt möjligheter att komma till rätta med problemen, m.m.

Den ena enkäten avser *kommuners och landstings handläggning av ärenden enligt LSS*. Den enkäten skickas till samtliga kommuner och landsting som finns upptagna på sändlistan nedan. Den andra enkäten avser *kommuners handläggning av vissa ärenden enligt SoL*, närmare bestämt ärenden om särskilt boende för äldre. Enkäten skickas till de kommuner som framgår av sändlistan nedan.

Kommunerna på sändlistan representerar olika typer av kommuner och är slumpmässigt framtagna. Detsamma gäller landstingen.

Utredningen anser att det är mycket angeläget att de kommuner och landsting som bereds tillfälle att besvara enkäterna verkligen utnyttjar möjligheten att lämna utredningen viktig information, som sedan kan användas i utredningens fortsatta arbete. Svarkuvert bifogas.

Utredningen emotser svar på enkäterna senast fredagen den 14 maj 2004.

Eventuella frågor rörande enkäterna besvaras av utredningens sekreterare, Eva Frånlund Althin. Hon nås på ovanstående adress, på tel. 08-405 37 80 eller 070-511 91 88, eller per e-post; eva.franlund-althin@social.ministry.se

För vidare information om utredningen, besök gärna utredningens hemsida; www.sou.gov.se/gynnandebeslut/

Tack på förhand för Er värdefulla hjälp!

Jan Pennlöv
Särskild utredare

Sändlista

Till kommunchefen i:

- Alingsås kommun, 441 81 ALINGSÅS
 - Alvesta kommun, 342 80 ALVESTA
 - Askersunds kommun, Box 7, 696 21 ASKERSUND
 - Bjurholms kommun, 916 81 BJURHOLM
 - Borlänge kommun, 781 81 BORLÄNGE
 - Borås stad, 501 80 BORÅS
 - Botkyrka kommun, 147 85 TUMBA
 - Degerfors kommun, 693 80 DEGERFORS
 - Färgelanda kommun, 458 80 FÄRGELANDA
 - Haparanda stad, 953 85 HAPARANDA
 - Härryda kommun, 435 80 MÖLNLYCKE
 - Jönköpings kommun, 551 89 JÖNKÖPING
 - Knivsta kommun, 741 75 KNIVSTA
 - Kramfors kommun, 872 80 KRAMFORS
 - Krokoms kommun, 835 80 KROKOM
 - Ljusdals kommun, 827 80 LJUSDAL
 - Norrtälje kommun, Box 800, 761 28 NORRTÄLJE
 - Olofströms kommun, Box 302, 293 24 OLOFSTRÖM
 - Piteå kommun, 941 85 PITEÅ
 - Sandvikens kommun, 811 80 SANDVIKEN
 - Staffanstorps kommun, 245 80 STAFFANSTORP
 - Sundsvalls kommun, 851 85 SUNDSVALL
 - Tierps kommun, 815 80 TIERP
 - Ånge kommun, 841 81 ÅNGE
-
- Landstinget i Dalarnas län, Handikappkonsulenten, Box 712, 791 29 FALUN
 - Landstinget i Kronobergs län, Handikappförvaltningen, 351 88 VÄXJÖ
 - Västra Götalandsregionen, Handikappförvaltningen, Regionens hus, 542 87 MARIESTAD

Enkät svar om kommuners handläggning av vissa ärenden enligt socialtjänstlagen (2001:453) – SoL

Fråga 1

a) Förekommer det att kommunen inte verkställt gynnande beslut om särskilda boenden:

– inom en månad?

Ja: Alvesta, Askersund, Botkyrka, Degerfors, Bjurholm, Borås, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Krokomb, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Staffanstorps, Sundsvall, Tierp, Ånge

Nej: Alingsås, Borlänge, Kramfors, Piteå

– inom tre månader?

Ja: Alvesta, Askersund, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Krokomb, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Staffanstorps

Nej: Alingsås, Bjurholm, Borlänge, Jönköping, Kramfors, Piteå, Sundsvall, Tierp, Ånge

– inom sex månader?

Ja: Alvesta, Degerfors, Norrtälje, Olofström, Sandviken

Nej: Alingsås, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Botkyrka, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokomb, Ljusdal, Piteå, Staffanstorps, Sundsvall, Tierp, Ånge

– inom tolv månader eller längre tid?

Ja: Degerfors, Norrtälje, Olofström

Nej: Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Botkyrka, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Piteå, Staffanstorps, Sundsvall, Tierp, Ånge

Alingsås: Fr.o.m. år 2003 har alla gynnande beslut angående särskilt boende omgående kunnat verkställas då viss ledig kapacitet funnits sedan dess. Tidigare förekom dock att gynnande beslut kunnat verkställas först inom upp till sex månader.

b) Om ja, i hur stor andel av det totala antalet gynnande beslut förekommer det (anges per den 1 januari 2003) och vad beror det på?

Alvesta: De flesta besluten är verkställda inom tre månader och ett mindre antal inom sex månader.

Askersund: Endast ett fåtal. Det beror på att plats med rätt inriktning saknas för tillfället.

Bjurholm: 10 procent.

Borås: Se separat bilaga "Från bistånd till placering på SÄBO för äldre".

Botkyrka: Cirka tre procent, på grund av platsbrist.

Degerfors: 1 st. Platser saknas.

Färgelanda: Tackat nej eller platsbrist.

Härryda: Viss väntetid förekommer nästan alltid. De som har fått vänta mer än tre månader har fått vänta på grund av att de har tackat nej till ett erbjudande. Kommunen har inte kunnat verkställa det önskemål som den enskilde har. Det saknas uppgift på hur ofta det har förekommit under 2003.

Jönköping: 19 beslut fanns. Verkställighet skedde i regel inom en månad från beslutsdag. Fyra av besluten var "make"-beslut och tog något längre tid, då man avvaktade "rätt" boende.

Krokom: Det rör sig om en, högst två personer.

Norrtälje: 31 gynnande beslut av 644 var inte verkställda. Antalet gynnande beslut från datum för det äldsta ej verkställda beslutet.

Olofström: Vad gäller ansökningar till särskilt boende i form av gruppboendestäder har detta kunnat verkställas inom tre månader. I övriga fall rör det sig om ansökningar till servicelägenheter till en viss adress.

Sandviken: Cirka en procent. Behov av demensboende för pensionärer med speciella behov.

Staffanstorps: Enstaka fall.

Tierp: Fyra beslut, samtliga var verkställda 2004-02-03. Detta beroende på kö samt att ett par av dessa hade ansökt om namngivet boende, vilket inte kan verkställas omgående.

Ånge: Av 121 beslut om beviljat särskilt boende under perioden den 1 januari – 31 december 2002 har åtta gynnande beslut blivit verkställda först inom en – tre månader. Orsaken har bl.a. varit brist på platser eller att den sökande haft önskemål om specifikt boende.

Fråga 2

a) När det inte bedöms möjligt att verkställa bistånd i form av särskilda boenden, förekommer det att kommunens handläggare avslår en ansökan om sådant bistånd trots att handläggaren gjort bedömningen att sökanden är berättigad till detta?

Ja: Borlänge, Färgelanda, Jönköping, Kramfors, Olofström, Sundsvall

Nej: Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borås, Botkyrka, Degerfors, Härryda, Krokom, Ljusdal, Norrtälje, Piteå, Sandviken, Staffanstorps, Tierp, Ånge

b) Om ja, är ärendet därmed avslutat för kommunens del?

Ja:

Nej: Borlänge, Färgelanda, Jönköping, Kramfors, Olofström, Sundsvall

c) Om nej, beskriv hur kommunen arbetar vidare med frågan.

Alingsås: Se fråga 1 a. Före år 2003 förekom att ansökan avslogs på grund av platsbrist. Ärendet avslutades dock inte för kommunens del. Kommunen bevakade och erbjöd plats vid ledig kapacitet.

Alvesta: Respektive handläggare bevakar sitt ärende. I väntan på särskilt boende får de enskilda andra insatser i form av korttidsplats, hemtjänst, trygghetslarm, matdistribution och dagverksamhet.

Bjurholm: Växelvård och korttidsboende ges, hemtjänstinsatser utökas, anhörigvårdare anställs.

Borlänge: Sökanden behöver inte inkomma med en ny ansökan. Biståndshandläggaren bevakar ansökan och prioriterar utifrån behov.

Borås: Placering sker av en central funktion, Boendeplaneringssektionen. Det finns ingen kö till särskilda boenden i dag. Det finns ett antal tomma lägenheter idag.

Degerfors: Om plats ej erbjudits inom sex månader från beslutsdatum görs ny bedömning och nytt beslut. Saknas då plats görs avslag så den enskilde ges möjlighet att överklaga.

Färgelanda: Behovet tillgodoses med utökad hemtjänst eller korttidsboende fram till dess ett särskilt boende kan erbjudas. Ny ansökan behöver inte göras då den enskilde fortfarande är aktuell för särskilt boende. (Beslut och besvärshänvisning skickas till den enskilde).

Härryda: Man försöker hitta orsakerna till att beslutet inte går att verkställa, t.ex. vid platsbrist köps en tillfällig plats fram till dess en ledig plats finns i kommunen. I första hand tillgodoses behoven på kommunens egna korttidsboenden.

Jönköping: Kontinuerlig uppföljning och bevakning.

Kramfors: Avslagen bevakas vid bo-möten som sker en gång per vecka.

Krokom: Handläggaren håller kontakt med den sökande och täcker behovet med hemtjänst under tiden. Om detta inte räcker ordnas boendet med exempelvis korttidsplats i väntan på permanent plats.

Ljusdal: Antingen extra insatser av hemtjänst eller beslut om korttidsvistelse i väntan på boende.

Olofström: Där behov av insatsen anses föreligga kvarstår ansökan för bevakning till dess lämplig/önskad bostad finns att erbjuda.

Piteå: Enligt kommunens verksamhetsplan skall 10–15 tomma platser finnas. När ett gynnande beslut om äldreboende fattas skall det alltid finnas plats att erbjuda. Detta har man klarat de senaste åren och klarar det fortfarande.

Sandviken: Stöd- och hjälpinsatser i den sökandes nuvarande boende. Korttidsvistelser i avvaktan på att boende kan erhållas. Aktuell kö redovisas kontinuerligt till kommunstyrelsen.

Sundsvall: Den enskilde får bifall på behov och nej till resurs. Handläggaren bevakar ärendet tills resurs finns att erbjuda.

Tierp: Detta har inte inträffat.

Ånge: Ansökan har hittills inte behövt avslås, men i beslutet anges att verkställigheten kan dröja högst tre månader eller tills möjlighet uppstår.

Fråga 3

Om det förekommer att kommunen avslår ansökningar om bistånd i form av särskilda boenden trots att det bedömts att behov av biståndet finns, vad är skälen för detta?

Borlänge: Bostad finns inte att tillgå omedelbart. Handläggarna vet inte om plats finns inom tre månader. Den enskilde ges möjlighet att överklaga.

Borås: Det förekommer inte.

Degerfors: Om plats ej erbjudits inom sex månader från beslutsdatum görs ny bedömning och nytt beslut. Saknas då plats görs avslag så den enskilde ges möjlighet att överklaga.

Färgelanda: Brist på permanent plats i särskilt boende eller att den enskilde tackat nej på grund av att han eller hon önskar bo på ett specifikt boende i kommunen.

Härryda: Det förekommer ej.

Jönköping: I regel finns inte önskat boende. Det gäller alltså den geografiska placeringen.

Kramfors: När en plats i särskilt boende inte kan garanteras inom tre månader. Den enskilde skall ha möjlighet att överklaga beslutet (rättssäkerhet).

Krokom: De som har behov får ett boende, om än inte så fort som den sökande önskar.

Olofström: Det blir då i form av ett delavslag.

Sundsvall: För att den enskilde skall ha möjlighet att överklaga.

Tierp: Detta förekommer inte.

Ånge: Det har inte förekommit.

Fråga 4

Hur lång väntetid på verkställighet av ett beslut om bistånd i form av särskilt boende kan anses acceptabel, efter det att kommunen fattat ett gynnande beslut i frågan? Motivera.

Alingsås: Högst tre månader. Ett gynnande beslut skall i princip verkställas omgående. Av praktiska skäl, t.ex. för att erbjuda den mest lämpliga bostaden, kan en viss väntetid bli aktuell.

Alvesta: Tre månader, då kommunen måste ha en viss tid på sig för att kunna verkställa besluten, eftersom den annars alltid skulle behöva ha lediga platser.

Askersund: Högst ett par månader.

Bjurholm: En–tre månader.

Borlänge: Gynnande beslut verkställs för det mesta inom en månad. Praktiska orsaker runt en flytt gör att den enskilde behöver olika lång tid på sig.

Borås: Runt tre månader. Processen med att titta på lägenhet, betänketid, in- och utflyttning tar så pass lång tid. Ibland problem med snabb inflyttning då vårdtagare inte vill betala dubbla hyror.

Botkyrka: Tre månader.

Degerfors: Sex månader (se svar på fråga 2).

Färgelanda: Tre månader.

Härryda: Tre månader. Kommunen behöver viss tid på sig att ordna fram en plats.

Jönköping: Maximalt tre månader.

Krokom: Det beror på behovet, men skall helst inte sträcka sig längre än tre månader.

Ljusdal: Tre till fyra månader. Anser att det kan vara en rimlig tid utifrån att det kan vara rimligt när det gäller hyresrättsliga avtal (generellt sett).

Norrtälje: Sex månader, för att kunna erbjuda ett boende som stämmer med den enskildes behov av omsorg (demenssjukdom kräver speciell kompetens hos personal exempelvis).

Olofström: Kommunen har tre månader som riktlinje. Under denna tid kan annat bistånd erbjudas.

Sandviken: I kommunens riktlinjer anges tre månader som acceptabel väntetid. Detta går också oftast att erhålla. Längre väntetid kan förekomma för personer med avvikande beteende eller särskilda behov.

Staffanstorps: Fyra till sex månader. Om kommunen måste arrangeras en tillfällig lösning i avvaktan på ledig plats. Det tar denna tid att arrangera och anställa personal.

Sundsvall: Upp till tre månader.

Tierp: Vård- och omsorgsnämnden har inte tagit ställning till väntetid efter gynnande beslut. Riktlinjer för SoL-handläggning är under revidering och förslag angående väntetid kommer att finnas med.

Ånge: Acceptabel tid för verkställighet bedöms till max tre månader. I samtliga ärenden har verkställigheten skett tidigare.

Fråga 5

a) Får de enskilda bistånd i annan form i avvaktan på att kommunen verkställer sina gynnande beslut om särskilda boenden?

Ja: Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Kramfors (vid avslag trots bedömt behov), Krokom, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Sandviken, Staffanstorps, Sundsvall, Tierp, Ånge

Nej:

b) Om ja, exemplifiera.

Alingsås: Hemtjänst i olika former för att tillförsäkra en acceptabel livssituation.

Alvesta: I väntan på särskilt boende får de enskilda andra insatser i form av korttidsplats, hemtjänst, trygghetslarm, matdistribution och dagverksamhet.

Askersund: Hemtjänst, korttidsvård.

Bjurholm: Hemtjänstinsatser, trygghetslarm.

Borlänge: Vid avslag trots bedömt behov kan den enskilde få utökade insatser i hemmet eller korttidsvistelse.

Borås: Korttidsplats och utökad hemtjänst är de vanligaste insatserna.

Botkyrka: De kan få korttidsboende alternativt hemtjänst eller dagverksamhet m.m.

Degerfors: Exempelvis ökade hemtjänstinsatser, växelvård, korttidsplats, dagverksamhet.

Färgelanda: Korttidsboende eller utökad hemtjänst.

Härryda: 1. Korttids- (tillfällig) plats i egen regi, 2. Köpt plats på boende som kommunen har avtal med, 3. Omfattande hemtjänstinsatser (om möjligt).

Jönköping: Hemtjänst, korttidsboende.

Kramfors: Hemtjänst i olika former, växelvård, korttidsvistelse i väntan på särskilt boende.

Krokom: Exempelvis utökad hemtjänst, dagvård, korttidsplats.

Ljusdal: Antingen extra insatser av hemtjänst eller beslut om korttidsvistelse i väntan på boende.

Norrtälje: Utökade hemtjänstinsatser, avlösare i hemmet, korttidsplats, beroende på vad som bäst lämpar sig i det enskilda fallet.

Olofström: T.ex. korttidsvistelse eller utökade hemtjänstinsatser.

Sandviken: Stöd- och hjälpinsatser i den sökandes nuvarande boende. Korttidsvistelser i avvaktan på att boende kan erhållas.

Staffanstorps: Utökad hemtjänst, korttidsvistelse.

Sundsvall: Utökad hemtjänst, korttidsvistelse.

Tierp: Utökade hemtjänstinsatser, trygghetslarm, matdistribution, växelvård etc.

Ånge: Bistånd i annan form kan vara tillfälligt boende, trygghetslarm eller hjälp i hemmet.

Fråga 6

Hur kan rättssäkerheten förbättras för de personer som väntar på verkställighet av gynnande beslut om bistånd i form av särskilda boenden?

Alvesta: Genom att de enskilda får hjälp på annat sätt i väntan på verkställighet.

Bjurholm: Rätt att överklaga och att man i kommunerna får större press på sig att ordna fler platser eftersom överklagningarna ökar.

Borlänge: Eftersom Borlänge kommun ger avslag trots bedömt behov så upprätthålls rättssäkerheten för den enskilde.

Borås: Har beslutet inte verkställts inom tre månader kan en möjlighet för den enskilde att överklaga införas.

Botkyrka: Om man bedömer att beslutet inte kan verkställas inom tre månader avslås ansökan så att den enskilde skall kunna överklaga beslutet.

Degerfors: Genom en möjlighet att överklaga efter sex månader. Sex månader är en rimlig tid för att invänta boende.

Färgelanda: Genom att alla har rätt att överklaga beslut till länsrätten.

Härryda: Genom att kommunen har en god planering inför kommande behov.

Jönköping: Anser att rättssäkerheten garanteras genom uppföljningen och bevakningen.

Kramfors: Genom att ge ett avslag på grund av platsbrist så att den enskilde har möjlighet att överklaga beslutet.

Krokom: Genom att uppmana och hjälpa våra brukare att överklaga och genom att länsrätterna behandlar överklagningar fortare. Det tar i dag så lång tid att det inte är aktuellt längre.

Norrtälje: Fler platser i särskilt boende inklusive korttidsplats. Klausul i beslutet om att beslutet kan överklagas om det inte är verkställt inom exempelvis sex månader, som om det var ett avslag.

Olofström: Rättssäkerheten är god eftersom kommunen, vid de tillfällen verkställighet inte kan ske direkt, ger ett delavslag med möjlighet att överklaga.

Sandviken: Genom att acceptabla tidsgränser för verkställighet anges i kommunala riktlinjer och genom länsstyrelsens tillsynsfunktion.

Staffanstorp: Möjlighet att överklaga om beslut ej verkställs inom viss tid.

Sundsvall: Se fråga 3.

Tierp: Riktlinjer om tid för verkställighet. Uppföljning av beslutet efter en månad.

Ånge: Genom bistånd i annan form. Om situationen är akut kan ett tillfälligt boende vara en lösning.

Fråga 7

Hur stor andel av det totala antalet beslut om avslag på ansökningar om bistånd i form av särskilda boenden under år 2003 har överklagats till länsrätt? (Anges i procent).

Alingsås: Cirka 15 procent.

Alvesta: 33 procent.

Askersund: Noll.

Bjurholm: Ett st.

Borlänge: Fem procent.

Borås: 21 procent.

Botkyrka: 20 procent.

Degerfors: Tre stycken.

Färgelanda: En person.

Härryda: Uppgift saknas, men det förekommer.

Jönköping: 399 avslagsbeslut har fattats, 36 beslut har överklagats till länsrätten, vilket innebär 9 procent.

Kramfors: Elva procent.

Krokoms: Noll. Det är svårt att få brukarna att överklaga.

Ljusdal: Tre överklaganden (sex avslagsbeslut), 50 procent.

Norrtälje: 25 procent.

Olofström: Noll procent.

Piteå: 40 procent.

Sandviken: Cirka 25 procent (uppskattad siffra).

Staffanstorp: Noll.

Sundsvall: Avslag: 116, överklaganden: 9=12,8 procent.

Tierp: Noll procent.

Ånge: 23 procent.

Fråga 8

a) Förekommer det att enskilda, som kommunen beviljat bistånd i form av särskilda boenden, tackar nej till ett konkret erbjudande om plats på ett specifikt särskilt boende?

Ja: Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Botkyrka, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå, Sandviken, Staffanstorps, Sundsvall, Tierp, Ånge

Nej: Degerfors

b) Om ja, vilka skäl brukar de enskilda då vanligen ange?

Alingsås: Läget, boendets utformning.

Alvesta: Fel ort och plats, fel storlek på lägenheten, lägenheten kan ligga åt fel väderstreck, den enskilde tar tillbaka sin ansökan.

Askersund: Fel läge, fel inriktning.

Bjurholm: Man ångrar sig och vill bo kvar hemma.

Borlänge: 1. Det erbjudna boendet ligger geografiskt fel. 2. När den enskilde får ett erbjudande har denne svårt att bestämma sig och försöker bo kvar hemma ett tag till.

Borås: Man har ett specifikt boende som önskemål, vill också ha sitt önskemål tillgodosett. Ibland kan man tycka att boendet ligger geografiskt fel.

Botkyrka: De vill till ett annat boende som kanske ligger närmare den egna bostaden. De kanske också har erbjudits dubbelrum.

Färgelanda: Att de vill komma till ett specifikt boende i kommunen.

Härryda: 1. Platsen är på "fel" ort i kommunen, 2. Rykten om att omvårdnaden inte är bra eller på grund av tidigare erfarenheter (ej vanligt).

Jönköping: Man önskar bo i den delen av staden/kommunen där man har sitt ordinära boende.

Kramfors: Fel ort, fel boende, den enskilde har hört något negativt om boendet, för långt avstånd för anhöriga, tackar nej till dubbelrum.

Krokom: Vill bo på ett speciellt ställe inom ett visst område.

Ljusdal: Fel boende, fel ort/by, för långt för barnen, inga bekanta.

Norrtälje: Önskemål om specifikt särskilt boende. Vill inte dela lägenhet eller rum. För hög hyra.

Olofström: Att det inte är på den adress som de önskar, men även att lägenheten är placerad åt fel håll eller att lägenheten är för liten etc.

Piteå: Att man önskar sig ett annat äldreboende än det erbjudna.

Sandviken: Att de önskar ett annat boende i närheten av anhöriga etc.

Staffanstorps: Man vill bo på annan boendeenhet.

Sundsvall: Geografiska.

Tierp: De önskar ett annat namngivet boende.

Ånge: Det erbjudna boendet ligger i en annan del av kommunen än den där den enskilde varit bosatt. Långt från anhöriga.

c) Om en enskild tackar nej till en erbjuden plats på ett specifikt särskilt boende, hur hanterar kommunen det? Får den enskilde (direkt eller senare) ett nytt erbjudande om plats på ett annat särskilt boende – och i så fall hur många gånger – eller anses ärendet avslutat i och med att personen i fråga tackat nej till den erbjudna platsen?

Alingsås: Om det finns särskilda skäl får sökanden senare ett nytt erbjudande. Om så inte är fallet avslutas ärendet och en ny ansökan får göras.

Alvesta: Ärendet avslutas. Den enskilde får göra en ny ansökan.

Askersund: Nytt erbjudande.

Bjurholm: Den enskilde får nytt erbjudande vid tillfälle eftersom behovet kvarstår.

Borlänge: Det hanteras olika beroende på anledningen till att den enskilde tackat nej. Ibland väljer den enskilde att ta tillbaka sin ansökan. Om den enskilde vill stå kvar som sökande så bevakas ansökan och nytt erbjudande görs när ledig plats finns.

Borås: I dag får enskild tacka nej två gånger. Därefter görs en omprövning av ärendet.

Botkyrka: Ärendet anses avslutat.

Degerfors: Ärendet avslutas då personen tackat nej till erbjuden plats. Kan göra ny ansökan.

Färgelanda: Ansökan finns med för att ett boende som önskas eventuellt skall kunna erbjudas. Erbjudanden ges två till tre gånger.

Härryda: Den enskilde får ett nytt erbjudande, därefter avslutas ärendet. (I praktiken ansöker då den enskilde på nytt.)

Jönköping: Man försöker så långt som det är möjligt erbjuda önskat boende.

Kramfors: Ärendet anses avslutat eftersom kommunen har tillgodosett behovet (vilket även domstol anser). Den enskilde upplyses om möjlighet till vidareflyttning när tillfälle ges om man väljer att acceptera den erbjudna platsen.

Krokom: Om önskemål finns kan ansökan ligga kvar i vissa fall, om godtagbara skäl finns.

Ljusdal: Ärendet anses avslutat. Ny ansökan krävs.

Norrtälje: Om det erbjudna särskilda boendet ligger i den enskildes distrikt avslutas ärendet. Om inte så får den enskilde maximalt ytterligare två erbjudanden. De som vårdas på sjukhus och inte kan vänta i hemmet får ställa sig i intern byteskö om det första erbjudandet inte är i det egna distriktet.

Olofström: Den enskilde fortsätter att stå kvar som sökande. Om de enskilda väntar på gruppboende på en korttidsenhet ställer handläggarna mer krav/press på dem. Då kan handläggarna ge alternativet att de enskilda får återgå till sitt ordinära boende med hemtjänst/utökad hemtjänst.

Piteå: Då blir alternativet att fortsätta att bo hemma med hemtjänst, tills kommunen kan erbjuda önskat boende, eller så måste den enskilde ta det boende som erbjuds för att det inte fungerar att vara hemma.

Sandviken: Utgångspunkten är att man inte får välja boende men önskemål beaktas – om det är möjligt. I enstaka fall har sökanden tackat nej och står då kvar på en "väntelista". Ingen ny ansökan krävs.

Staffanstorps: Om man tackar nej anses ärendet avslutat. Den enskilde får inkomma med ny ansökan. Undantag görs avseende personer med demens som kan få ett nytt erbjudande.

Sundsvall: Socialnämnden har fattat ett beslut om att ansökan faller om den enskilde tackar nej.

Tierp: Om enskild tackar nej till anvisad plats på särskilt boende skall detta göras skriftligt. Vård och omsorg erbjuder inte den enskilde annat särskilt boende utan den enskilde hänvisas till ny ansökan. Alternativt att man flyttar in och sedan ställer sig i kommunens interna kö till annat särskilt boende.

Ånge: Försöker i första hand tillgodose det specifika önskemålet. Ibland kan ett nytt erbjudande ske ytterligare en till två gånger. Den sökande informeras om att ärendet sedan avslutas och att han eller hon får inkomma med en ny ansökan.

Fråga 9

a) I vilken omfattning förekommer det att personer ansöker om bistånd i form av särskilt boende för att sedan – när beslutet fattats – vilja vänta med verkställigheten av beslutet?

Mycket vanligt:

Vanligt: Ljusdal (om det är till "fel" boende).

Förekommer, men är varken vanligt eller ovanligt: Askersund, Färgelanda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Olofström, Sandviken, Tierp.

Ovanligt: Alingsås, Bjurholm, Borlänge, Botkyrka, Ljusdal (annars), Staffanstorps, Ånge.

Mycket ovanligt: Borås, Degerfors, Härryda, Norrtälje, Piteå, Sundsvall.

Förekommer ej: Alvesta.

b) Hur lång tid tillåts den enskilde vänta?

Alingsås: Det varierar efter den enskildes behov/skäl.

Askersund: Ingen tidsgräns.

Bjurholm: Ingen tidsbegränsning. Den enskilde har kanske hemtjänst och eventuellt försämrat hälsotillstånd brukar lösa problematiken.

Borlänge: Behovet avgör.

Borås: Väljer man att inte flytta in över huvud taget trots att man erbjudits det specifika boendet som önskats avskrivs ärendet. Den enskilde gör en ny ansökan när behov uppkommer.

Botkyrka: En vecka.

Degerfors: 14 dagar.

Härryda: Eftersom det nästan aldrig sker finns det ingen rutin eller regel för hur länge den enskilde tillåts vänta.

Jönköping: Det finns ingen uttalad gräns.

Kramfors: Efter ett erbjudande om en permanent plats vill handläggarna ha besked om den enskilde tackar ja eller nej inom en vecka.

Krokom: Två till tre veckor.

Ljusdal: En vecka för att lämna besked om man tackar ja eller nej till erbjuden lägenhet.

Norrtälje: I de få fall det inträffat har handläggaren tagit kontakt med den enskilde efter en till två månader. Om den enskilde fortfarande vill vänta så avslutas ärendet.

Olofström: Det finns ingen tidsgräns.

Piteå: Det är så ovanligt att någon tidsram inte finns.

Sandviken: Ingen särskild tidsgräns. Ändrade förhållanden kan innebära nytt beslut.

Staffanstorps: Ingen alls. Den enskilde måste tacka ja eller nej.

Sundsvall: Vid beslut om verkställighet skrivs hyreskontrakt.

Tierp: Se fråga 8 c.

Ånge: Tre månader.

Fråga 10

a) Har kommunen en särskild rutin för att följa upp egna gynnande beslut om bistånd i form av särskilda boenden, som inte är verkställda?

Ja: Alvesta, Askersund, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Sandviken, Staffanstorps, Sundsvall, Tierp, Ånge

Nej: Bjurholm, Borlänge, Jönköping, Kramfors, Krokom, Piteå (se svar på fråga 2)

b) Om ja, redogör för rutinen.

Alingsås: Biståndshandläggarna, som också fördelar lediga platser i särskilt boende, förtecknar och aktualiserar gynnande, ej verkställda beslut. Vid fördelningsmötena prövas också kontinuerligt ej verkställda beslut.

Alvesta: Varje enskild handläggare följer upp sina beslut.

Askersund: En samordningsgrupp som fördelar platser och bevakar.

Borås: I kommunen finns en central boendeplaneringssektion som ansvarar för detta.

Botkyrka: Kommunen har en boendesamordnare som sätter in dessa ärenden i en pärm som sedan följs upp kontinuerligt. Handläggarna sätter också ett bevakningsdatum på sina gynnande beslut.

Degerfors: Bevakningslista föres. Speciell grupp som träffas en gång per vecka.

Färgelanda: Boendemöten med medicinskt ansvarig sjuksköterska och biståndsbedömare varje vecka.

Härryda: Ärendet tas upp veckovis i en bogrupp där möjligheten att verkställa beslutet diskuteras.

Krokom: Kommunen har ingen särskild uttalad rutin, ärendena är så få. Handläggaren lägger dessa i en särskild mapp.

Ljusdal: Uppföljning av varje enskilt ärende. Boendegruppen går igenom uppdaterad information vid varje fördelning.

Norrtälje: Beslutande handläggare har bevakning på dessa ärenden och regelbunden kontakt med platsamordnaren eller direkt med utförarorganisationen beroende på om det gäller äldre eller psykiskt funktionshindrade.

Olofström: Vi har en gång i veckan en s.k. boendeplanering, där vi går igenom ansökningarna om gruppbostad. Gällande servicelägenheter bevakas det ute på områden av respektive enhetschef.

Sandviken: Boendesamordnaren upprättar en lista som hela tiden aktualiseras och redovisas för förtroendevalda.

Staffanstorps: Bevakning med hjälp av dataprogrammet.

Sundsvall: Handläggningsgruppen har ansvar för uppföljning och bevakning av besluten.

Tierp: Kommunens boendesamordnare har kontinuerlig kontakt med dessa personer tills beslutet kan verkställas.

Ånge: Biståndshandläggaren bevakar att ärendet verkställs och informerar områdesansvarig och äldreområdeschef.

Fråga 11

a) Vilket eller vilka planeringsunderlag har kommunen när det gäller att beräkna och bedöma det framtida behovet av bistånd i form av särskilda boenden inom kommunen?

Alingsås: Kommunens befolkningsprognos och kända fakta om behov av särskilt boende i olika åldersgrupper. Redovisas i handlingsplan och liknande.

Alvesta: En noggrann utredning har gjorts med underlag från demografen i Lund vad beträffar bostäder för äldre i kommunen, satt i relation till dem som i dag har särskilt boende.

Askersund: Befolkningsprognos, lokal kännedom, vårdtyngdsmätning, genomströmning.

Bjurholm: SCB-statistik, åldersstruktur, beräknad procent som kommer att behöva platser, 5 procent i åldrarna 65–79 år, 20 procent i åldern 80 år och äldre.

Borlänge: Uppföljning på hur åldersstrukturen förändras i kommunen samt antalet ansökningar till olika boendeformer.

Borås: Befolkningsunderlag, beviljade bistånd i procent per åldersgrupp, boendetid på särskilt boende – genomsnitt, boendetid 1-2-3 års intervall efter inflyttande.

Botkyrka: Vi tittar på befolkningsutvecklingen. Utgångsläget för beräkning av behovet av platser har grundat sig på planeringen året innan. Dessa uppgifter ingår i flerårsplanen som uppdateras årligen.

Degerfors: Befolkningsstruktur via statistik. Samarbete med intresseorganisationer. Nuvarande ansökningar och platser på särskilda boenden.

Färgelanda: Befolkningsstatistik och demografisk information.

Härryda: Kommunen har en långsiktig planering av kommande platsbehov utifrån befolkningsprognos och beräknat behov av plats i procent per åldersgrupp, lokalresursplan (LRP). Denna planeringsprocess följer kommunens budgetprocess. Dessutom budgetanvisningar, omvärldsanalys.

Jönköping: Befolkningsprognos och äldreomsorgsplan.

Kramfors: Forskningsunderlag, befolkningsstatistik, verksamhetsplan.

Krokom: Befolkningsprognos och erfarenheter från handläggarna och sökt kunskap från andra kommuner. Planerar nya former för äldreomsorgen i sin helhet.

Ljusdal: SCB:s befolkningsstatistik.

Norrälje: För äldreboenden används befolkningsprognos och av nämnden beslutad målsättning för planering av boenden. För psykiskt funktionshindrade används inventering och samverkan med landstingets psykiatriska verksamhet.

Olofström: Det finns ingen plan idag. Följer åldersstrukturen.

Piteå: Befolkningsutvecklingen.

Sandviken: Policydokument, demografiskt underlag, ekonomiska förutsättningar.

Staffanstorps: Befolkningsstatistik, inflyttning av äldre, andel äldre i särskilt boende.

Sundsvall: Boendeplan, befolkningsstatistik.

Tierp: Boendeutredning I och II är två interna utredningar som belyser behov av särskilda boenden och hemtjänstresurser.

Ånge: I kommunen finns en strategigrupp som aktivt följer utvecklingen.

b) På hur lång sikt sträcker sig planeringen?

Alingsås: Fram till år 2010.

Alvesta: Till år 2021.

Askersund: Nu pågår planering fram till år 2010.

Bjurholm: Till år 2011.

Borlänge: Några år framåt.

Borås: Kommunfullmäktige har antagit en lokalplan för särskilda boendeformer för åren 2002–2005.

Botkyrka: Åren 2004–2008.

Färgelanda: Fyra år.

Härbyda: Till och med år 2009.

Jönköping: Äldreomsorgsplanen sträcker sig t.o.m. år 2010.

Kramfors: Verksamhetsplan: sju år.

Krokom: Till år 2010.

Ljusdal: Tre–fem år. (Statistiken sträcker sig till år 2020).

Norrtälje: Äldreboenden t.o.m. år 2015, psykiskt funktionshindrade t.o.m. år 2006. Som planeringsform när det gäller antal särskilda boenden används: antal boenden i förhållande till personer 80 år och äldre, 23 procent av personer 80 år och äldre = antal platser.

Piteå: Fram till år 2010.

Sandviken: Cirka fem år.

Staffanstorp: Fem–tio år.

Sundsvall: Boendeplan: fem år.

Tierp: Cirka tio år framåt.

Ånge: Tio år.

Fråga 12

a) Saknar kommunen relevant planeringsunderlag för att bedöma behovet av särskilda boenden på kort och lång sikt?

Ja: Askersund, Bjurholm, Norrtälje (psykiskt funktionshindrade), Olofström

Nej: Alingsås, Borlänge, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härbyda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Norrtälje (äldre), Piteå, Sandviken, Sundsvall, Tierp, Ånge

Borås: Nja.

b) Om ja, vad saknas?

Alvesta: Det är svårt att planera eftersom en långsiktig planering lätt kan bli en social konstruktion om var kommunen anser att äldre personer bör bo. Utbudet av bra bostäder rent allmänt måste vara en viktig utgångspunkt. Detta underlättar även flexibilitet av behövda insatser.

Askersund: Det är oerhört svårt att prognostisera behovet.

Bjurholm: Sammanställning och dokumentation som är analyserad.

Borlänge: Det är svårt att veta framtida behov, då man inte vet hur många som behöver hjälp när de blir äldre. Det är lättare inom skola och barnomsorg där man vet hur många barn som föds och hur många det är vissa år osv. Utifrån befolkningsstruktur och framtagna verksamhetsmått kan en viss planering göras.

Borås: Det finns en hel del men kommunen kan bli bättre på att få med hälsoförebyggande åtgärder. Här behövs ytterligare underlag.

Norrtälje: Det är svårt att bedöma framtida behov av särskilt boende för psykiskt funktionshindrade. Hur många av dem som beräknas drabbas av psykisk sjukdom får funktionshinder? Stor åldersspridning och växlande behov över tid, samt beroende av sjukvårdens förmåga att behandla.

Olofström: Det är svårt att beräkna behov som inte är kopplat till ålder.

Fråga 13

a) Skulle det underlätta kommunens planering om en individuell plan motsvarade den som föreskrivs i 10 § LSS med beslutade och planerade insatser, även gällde för ärenden om bistånd enligt SoL?

Ja: Bjurholm, Färgelanda, Kramfors, Norrtälje (psykiskt funktionshindrade), Tierp

Nej: Alingsås, Alvesta, Askersund, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Härryda, Jönköping, Ljusdal, Norrtälje (äldre), Olofström, Sandviken, Staffanstorps, Sundsvall, Ånge

b) Om ja, motivera.

Bjurholm: I en individuell plan sätts mål och tidsramar upp. En individuell plan görs med alla parter. Ett bättre underlag, vilket blir säkrare för alla.

Färgelanda: Rehabiliterande syfte.

Kramfors: Målsättningen är en individuell plan, liknande den enligt LSS, även för SoL.

Norrtälje: Vad gäller psykiskt funktionshindrade kan det vara värt att pröva men det förutsätter ett nära samarbete mellan kommun och landsting. Svårigheten ligger i att det är först när personen insjuknat som plan kan upprättas och då har personen behov av insats genast och det kan vara svårt att göra en prognos för hur sjukdomen utvecklas. I kommunen har man tyvärr erfarenhet av att landstinget i hög grad efterfrågar särskilt boende där kommunens handläggare bedömer att boendestöd är relevant.

Tierp: Möjligtvis, det finns då en annan möjlighet för planering av framtida behov.

c) Vad har man inom äldreomsorgen i stället för en individuell plan av det slag som avses under a)?

Alingsås: En handlingsplan som utarbetats i kommunen.

Alvesta: En kontinuerlig uppföljning av pågående hemtjänstinsatser, ett samarbete med pensionärsorganisationer samt andra huvudmän.

Askersund: Vård- och serviceplan.

Bjurholm: Vårdplaneringar och vårdplaner.

Borlänge: Vårdplanering.

Borås: Individuell serviceplan, omsorgsplan, insatsplan.

Botkyrka: En målsättning med beslutet skrivs.

Degerfors: En arbetsplan upprättas för alla som erhåller social hemtjänst. För övriga bistånd upprättas ingen plan, då man inte sett behov av detta.

Färgelanda: Omsorgsplan.

Härryda: Det finns individuella omsorgsplaner som beskriver vilka behov den enskilde har och hur de skall tillgodoses.

Jönköping: I kommunen arbetar man sedan flera år tillbaka enligt målstyrd behovsbedömning.

Kramfors: Arbetsplan för omvårdnad (verkställigheten). Det finns en arbetsgrupp som håller på att utarbeta ett alternativ för SoL.

Krokoms: Handläggaren gör efter beslut en insatsplan på vad brukaren får och verkställigheten gör efter detta en handlingsplan på hur det skall utföras.

Ljusdal: Fortlöpande uppföljning av insatserna/behovet.

Norrtälje: Inget motsvarande.

Olofström: Individuell vård- och omsorgsplan.

Piteå: En målstyrd arbetsplan, som upprättas beträffande alla som flyttar in på ett äldreboende, gäller även hemtjänsten, med en uppdelning per insats: vad ansvarar personalen för, vad klarar vårdtagaren själv och målsättning med insatsen. Planen skall omprövas vid behov och minst två gånger per år.

Sandviken: Behovsbedömning som kan förnyas så ofta som behov uppstår.

Sundsvall: Individuell arbetsplan finns i dokumentationssystemet.

Tierp: Det förekommer inget annat än mål med insatsen.

Fråga 14

a) Har kommunen vidtagit åtgärder för att kunna tillgodose behovet av särskilda boenden:

– på kort sikt?

Ja: Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borås, Botkyrka, Degerfors, Härryda, Kramfors, Norrtälje, Olofström, Piteå, Staffanstorps, Sundsvall, Ånge

Nej: Borlänge, Jönköping, Ljusdal, Sandviken, Tierp

– på lång sikt?

Ja: Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Botkyrka, Härryda, Kramfors, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå, Staffanstorps, Sundsvall

Nej: Degerfors, Jönköping, Sandviken, Tierp

b) Om ja, ange vilka åtgärder som vidtagits och om åtgärderna bedöms ha haft någon verkan.

Alingsås: Nybyggnation har skett i enlighet med handlingsplanen, bl.a. tas ett nybyggt särskilt boende (gruppboende om 24 platser) i drift under hösten 2004.

Alvesta: Ett nära samarbete bedrivs även med allmännyttan Allbohus. Ju bättre lägenheter som erbjuds på den öppna marknaden, ju mindre är behovet av särskilda boenden.

Bjurholm: En ombyggnad av ett särskilt boende planeras med en utökning med fyra platser.

Borlänge: Omstrukturering/utveckling av befintliga boendeformer och utveckling av hemtjänsten.

Borås: Kommunen har inte behövt vidta några åtgärder för att kunna tillgodose behovet då det den 30 april 2003 fanns 80 lediga lägenheter i särskilt boende. Lokalplanen kommer att revideras vid behov.

Botkyrka: Nya äldreboenden planeras.

Degerfors: Förebyggande insatser i hemmet har ökat, hemtjänst, daglig verksamhet, korttidsplatser för att orka bo kvar hemma längre. Därmed räcker platserna i särskilda boenden bättre.

Färgelanda: För närvarande anses behovet av särskilda boenden vara tillgodosett. I dag har kommunen elva lediga platser i verksamheten.

Härryda: LRP-processen (se fråga 11). Planeringen ger god översikt, framförhållning och kontroll över kommande platsbehov. Det har fungerat bra.

Kramfors: Fler korttidsplatser. Planera platser där behoven finns (demografisk struktur).

Krokoms: Kommunen tillgodoser i stort behovet i dag och har inte vidtagit några speciella åtgärder nu. Man tänker sig i framtiden utveckla boendet med exempelvis trygghetsplanerande demensteam för stöttning i hemmet, ambulerande dagvård.

Ljusdal: Kommunen har dagverksamhet som bistånd för att förebygga social isolering. Verksamheten finns i alla kommundelar för dem som inte är dementa. Dagverksamhet för dementa finns bara i centralorten. Kommunen har även utvecklat hemtjänsten med mer sociala insatser och det gör att behovet av särskilt boende minskar på sikt.

Norrtälje: Ett nytillskott om drygt 40 platser sedan 2002. Det finns en plan för att höja boendestandarden och utöka antalet platser i särskilt boende för dementa och personer med stora omvårdnadsbehov. Nytillskottet av platser har inneburit att personer kunnat erbjudas plats i anslutning till sjukhusvistelse.

Olofström: Det finns ett stort antal särskilda boenden i förhållande till kommunens storlek.

Staffanstorps: Kommunen har god tillgång på särskilt boende för lång tid framöver.

Sundsvall: Planering enligt boendeplan.

Ånge: Antalet boendeplatser i kommunen har minskats med sju. Vissa förändringar av inriktning av boendeform.

Tierp: Vår bedömning är ett ökat kvarboende där fastighetsbolagen har en viktig roll i att anpassa nuvarande bostäder till senior/service lägenheter med hiss och gemensamhetsutrymmen.

Ånge: Antalet boendeplatser i kommunen har minskats med sju. Vissa förändringar av inriktning av boendeform.

Fråga 15

a) Förekommer det kontakter mellan kommunen och länsstyrelsen när det gäller frågor om bistånd i form av särskilda boenden?

Ja: Alvesta, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Norrtälje, Piteå, Sandviken, Sundsvall, Tierp, Ånge

Nej: Alingsås, Askersund, Bjurholm, Ljusdal, Olofström, Staffans-
torp

b) Om ja, beskriv vad kontakterna gäller.

Alvesta: Utformning av bostadens standard. Hur behovet av särskilt boende skall tolkas utifrån lagstiftningen.

Borlänge: Domar, tillsyn, konsultation i komplicerade ärenden.

Borås: Oftast är det frågor kring begreppet ”skälig levnadsnivå”.

Degerfors: Rådfrågning angående handläggning.

Färgelanda: Rådfrågning.

Härryda: Handläggarna rådgör med länsstyrelsen när de har svårbedömda ärenden.

Jönköping: Kontakter rörande lag och innehåll och tolkning av lagtext.

Kramfors: Råd och stöd i olika ärenden.

Norrtälje: Kontakt när anhöriga är missnöjda med att verkställighet dröjer.

Piteå: Vid överklagande får ibland länsstyrelsen i uppdrag av länsrätten att yttra sig.

Sandviken: Länsstyrelsen följer upp gynnande domar.

Sundsvall: Råd angående handläggning av insatser på särskilda boenden.

Tierp: I enstaka fall kan frågor förekomma, främst runt personer med missbruksproblem.

Ånge: Kontakterna med länsstyrelsen kan gälla handläggnings- och bedömningsfrågor, råd och planering. Har även anordnat utbildningsdagar i frågor om äldreomsorg.

Fråga 16

a) Kan kontakterna mellan kommunen och länsstyrelsen utvecklas, när det gäller frågor om bistånd i form av särskilda boenden?

Ja: Alvesta, Askersund, Borlänge, Degerfors, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Norrtälje, Piteå, Sandviken, Tierp

Nej: Bjurholm, Borås, Olofström, Staffanstorps, Sundsvall, Ånge

Vet ej: Ljusdal

b) Om ja, ge exempel på vad dessa kontakter skulle kunna gälla och hur de skulle kunna utvecklas.

Alvesta: Behovet av särskilt boende.

Borlänge: Att sprida information i länet från olika kommuner och ge goda exempel.

Degerfors: Kontinuerlig genomgång/vägledning i handläggning.

Färgelanda: Klara direktiv.

Härryda: T.ex. att det finns en kontaktperson på länsstyrelsen som har spetskompetens på särskilda boenden för äldre.

Jönköping: En större aktivitet från länsstyrelsens sida vore önskvärd. Att övergripande frågor prioriterades på ett annat sätt.

Kramfors: Att samma syn på hemmaboende uppnås, att människor skall bo kvar i ordinarie boende med insatser så länge som det är möjligt.

Krokom: Det är alltid bra att få diskutera.

Norrtälje: Granskning av och riktlinjer för dokumentation. Information eller annan återkoppling till handläggarna i kommunerna.

Piteå: Inte bara vara en kontrollerande instans utan arbeta mera med råd och stöd.

Sandviken: Tillskapa träffpunkter där det anges möjligheter att diskutera och forma större likheter i länet.

Tierp: Vet ej hur. Svårigheter emellanåt då det gäller personer med missbruksproblematik.

Fråga 17

a) Saknar kommunen råd och anvisningar från Socialstyrelsen, när det gäller kommuners materiella handläggning (dvs. handläggning i sak) av ärenden om bistånd i form av bl.a. särskilda boenden?

Ja: Askersund, Borlänge, Botkyrka, Jönköping, Kramfors, Norrtälje, Sandviken, Sundsvall, Ånge

Nej: Alingsås, Alvesta, Bjurholm, Borås, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Ljusdal, Olofström, Piteå, Tierp

b) Om ja, ange närmare vad dessa skulle avse.

Borlänge: Råd för att få en mera enhetlig handläggning. Exempelvis nivå på ”skälig levnadsnivå” och ”stora omvårdnadsbehov”.

Jönköping: Lagligheter – handläggning, tider, utredningens innehåll.

Kramfors: Den gamla ”Handläggning – Dokumentation” inom socialtjänsten (gul) används. Via internet finns RixLex. En ny utmärkt skrift från Länsstyrelsen i Västra Götaland är ”Social dokumentation inom äldreomsorgen, en vägledning”. Handläggarna försöker alltid använda sig av tips på litteratur och sajter. Råd och anvisningar från Socialstyrelsen skulle också vara välkommet.

Krokom: Det är alltid bra med vägledning.

Norrtälje: Föreskrifter och/eller allmänna råd för handläggning motsvarande det som finns i övrigt inom socialtjänsten för de insatser som ges till äldre och psykiskt funktionshindrade.

Sandviken: Tolkningar utifrån rättspraxis för vilka kriterier som bör uppfyllas för när särskilt boende bör beviljas, t.ex. ordinär bostadstillgänglighet, tidigare hjälpinsatser.

Sundsvall: Anvisningar och råd.

Fråga 18

Hur skulle man kunna komma till rätta med problemet att kommuner fattar gynnande beslut om bistånd i form av särskilda boenden utan att sedan verkställa besluten inom rimlig tid?

Alingsås: Det framtida behovet av platser i särskilt boende måste noggrant kartläggas och nya platser tillskapas i enlighet med konstaterat behov.

Alvesta: Ett gynnande beslut skall fattas om behov föreligger, men det bär tydligt framgå i beslutet hur behovet skall tillgodoses om biståndet inte kan verkställas inom rimlig tid. Den enskilde kan då överklaga detta och påföljder kan åläggas kommunen.

Bjurholm: Genom att fatta avslagsbeslut.

Borlänge: Eftersom Borlänge kommun ger avslag trots bedömt behov så upprätthålls rättssäkerheten för den enskilde.

Borås: Genom att den enskilde får möjlighet att överklaga beslutet efter viss tid, t.ex. tre månader.

Botkyrka: Genom att se till att det finns boenden så att det räcker.

Degerfors: Genom att få mera resurser, både ekonomiska och personal.

Härryda: Genom att införa en överklagningsmöjlighet trots att beslutet är gynnande, dvs. kunna överklaga den uteblivna verkställigheten.

Jönköping: Genom klara, centrala riktlinjer rörande handläggning.

Kramfors: Genom att ge avslag på grund av platsbrist.

Norrtälje: Ekonomiska resurser i relation till behov. Med minskade skatteintäkter i kommunen blir gapet allt större mellan lagstiftning och möjligheten att leva upp till dess intentioner.

Olofström: Kommunen ger delavslag om beslutet inte kan verkställas inom tre månader.

Piteå: Skapa trygghet genom att utveckla hemtjänsten, lättillgänglig avlastning, dagverksamhet, lediga platser på särskilda boenden. Alltså: inget stopp i kedjan ger trygghet och det i sin tur minskar efterfrågan.

Sandviken: Mer ekonomiska resurser till kommunerna.

Staffanstorps: Genom en möjlighet att överklaga om beslutet ej verkställs inom en viss tid.

Tierp: Genom en tidsgräns för verkställighet så att det finns en möjlighet att överklaga.

Ånge: Genom vitesföreläggande.

Fråga 19

a) Har kommunen riktlinjer för biståndsbedömning avseende äldreomsorgen?

Ja: Alingsås, Alvesta, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Krokoms, Norrtälje, Olofström, Sandviken, Staffanstorps, Tierp, Ånge

Nej: Askersund, Bjurholm, Jönköping, Sundsvall

b) Om ja, bifoga riktlinjerna. Finns endast muntliga riktlinjer, redogör för dessa.

Alvesta: Se bifogade riktlinjer.

Borås: Riktlinjer för hemtjänst, rutiner för dokumentation och policy för korttidsboende bifogas.

Färgelanda: Se bifogade riktlinjer.

Jönköping: Riktlinjer i olika delar är under utarbetande.

Kramfors: Biståndsenheten håller på att arbeta fram riktlinjer för biståndsbedömning under våren. Socialnämnden skall fatta beslut om dessa i september.

Ljusdal: Riktlinjer är under utarbetande, men ej fastställda.

Norrtälje: Se bifogad tjänsteskrivelse. Muntligt: skälig levnadsnivå för sommargäster skall vara lägre än för kommuninnevånare.

Piteå: Kommunen har en kvalitetskedja, verksamhetsplan, kvalitetshandbok, kvalitetsplan för respektive arbetsenhet, målstyrd arbetsplan på individnivå.

Tierp: Se bilaga.

Ånge: Riktlinjer för biståndshandläggare bifogas.

Särskilda frågor om handläggningen

Fråga 20

a) Hur öppnas ett ärende om bistånd i form av särskilt boende, muntligen eller skriftligen?

Både och: Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Krokom, Norrtälje, Sandviken, Sundsvall, Tierp

Skriftligen: Alvesta, Jönköping, Ljusdal, Piteå, Staffanstorps

Alingsås: Muntligen och skriftligen. Mestadels muntligen genom kontakter med sökande, anhöriga eller vid vårdplaneringar.

Kramfors: Tills nu muntligt, men man håller på att ta fram en skriftlig ansökningsblankett.

Olofström: I huvudsak muntligen.

Ånge: Ärendet aktualiseras och öppnas när skriftlig eller muntlig ansökan inkommit. Därefter påbörjas utredningen, oftast via hembesök.

b) Hur dokumenterar kommunen handläggningen av ärendet från det att den enskilde framställer ett önskemål om bistånd i form av särskilt boende till dess att kommunen fattar ett beslut i frågan?

Alingsås: Utredning genomförs i enlighet med socialtjänstlagen och dokumenteras i särskilt verksamhetsprogram (IT-program) för äldreomsorgen.

Alvesta: Handläggaren öppnar ett ärende i datasystemet Pro capita och skriver därefter utredningen. En akt upprättas och övriga skrivna handlingar förvaras i den.

Askersund: Löpande i journal, utredning.

Bjurholm: Öppnar ärendet, lägger upp personakt och fortsätter utredningen.

Borlänge: Löpande anteckningar i datasystem. Innan beslut fattas skrivs ett ärendeblad.

Borås: Se rutiner för dokumentation. Ett dataprogram, Magna Cura, används som verksamhetssystem.

Botkyrka: Löpande journalanteckningar i vård- och omsorgssystemet.

Degerfors: Enligt förvaltningslagen, handläggningsrutiner i ett speciellt datasystem.

Färgelanda: Datum då ärendet öppnas. Datum då beslut fattas.

Härryda: 1. Registrerar att ansökan har kommit in, 2. Skriver en utredning i anslutning till hembesök/vårdplanering, 3. För löpande anteckningar om det som händer i ärendet.

Jönköping: Ansökan – utredning – journal, i datasystem.

Kramfors: Fortlöpande följdanteckningar.

Krokoms: I dataprogrammet i ”dagliga anteckningar”.

Ljusdal: Allt i ärendebladet.

Norrtälje: Inkommande handlingar läggs i personakt. Övertagningar och ansökan om särskilt boende från person bosatt i annan kommun diarieförs och akt upprättas inklusive dokumentation och registrering i dataärendehanteringssystem.

Olofström: Aktualisering, öppna ärende, göra hembesök eller planering på lasarettet, samla information, skriva utredning, kommunicera, fatta beslut.

Piteå: Ett databaserat dokumentationssystem används: (W-hem, WM-data). Respektive hemtjänstchef är delegat. Huvudpunkter: ansökan, utredning, bedömning, beslut.

Sandviken: I personakt med hjälp av Pro capita vård och omsorg.

Staffanstorp: I dataprogram. Fortlöpande efter hand som utredningen fortskrider. Utredningspromemoria, bedömning och beslut.
Sundsvall: Från aktualisering till beslut sker dokumentering i data – Pro capita.

Tierp: Det dokumenteras i Omsorg 2000, ärendeakt, socialjournal – utredning.

Ånge: I dokumentationsprogrammet Pro capita enligt bifogad utredningsmall.

c) Kan dokumentation ske på annat sätt än att handläggningen fortlöpande skrivs in i den enskildes akt?

Nej: Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Botkyrka, Degerfors, Jönköping, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå, Sandviken, Staffanstorp, Tierp, Ånge

Borås: Dokumentation i verksamhetssystemet Magna Cura i den enskildes akt.

Färgelanda: Övriga anteckningar i ärendet.

Härryda: Ja, men är det lämpligt?

Sundsvall: Endast Pro capita.

d) Hur dokumenterar kommunen sina beslut om bistånd i form av särskilt boende?

Alingsås: Skriftligen i IT-systemet.

Alvesta: Handläggaren öppnar ett ärende i datasystemet Pro capita och skriver därefter utredningen. En akt upprättas och övriga skrivna handlingar förvaras i den.

Askersund: Löpande i journal.

Bjurholm: Beslut enligt SoL i ett särskilt dokument.

Borlänge: I datasystem i form av beslutsmeddelande.

Borås: I Magna Cura.

Botkyrka: I datasystemet.

Degerfors: Beslutsblankett, dataregistrering, journalföring.

Färgelanda: Enligt särskilt formulär.

Härryda: I ett dataprogram.

Jönköping: Skriftligen.

Kramfors: Ärendeblad i ett datasystem (VM-data).

Krokom: Det skrivs ärendeblad och beslut i ett särskilt dataprogram.

Ljusdal: I dataprogrammet samt manuellt i boendegruppen (en lista).

Norrtälje: Registrering och dokumentation i datasystem.

Olofström: I datasystem.

Piteå: Ett databaserat dokumentationssystem används: (W-hem, WM-data). Respektive hemtjänstchef är delegat. Huvudpunkter: ansökan, utredning, bedömning, beslut.

Sandviken: I personakt och avisering till boendesamordnare.

Staffanstorp: I dataprogram. Fortlöpande efter hand som utredningen fortskrider. Utredningspromemoria, bedömning och beslut.

Sundsvall: Endast i Pro capita.

Tierp: I ärendeakt.

Ånge: Beslutet skrivs in i akten.

e) Skickar kommunen alltid ut skriftliga beslut till de enskilda?

Ja: Alingsås, Alvesta, Askersund, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Olofström, Staffanstorp, Sundsvall, Tierp, Ånge

Nej: Bjurholm, Färgelanda, Norrtälje, Piteå, Sandviken

f) Om nej, förekommer det att kommunen meddelar både bifalls- och avslagsbeslut muntligen? Vilka överväganden ligger bakom ställningstagandet att meddela muntliga beslut?

Bjurholm: Nej.

Färgelanda: Vid bifall skickas inte alltid beslut. Vid avslag skickas alltid skriftligt beslut ut med en hänvisning hur man överklagar.

Krokom: I de fall personen kan ta emot ett sådant beslut, i annat fall meddelas dennes företrädare.

Norrtälje: Beslut om bifall till sökt insats meddelas i vissa fall endast muntligt (kräver att den enskilde förstår innebörden av beslutet). Avslag meddelas alltid skriftligt.

Piteå: Enbart ej gynnande beslut.

Sandviken: Om mottagaren inte har förmåga att ta del av skriftligt beslut – informeras muntligt. Ofta informeras både muntligt och skriftligt.

Tierp: Det skriftliga beslutet utgår alltid vid avslag (eller om handläggaren bedömer så) skickas hela utredningen ut med besvärshänvisning.

g) Skickar kommunen alltid ut överklagandehänvisningar tillsammans med beslut om avslag på ansökningar om bistånd i form av särskilt boende?

Ja: Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokomb, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå, Sandviken, Staffanstorp, Sundsvall, Tierp, Ånge

Nej:

h) Förekommer det att ett ärende avslutas utan att ett skriftligt eller muntligt beslut fattats?

Ja: Alvesta, Bjurholm, Kramfors, Ljusdal, Norrtälje, Staffanstorp, Ånge

Nej: Alingsås, Askersund, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Krokomb, Olofström, Piteå, Sandviken, Sundsvall, Tierp

i) Om ja, i vilka fall?

Alvesta: Om vederbörande avlider eller tar tillbaka sin ansökan.

Bjurholm: Inga specifika fall. Handläggare slutat eller ej hunnit.

Kramfors: I de fall den enskilde endast ges information om insatser.

Ljusdal: Om någon avlider eller tar tillbaka ansökan.

Norrtälje: När den enskilde tar tillbaka sin ansökan eller avlider.

Staffanstorp: Om den enskilde återtar sin ansökan.

Tierp: Det kan hända att någon återtar sin ansökan.

Ånge: Om den enskilde återtar sin ansökan eller inte lämnar sitt samtycke till en utredning.

Fråga 21

Av uppgifter från Socialstyrelsen och länsstyrelserna i rapporten *Ej verkställda beslut och domar enligt SoL och LSS 2001* (s. 19), framgår att få avslagsbeslut om särskilt boende och hemtjänst m.m. överklagas, trots att kommunen vid sin prövning funnit att de enskilda har behov av det sökta biståndet. Vad anser kommunen att den låga överklagandefrekvensen beror på?

Alingsås: Biståndshandläggarna har alltid en nära och personlig kontakt med den enskilde och anhöriga vid utredningen om olika insatsbehov. En personlig information ges om de förutsättningar som gäller. I de allra flesta fall erbjuds också en kompletterande hjälp som alternativ till den sökta hjälpen och många finner att man med detta trots allt får en acceptabel livssituation.

Alvesta: Avslag ges inte om behov finns.

Bjurholm: Att man fått en tydlig information och är överens med den sökande i ärendet.

Borlänge: Att biståndshandläggaren bevakar ärendet trots avslag. Tillgången på korttidsplatser i väntan på boende gör att den enskilde känner trygghet.

Borås: Detta känns inte igen i kommunen.

Botkyrka: Kommunen har inte några avslag av den formen.

Degerfors: Vårdtagarna orkar inte, krafterna finns inte.

Färgelanda: Vill inte. Oftast tillgodoses behovet med utökad hemtjänst eller korttidsboende.

Härryda: Vet ej, eftersom kommunen inte avslår ärenden där behov föreligger.

Jönköping: En anledning kan vara att den enskilde informeras om att handläggaren kontinuerligt följer upp beslutet.

Kramfors: Traditioner. Äldre människor är inte vana att klaga.

Krokoms: Den generation det gäller i dag vill i de allra flesta fall inte överklaga. De tackar då hellre nej till ett beslut och väntar i stället. Antalet överklagningar som kommer in till länsrätterna är missvisande, då det i praktiken finns fler avslag än som skrivs.

Ljusdal: Det kan vara en generationsfråga.

Norrtälje: Äldre människor är rädda för/har respekt för myndigheter. De tror inte att det lönar sig eller vill inte "bråka". De orkar inte både hantera sin vardag och strida för sin sak.

Sandviken: Den äldre generationen "vill inte bråka".

Staffanstorps: Vet ej. De avslag kommunen har givit av denna anledning under perioden 2000–2002 har överklagats till 90 procent.

Sundsvall: Den enskilde har liten tilltro till att kunna få ett överklagat beslut ändrat.

Tierp: Den enskildes situation, möjligheter (uppgivenhet?) till att överklaga. Beroende av någon anhörig (eller annan) som är behjälplig att föra talan.

Ånge: Det är det svårt att uttala sig om, eftersom alla som har behov beviljas biståndet. Det förekommer aldrig avslag om behov finns.

Fråga 22

a) På vilket sätt får enskilda hjälp av kommunens handläggare att utforma ett överklagande av ett beslut om avslag på en ansökan om bistånd i form av särskilt boende?

Alingsås: Den enskilde får, om så önskas, praktisk hjälp med att formulera och skriva överklagandet. Anhöriga bistår i hög grad med överklaganden.

Alvesta: Handläggaren hjälper den enskilde med att skriva ett överklagande med den enskildes egna ord.

Askersund: Vid behov.

Bjurholm: Den enskilde får skrivhjälp och hjälp att formulera sitt överklagande.

Borlänge: Praktisk hjälp med att skriva ett överklagande.

Borås: Kommunens handläggare hjälper till med att skriva det den enskilde uttrycker.

Botkyrka: Handläggarna informerar om att de kan vara behjälpliga.

Degerfors: Handläggarna uppmanar och erbjuder hjälp med att överklaga.

Färgelanda: Om den enskilde vill får han eller hon hjälp av kommunens handläggare.

Härryda: Skriftlig information när beslutet skickas ut. Handläggarna frågar också de enskilda om de behöver hjälp.

Jönköping: Den enskilde informeras om hur man går vidare vid ett överklagande. Handläggarna är också informerade om att de skall vara behjälpliga. I regel har också handläggarna kontakt med andra viktiga personer i den enskildes nätverk.

Kramfors: Information om att handläggarna är behjälpliga. Handläggarna hjälper till med överklagandet i praktiken och skriver överklagandet om så önskas.

Krokom: Handläggarna erbjuder sig att hjälpa till om de enskilda vill det.

Ljusdal: Handläggaren gör ett hembesök då han eller hon hjälper till att formulera ett överklagande utifrån vad den enskilde vill klaga på.

Norrtälje: Information, personligt stöd och konkret hjälp att skriva ett överklagande.

Olofström: Handläggaren besöker den enskilde och hjälper till med att skriva ett överklagande.

Piteå: De enskilda får hjälp av biståndshandläggaren om de så önskar.

Sandviken: Hjälp att formulera och dokumentera.

Staffanstorps: Handläggaren och den enskilde träffas. Handläggaren skriver efter den enskildes diktamen.

Sundsvall: Genom råd och enstaka fall med att skriva.

Tierp: Handläggaren är alltid behjälplig om den enskilde önskar och begära detta.

Ånge: Den enskilde informeras om möjlighet till hjälp av biståndshandläggaren med att överklaga, men oftast har den klagande hjälp av anhörig.

b) I hur många fall får de enskilda sådan hjälp? (Anges i procent i förhållande till det totala antalet avslagsbeslut).

Alingsås: Fem–tio procent.

Alvesta: Inte så ofta då anhöriga oftast hjälper dem.

Bjurholm: Det har aldrig varit aktuellt.

Borlänge: Vet ej.

Borås: Cirka fem procent.

Botkyrka: Två procent.

Degerfors: Alla som vill.

Färgelanda: En person.

Härryda: Vet ej.

Jönköping: Möjlighet att bistå med information finns tyvärr inte.

Kramfors: Ej vanligt.

Krokom: I mycket få fall, på grund av att de enskilda då hellre tackar nej till ett beslut över huvud taget.

Ljusdal: Kan inte svara. Det händer någon gång ibland, oftast då det inte finns några anhöriga som hjälper till med detta.

Norrtälje: 13 procent (omfattande stöd vid överklagandet). I övriga fall varierar det mellan ingen hjälp alls till viss information alternativt personligt stöd.

Olofström: När de enskilda begär det.

Piteå: Ett fåtal.

Sandviken: Tio procent.

Staffanstorp: Mycket liten efterfrågan. Endast enstaka personer har önskat hjälp.

Tierp: Cirka tio stycken.

Ånge: En procent.

Enkät svar om kommuners och landstings handläggning av ärenden enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade – LSS

Fråga 1

a) **Förekommer det att kommunen/landstinget inte verkställt gynnande beslut enligt LSS**

– inom en månad?

Ja: Kronobergs läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå, Staffanstorps, Sundsvall, Tierp, Ånge

Nej: Dalarnas läns landsting

– inom tre månader?

Ja: Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Degerfors, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå, Sundsvall, Tierp, Ånge

Nej: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Botkyrka, Färgelanda, Staffanstorps

– inom sex månader?

Ja: Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Degerfors, Härryda, Jönköping, Krokom, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå, Sandviken, Sundsvall, Tierp, Ånge

Nej: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Alingsås, Botkyrka, Färgelanda, Kramfors, Staffanstorp

– inom tolv månader eller längre tid?

Ja: Alvesta, Borlänge, Borås, Härryda, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå, Sundsvall, Tierp, Ånge

Nej: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Alingsås, Askersund, Bjurholm, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Staffanstorp

b) Om ja, vilka typer av insatser gäller det, i hur stor andel av det totala antalet gynnande beslut förekommer det (anges per den 1 januari 2003) och vad beror det på?

Kronobergs läns landsting: Om beslutet inte har verkställs inom tre månader beror det på att den funktionshindrade fått ändrade förhållanden eller andra praktiska omständigheter. Det expertstöd som efterfrågats har funnits att tillgå.

Västra Götalands läns landsting: Råd och stöd enligt LSS. Två av 13 ärenden har fått vänta knappt två månader på verkställighet av beslutad insats. I det ena fallet uppstod svårigheter beroende på att beslutet fattades strax före sommarsemestern. I det andra ärendet var det problem att omgående få fram en lämplig utförare.

Alingsås: Ledsagare och kontaktperson kan ta tid att rekrytera. Ett fåtal ärenden. Boende kan finnas men utifrån individuella behov bedöms det boendet fel och annat boende måste ordnas. Ett fåtal ärenden.

Alvesta: Korttidsvistelse i stödfamilj, kontaktperson, ledsagar-service, daglig verksamhet. Svårigheter att rekrytera personal.

Askersund: Boende för vuxna. De lediga platser som nu finns i kommunens boenden accepteras inte av de ”unga” vuxna som beviljats boende, då boendena är avsedda för ”äldre” vuxna. Omstrukturering pågår för att tillskapa platser för yngre.

Bjurholm: Beslut om daglig verksamhet, kontaktperson (12 beslut).

Borlänge: Kontaktpersoner, ledsagar-service och korttidsvistelse i familjehem. Det förekommer i ett fåtal fall och är beroende på att den funktionshindrade vill göra någon specifik aktivitet som det är svårt att hitta en lämplig person till. Det är svårt att rekrytera

kontaktpersoner bland annat beroende på storleken på arvodet och omkostnadsersättningen, som grundas på Svenska kommunförbundets rekommendationer. Alla som har ett akut behov av insatser för hjälpen snabbt. För dem som det är svårt att hitta familjehem åt beviljas korttidsvistelse vid korttidshem tills en lämplig familj rekryterats.

Borås: Det kan handla om ledsagare och kontaktperson på grund av svårigheter med rekryteringen. Dålig ersättning är en annan orsak. Det kan också handla om bostad med särskild service, då anvisad bostad inte har accepterats eftersom den enskilde vill bo i ett visst område eller i en speciell bostad.

Botkyrka: Kontaktperson. Cirka 20 procent.

Degerfors: Ledsagare och kontaktperson. Ibland svårt att hitta en person som vill åta sig uppdraget.

Färgelanda: Kontaktpersoner är svåra att hitta.

Härryda: Ledsagarservice, avlösarservice, kontaktpersoner, omkring åtta procent. Det är svårt att hitta "rätt" personer.

Jönköping: Kontaktperson (svårrekryterat). Boende (nya svåra behov, svårt att tillgodose behoven inom ramen för befintligt bestånd, svårt att få "vanliga lägenheter", kommunens resurser räcker inte till för att möta alla tillströmmande behov, nya lösningar måste skapas vilket tar tid, en del tackar nej till erbjuden plats). Avlösarservice i hemmet (svårrekryterat). Ledsagning (svårrekryterat i vissa fall). Personlig assistent (svårrekryterat i vissa fall).

Kramfors: Vad gäller insatsen kontaktperson är det rekryterings-svårigheter i ungefär ett fall av fem.

Krokom: Kontaktpersoner: ca 25 procent (rekryterings-svårigheter samt att några har tackat nej), daglig verksamhet: 10 procent (tackat nej), ledsagareservice: 19 procent (rekryterings-svårigheter samt i något fall har den enskilde brukaren blivit sjuk).

Ljusdal: Det kan vara svårigheter med att rekrytera kontaktperson eller stödfamilj. Vad gäller bostad med särskild service kan det vara svårt att hitta lämpligt boende. Det kan förekomma mer än tre månaders väntetid i extrema fall – absolut enstaka fall.

Norrtälje: Bostad med särskild service: 6 ej verkställda av totalt 11 gynnande beslut

Ledsagare: 3 ej verkställda av totalt 7 gynnande beslut

Avlösare: 1 ej verkställt av totalt 5 gynnande beslut

Kontaktperson: 6 ej verkställda av totalt 18 gynnande beslut

Kontaktperson: För närvarande 8 ej verkställda beslut där verkställighet har upphört av olika skäl.

Det totala antalet gynnande beslut är antalet beslut från datum för det äldsta ej verkställda beslutet.

Olofström: Bostad, korttidsvistelse, kontaktperson, ledsagarservice, korttidstillsyn.

Piteå: Vanligast är problem att verkställa ledsagarservice, kontaktperson, avlösarservice samt kontaktfamilj: I cirka 8 procent av de beviljade insatserna. Majoriteten av de beslut som inte kan verkställas beror på att personal/uppdragstagare saknas. Trots aktiva kampanjer (besök på skolor, universitet, kyrkan, annonsering i tidning och anslag i butiker) är det svårt att rekrytera uppdragstagare.

Sandviken: Behov av boende där nytt boende måste tillskapas, cirka tolv.

Staffanstorp: Avlösarservice, ledsagarservice och personlig assistans i enstaka fall på grund av rekryteringsproblem.

Sundsvall: T.ex. kan kontaktperson vara mycket svårrekryterad till vissa personer. Förhandsbesked om boende för döva/hörselskadade fick längre väntetid än ett år på grund av avsaknad av plats i sådant boende och brist på teckenkunnig personal. Ekonomin påverkar naturligtvis också väntetiderna. Målsättningen som relativt ofta kan uppnås är verkställighet inom tre månader.

Tierp: Kontaktperson: 10, personlig assistent: 2. Svårigheter att rekrytera.

Ånge: Beslut om kontaktperson: två stycken, på grund av brist på lämpliga personer.

Fråga 2

a) När det inte bedöms möjligt att verkställa insatser enligt LSS, förekommer det att kommunens/landstingets handläggare avslår en ansökan om en sådan insats trots att handläggaren gjort bedömningen att sökanden är berättigad till denna?

Ja: Alvesta (dock ej vanligt, har förekommit när det gällt bostad enligt 9 § 9 samt korttidsvistelse på särskild plats gällande barn), Botkyrka, Norrtälje (ett ärende från 2002 till nu), Olofström, Sundsvall

Nej: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Alingsås, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Piteå, Sandviken, Staffanstorp, Tierp, Ånge

b) Om ja, är ärendet därmed avslutat för kommunens/landstingets del?

Nej: Alvesta, Botkyrka, Norrtälje, Olofström, Sundsvall

c) Om nej, beskriv hur kommunen/landstinget arbetar vidare med frågan.

Dalarnas läns landsting: Det görs en balansering om det är hälso- och sjukvårdslagen eller LSS. Vid nej gäller hälso- och sjukvårdslagen.

Alvesta: Hjälp (i förekommande fall) att överklaga.

Askersund: Omstrukturering för att tillskapa platser för ”yngre” vuxna.

Bjurholm: Fortsätter ta ytterligare kontakter, eventuellt med grannkommuner, för tjänsteköp.

Borås: Man arbetar vidare genom en fortlöpande diskussion och nya erbjudanden när lämplig bostad kan anvisas.

Botkyrka: När det gäller boende med särskilt stöd och service för vuxna informeras den enskilde om att han/hon omfattas av kommunens planering för framtida bostäder.

Färgelanda: De insatser som hittills sökts har bedömts möjliga att verkställa.

Härryda: Man försöker verkställa beslutet.

Jönköping: I första hand letas om möjligt vidare efter alternativ i den egna kommunen. I vissa fall där man kan förutse att boende/skola inte kan tillgodoses på hemmaplan köps platser i en annan kommun.

Ljusdal: Man försöker på olika sätt hitta en lösning, tillfälliga lösningar kan förekomma. Avslag på grund av resursbrist ges aldrig.

Norrtälje: Fortsatt arbete för att hitta lösningar, dvs. leta lägenheter, hus, tomter och personal.

Olofström: Hjälper till att överklaga för att få en dom. I samtliga fall (fem st.) har överklagandet lett till en gynnande dom (för den enskilde). Tyvärr väger en gynnande dom ”tyngre” än ett gynnande beslut. I samtliga fall har den enskilde på detta sätt fått sin insats.

Piteå: Aktivt arbete med att verkställa fattade beslut. Besök hos politiker med jämna mellanrum för att orientera dem om hur situationen ser ut gällande verkställigheten. Folk projektanställs för att ”jobba bort” de ej verkställda besluten.

Sandviken: Stöd i ordinärt boende samt korttidsvistelser i avvaktan på att boende kan tillskapas. Behov av boende aktualiseras bland förtroendevalda i och med det gynnande beslutet.

Sundsvall: Ger avslag – överklagande – dom – verkställande. Orsaken till avslaget är i dessa fall att plats inte finns.

Tierp: En kontinuerlig dialog förs med de personer som skall verkställa besluten.

Ånge: En lösning finns alltid till slut. En konstant bevakning av ärendet.

Fråga 3

Om det förekommer att kommunen/landstinget avslår ansökningar om insatser enligt LSS trots att det bedömts att behov av insatsen finns, vad är skälen för detta?

Dalarnas läns landsting: Behoven tillgodoses genom hälso- och sjukvårdslagen eller på annat sätt.

Kronobergs läns landsting: Den enskilde bedöms inte tillhöra personkretsen, ansökan avser behandling enligt hälso- och sjukvårdslagen, behovet är redan tillgodosett.

Västra Götalands läns landsting: Ett avslag på en ansökan om insats kan bero på någon av följande tre orsaker. 1. Den enskilde tillhör inte personkretsen, 2. Behovet tillgodoses på annat sätt, 3. Insatsen bedöms inte ingå i råd och stöd.

Alvesta: Resursbrist, inga bostäder, inga planerade bostäder inom rimlig och överskådlig tid.

Borlänge: Det förekommer inte.

Borås: Det har endast förekommit i ett fall, då det gällde insatsen bostad med särskild service för barn och ungdomar. Skälet var resursbrist.

Botkyrka: Kommunen saknar resurser att tillgodose behovet.

Färgelanda: Inkommer en ansökan om bostad med särskild service enligt 9 § 9 LSS får denna avslås, då denna insats inte kan verkställas.

Jönköping: Behoven anses faktiskt kunna tillgodoses på annat sätt, genom annan insats som redan är beviljad, eller genom att annan huvudman har ansvar för att insats kommer till stånd.

Kramfors: Behov finns men är inte relaterbart till funktionshindret, utan orsaken kan vara exempelvis behov av barnomsorg kvällstid på grund av förälders yrkesverksamhet, vilket inte berättigar till insatsen korttidsvistelse enligt LSS.

Krokomb: Att personkretstillhörighet inte föreligger.

Norrtälje: Kommunen har inte kunnat verkställa ett gynnande beslut och brukaren/företrädare för brukaren kräver konkreta besked om när verkställighet skall ske alternativt ett avslag för att kunna överklaga.

Olofström: Se fråga 2. I Olofströms kommun följer man JO-uttalande dnr 2577-2000 att en ansökan bör avslås när nämnden anser att en enskild har rätt till en viss insats men inte kan få insatsen inom rimlig tid. (Cirka tre – sex månader.)

Sundsvall: Ger avslag – överklagande – dom – verkställande. Orsaken till avslaget är i dessa fall att plats inte finns. Platsbristen = resursbrist.

Ånge: Det förekommer inte.

Fråga 4

a) Hur lång väntetid på verkställighet av ett beslut om insatser enligt LSS kan anses acceptabel, efter det att kommunen/landstinget fattat ett gynnande beslut i frågan? Motivera.

Dalarnas läns landsting: En-tre månader. Det beror på insatsens karaktär.

Kronobergs läns landsting: Det är sällan råd och stöd efterfrågas som en akut insats. I beslutet finns en tidsram inom vilken beslutet gäller. Detta bygger på en överenskommelse mellan handläggare, verkställare och den sökande. En månad är normalt, men i enskilda fall kan sex månader var OK för att vänta på ”rätt” expert.

Västra Götalands läns landsting: Helst omgående eller inom max tre månader.

Alingsås: Upp till tre månader, oftast kortare tid, upp till en månad. Praktiska förutsättningar är avgörande.

Alvesta: Rimlig tid är olika lång för olika insatser. Tre månader är rimligt för bostad.

Askersund: Det är beroende av insatsen.

Bjurholm: Beror på beslutets karaktär. Personlig assistent kan vara svårt att anställa: ca två månader, kontaktperson: max fyra veckor, daglig verksamhet: en till två månader.

Borlänge: I princip skall alla beslut verkställas omgående. Det kan dock av olika anledningar vara svårt, se svar på fråga 4 b.

Borås: Insatserna enligt 9 § 2–7 samt 9 § 10 bör verkställas inom rimlig tid, tre månader. När det gäller insatserna enligt 9 § 8–9 kan

det vid nybyggnation ta längre tid med anledning av stadsplaneändringar, projektering och nybyggnation.

Botkyrka: Inom tre månader.

Degerfors: Det beror på vilken insats som har beviljats. Ledsagning och kontaktperson: ca en månad. Personlig assistans bör verkställas omgående. Äldreomsorgens hemtjänst får dock stötta upp till dess lämplig personlig assistent kunnat hittas.

Färgelanda: En till två månader. Det kan vara svårt att rekrytera t.ex. en kontaktfamilj eller en kontaktperson.

Härryda: Tre månader. Det behövs tid för rekrytering etc.

Jönköping: Cirka tre–fyra månader på grund av rekryterings- och motivationsprocessen. I vissa fall där hjälpbehovet är av mer akut karaktär sätts SoL-insatser in i avvaktan på verkställighet, t.ex. boendestöd, hemtjänst, korttidsvistelse i stället för permanent boende.

Kramfors: Ett par, tre månader – utifrån rekryteringsprocess, t.ex. personlig assistans. Detta motsvarar den tid en rekrytering kan ta, annonsering, urval, tillsättning.

Krokom: Rådgivning och annat personligt stöd: 14 dagar, personlig assistans: 90 dagar, ledsagarservice: 30 dagar, kontaktperson: 30 dagar, avlösarservice i hemmet: 30 dagar, korttidsvistelse utanför det egna hemmet: 90 dagar, korttidstillsyn för skolungdom över tolv år: 30 dagar, boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar: 90 dagar, boende med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna: 90 dagar, daglig verksamhet: 30 dagar, individuell plan: 30 dagar.

Ljusdal: Det beror på insatsen, upp till två månader. Bostad med särskild service kan dröja längre, man måste titta på situationen i alla bostäder, är någon på gång att flytta? etc.

Norrtälje: Bostad med särskild service: ett år (insats som kräver tid för planering och genomförande samt vanligt förekommande väntetid i samhället), kontaktperson: sex månader (varje ärende kräver särskild rekrytering för individuell matchning mot brukare och företrädare), korttidshem: tre månader (planeringstid).

Olofström: Tre–sex månader beroende på insats och behov. Kortare tid när det gäller avlastning, personlig assistent, skolbarnomsorg. Längre tid när det gäller bostad.

Piteå: Bostad med särskild service: sex månader. Kommunen måste ges tid för att planera, eventuellt bygga och anställa personal om det inte finns plats i något existerande boende. I övrigt har kom-

munen ambitionen att beslut skall verkställas omedelbart eller så snart det bara är möjligt.

Sandviken: Boende bör enligt kommunens riktlinjer verkställas inom tre månader. Detta kan i enstaka fall vara svårt att hålla då det krävs att nya boendeformer tillskapas. Andra beslut verkställs snabbare.

Staffanstorp: En–tre månader. Rekrytering av personal tar tid, bl.a. uppsägningstid för den som skall anställas. Den enskilde har rätt att påverka vem som skall anställas vilket kan ta tid.

Sundsvall: Målsättningen är tre månader. Det tar ofta längre tid med t.ex. boende och personlig assistans.

Ånge: Det varierar. Exempelvis kan en avlösare vara ett akut behov, vilket kräver omedelbar verkställighet. Däremot är kontaktperson en sådan insats som kan få ta lite tid för att kommunen skall hitta den som passar.

b) Är det rimligt att väntetiden kan variera beroende på vilken typ av insats enligt LSS, som det gäller? Motivera.

Dalarnas läns landsting: Ja, behovets art styr.

Kronobergs läns landsting: En månad är normalt, men i enskilda fall kan sex månader var OK för att vänta på ”rätt” expert.

Västra Götalands läns landsting: För landstingets del gäller det enbart insatsen råd och stöd.

Alingsås: Från tid till annan finns svårigheter att rekrytera personal. Det kan finnas så många individuella önskemål och behov som gör att det, trots att boende finns, bedöms som mindre lämpligt eller olämpligt för just den personen.

Alvesta: Ja, det måste vara möjligt att ha någon tid på sig (som verkställare) att t.ex. rekrytera en stödfamilj, men det kan gå fortare att verkställa ett beslut om korttidsplats. (Man kan ge insatser enligt SoL i avvaktan på verkställighet enligt LSS i vissa fall.)

Askersund: Ja.

Bjurholm: Ja. I Sveriges minsta kommun finns det inte något stort utbud av t.ex. daglig verksamhet för dem som tillhör personkretsen. Funktionshindret är mycket avgörande.

Borlänge: Vissa insatser kräver en omedelbar verkställighet, medan vissa inte är lika akuta. När det exempelvis gäller kontaktperson är det sällan den sökande är i akut behov av hjälp. När det gäller

ledsagarservice och personlig assistans kan det vara nödvändigt att verkställa beslutet omgående.

Borås: Se fråga 4 a.

Botkyrka: Ja. Tillgång till personal, omfattning av insatsen. Vissa insatser är det svårare att rekrytera personal till, t.ex. kontaktperson.

Degerfors: Ja, se 4 a.

Färgelanda: Det är svårare att rekrytera för insatser som arvoderas.

Härryda: Ja, resursfrågor gör att prioritering är nödvändig.

Jönköping: Ja. Personer som står helt utan boende eller som inte har något naturligt nätverk högprioriteras. Svårigheter att få fram insatsen kan medföra en ökad väntetid – en passande kontaktperson som accepteras av sökanden. Likadant vid boende.

Kramfors: Ja, naturligtvis kan väntetiden variera. I vissa fall kan detta bero på att brukaren har speciella krav/önskemål på hur insatsen skall utformas.

Krokom: Ja. Angelägenhetsgraden för den enskilde. Vissa insatser tar längre tid att verkställa.

Ljusdal: Ja. När det gäller daglig verksamhet finns redan personalen och verksamheten. I andra fall måste personer rekryteras. Vad gäller bostad med särskild service kanske ett nytt boende behöver startas upp.

Norrtälje: Ja, då bostad med särskild service kräver lång planerings- och genomförandetid och involverar flera nämnder i kommunen till skillnad från kontaktperson. Den enskildes behov av bostad upphör inte medan behov av andra insatser kan variera över tid. Det är svårt att beräkna det faktiska behovet tre–fem år i förväg, då de enskilda individerna inte alltid vet om de skall bo kvar i kommunen eller om de vill ha/behöver egen lägenhet med personlig assistent eller exempelvis en gruppboende.

Olofström: Vissa insatser, exempelvis boende, är svårt att tillhandahålla utan mycket planering och förberedelse även om man vet att det finns närliggande behov. Personlig assistent, avlastning kan behövas akut. Det är lättare att ändra i efterhand om det inte blir bra.

Piteå: Ja, se fråga 4 a.

Sandviken: Ja, beroende på vilka planeringar och åtgärder som behöver vidtas. Längre väntetid för boende. Ibland kan även beslut om kontaktperson ta tid att verkställa på grund av svårigheter att hitta ”rätt” kontaktperson.

Staffanstorps: Ja. Det är viktigt att rätt person anställs. Insatserna korttidstillsyn och korttidsvistelse är lättare att verkställa, då verksamhet finns i kommunen.

Sundsvall: Ja. Boende kan behöva planeras om befintliga platser inte räcker till. För insatsen personlig assistans kan rekryteringsarbetet fördröja verkställigheten. För t.ex. kontaktperson kan det i vissa ärenden vara mycket stora rekryteringsproblem.

Tierp: Ja, svårigheter kan finnas att rekrytera ”rätt” person. Bostad med särskild service tar längre tid att verkställa på grund av platsbrist.

Ånge: Ja, det är rimligt. Akuta saker kan vara boende, personlig assistans, avlösare. Däremot är kontaktperson inte något som direkt hör till de ”grundläggande behoven” utan är nästa steg.

Fråga 5

a) Får de enskilda insatser eller stöd i annan form i avvaktan på att kommunen/landstinget verkställer sina gynnande beslut om insatser enligt LSS?

Ja: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Norrtälje, Piteå, Staffanstorps, Sundsvall, Tierp

Nej: Ånge

Olofström: Ibland.

Sandviken: Det beror på ärendets art.

b) Om ja, exemplifiera.

Dalarnas läns landsting: Insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen i väntan på LSS.

Kronobergs läns landsting: Det kan förekomma behandlingsinsatser enligt hälso- och sjukvårdslagen, som finns i samma organisation.

Västra Götalands läns landsting: Det kan förekomma visst stöd från habiliteringen.

Alingsås: Korttidsvistelse och avlösarservice i avvaktan på boende.

Askersund: Korttidsvistelse, ledsagarservice.

Bjurholm: Eventuellt hemtjänst i avvaktan på personlig assistent.

Borlänge: Om det finns behov av verkställighet väldigt snabbt, t.ex. vid personlig assistans, kan det vara nödvändigt att under tiden personliga assistenter rekryteras sätta in hemtjänst.

Borås: Vid ansökan om insatsen bostad med särskild service erbjuds den enskilde utökade insatser i form av korttidsvistelse alternativt avlösarservice eller ledsagarservice i avvaktan på verkställighet.

Botkyrka: Hemtjänst i stället för personlig assistans.

Degerfors: Ja, se 4 a.

Färgelanda: I vissa fall har hemtjänsten gått in i avvaktan på LSS-beslut.

Härryda: Hemtjänst, korttidsboende.

Jönköping: Insatser enligt SoL, t.ex. boendestöd, hjälp i hemmet, korttidsvistelse.

Kramfors: I avvaktan på personlig assistans kan t.ex. hemtjänst ges.

Krokom: Insatser enligt SoL, t.ex. hemtjänst.

Ljusdal: T.ex. ledsagarservice i väntan på att personlig assistans kan verkställas. SoL-insatser, t.ex. hemtjänst.

Norrtälje: I väntan på en bostad med särskild service erbjuds korttidshem, avlösare eller annan insats utifrån den enskildes livssituation och behov.

Olofström: Det händer att hemtjänsten får göra insatser i väntan på att kommunen hittar assistenter. Ökad korttidsvistelse i väntan på boende.

Piteå: Ja, i vissa fall. I avvaktan på att få plats på särskilt boende kan den enskilde t.ex. få ett bistånd enligt SoL i form av boendestöd alt. hemtjänst.

Sandviken: Hemtjänstinsatser.

Staffanstorps: I avvaktan på assistans kan hemtjänst eller korttidsvistelse enligt SoL erbjudas.

Sundsvall: Ofta insatser enligt SoL i väntan på personlig assistans. Förslag om avlösare i avvaktan på korttidsvistelse, korttidsvistelse i avvaktan på boende o.s.v.

Fråga 6

Hur kan rättssäkerheten förbättras för de personer som väntar på verkställighet av kommunens/landstingets gynnande beslut om insatser enligt LSS?

Dalarnas läns landsting: Landstinget följer förvaltningslagen. Den enskilde får avslag om beslutet ej kan verkställas inom rimlig tid så att man kan överklaga.

Kronobergs läns landsting: Det har diskuterats att handläggaren skall följa upp beslutet bättre och inte släppa ärendet när beslut är fattat.

Västra Götalands läns landsting: Lagen skulle kunna innehålla en rimlig maximal tidsgräns för verkställighet av ett gynnande beslut.

Alingsås: Genom en tydlig anvisning om att avslag skall ges, så att den enskilde kan överklaga, om beslutet inte kan verkställas inom tre månader.

Alvesta: Kontakt mellan den enskilde och verkställaren, så att man hålls informerad om att man arbetar med ärendet. En uppföljning av handläggaren inom en ganska kort tid. En återkoppling från verkställaren till handläggaren. Genom att lyfta frågan inom organisationen till en högre chefsnivå.

Bjurholm: Beslutet delges den enskilde som har rätt att överklaga.

Borlänge: I de fall man vet att det blir svårt att verkställa beslutet inom rimlig tid (tre månader?) skulle det kunna vara möjligt att ge avslag för att den enskilde skall ha en möjlighet att överklaga beslutet.

Borås: Genom att på något sätt kunna överklaga i verkställighetsfasen. Exempel: en enskild begär verkställighet och får ett beslut på detta med en tidpunkt för verkställighet, vilket sedan kan överklagas.

Botkyrka: Att kommunen inte ger ett gynnande beslut när man vet att det inte kan verkställas inom tre månader.

Degerfors: Då beslut ej verkställts kan eventuellt ett nytt beslut fattas om att verkställigheten inte är fullgjord. Den enskilde får då en chans att överklaga.

Färgelanda: En möjlighet att överklaga ett gynnande beslut som inte är verkställt inom en viss tidsintervall.

Härryda: Genom att de får ett avslag.

Jönköping: Genom att informera om hur sökanden begär verkställighet av beslut om insats. I övrigt genom att hålla sökanden informerad om hur det aktiva arbetet efter beslutet fortgår.

Krokom: Om det medföljde öronmärkta pengar för varje insats/individ skulle rättssäkerheten öka.

Ljusdal: Insatser i avvaktan på verkställighet av ett gynnande beslut, t.ex. insatser i hemmet i väntan på bostad.

Norrtälje: Genom att lagstiftaren finansierar/tar ansvaret för finansiering av den verksamhet som skall tillgodose de enskilda behoven. Riktlinjer om att avslå på grund av bristande verkställighet,

alternativt en enkel rutin för den enskilde att anmäla bristande verkställighet.

Olofström: Genom att man inför sanktioner på samma sätt som vid icke verkställda domar. Ett gynnande beslut från en tjänsteman värderas inte lika högt som en dom från en domstol. Bäst vore det om statliga medel tillskötts kommunen. Avslag då beslutet inte kan verkställas (förutsatt att man erbjuder sig att hjälpa till med överklagandet).

Sandviken: Skäligen tidsgränser för verkställighet anges i kommunala riktlinjer. Effekterna följs upp och avvikelser påtalas för förtroendevalda. Länsstyrelsen utövar tillsyn.

Staffanstorps: Genom att en maximal väntetid för verkställighet anges i beslutet. Om verkställighet inte sker inom denna tid eller om den enskilde anser att väntetiden är orimlig kan den enskilde överklaga.

Sundsvall: Kvalitetsgarantier. Löfte från kommunen om verkställighet inom viss tid. Avslag som kan överklagas.

Tierp: Genom att verkställare regelbundet återkopplar till handläggare om ej verkställda beslut och att handläggaren gör en uppföljning.

Ånge: Mer personal till verkställighetsgruppen.

Fråga 7

Hur stor andel av det totala antalet beslut om avslag på ansökningar om insatser enligt LSS under år 2003 har överklagats till länsrätt? (Anges i procent).

Dalarnas läns landsting: Noll procent.

Kronobergs läns landsting: Noll procent.

Västra Götalands läns landsting: Två av fem beslut. Länsrätten har avslagit överklagandet i bägge ärendena.

Alingsås: 67 procent.

Alvesta: Noll procent.

Askersund: Noll procent.

Bjurholm: Noll procent.

Borlänge: Cirka 20 procent.

Borås: Två procent.

Botkyrka: Cirka 25 procent.

Degerfors: 25 procent (fyra avslag, varav ett överklagat).

Färgelanda: Noll procent.

Härryda: Omkring 10 procent.

Jönköping: Tre beslut har överklagats.

Kramfors: Sex avslag har givits, varav två har överklagats till länsrätten.

Krokom: Något enstaka. (Däremot har LASS-beslut oftare överklagats.)

Ljusdal: 100 procent.

Norrtälje: Noll procent.

Olofström: Cirka 30 procent.

Piteå: 42 procent.

Sandviken: Fem procent.

Staffanstorps: 90 procent.

Tierp: Tio procent.

Ånge: Noll procent.

Fråga 8

a) Förekommer det att enskilda, som kommunen/landstinget beviljat insatser enligt LSS, tackar nej till ett konkret erbjudande om en specifik insats?

Ja: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borås, Botkyrka, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå, Staffanstorps, Sundsvall, Tierp, Ånge

Nej: Degerfors, Borlänge, Sandviken

b) Om ja, vilka skäl brukar de enskilda då vanligen ange?

Dalarnas läns landsting: Att man har ångrat sig. Att någon annan har sökt i den enskildes ställe.

Kronobergs läns landsting: Den enskilde har fått annan hjälp. Den enskilde ångrar sig, saknar mod eller stöd från andra i närmiljön.

Västra Götalands läns landsting: Att den enskilde önskar en namngiven extern utförare.

Alingsås: Enskilda tackar nej till erbjuden korttidsvistelse i familj för att de i stället vill ha korttidsvistelse i korttidshem. Olika skäl anges för att tacka nej till boende.

Alvesta: Det kan vara en bostad som är belägen eller beskaffad på ett sätt som inte sammanfaller med den enskildes önskemål.

Askersund: Den enskilde vill ha en plats i ett specifikt boende.

Bjurholm: Om man har haft en anhörig som har stått för insatsen kan det vara svårt att acceptera en utomstående.

Borås: När det gäller insatsen korttidsvistelse kan det vara så att verkställigheten inte fungerar, då de anhöriga inte är nöjda med vistelsen. När det gäller bostad med särskild service beror det vanligen på geografiskt läge eller bostadens beskaffenhet eller på grund av funktionshindrets art hos övriga hyresgäster i grupp-bostad eller servicebostad. Det kan även handla om att behovet förändras över tid, exempelvis skola på annan ort.

Botkyrka: Exempelvis tackar man nej till en bostad för att den ligger i fel område. Eller också är man inte nöjd med insatsen.

Färgelanda: Ett missnöje med kommunens erbjudande om den specifika insatsen.

Härryda: De är inte nöjda med insatsens utformning, personal.

Jönköping: Den enskilde tycker inte om läget eller utformningen av bostaden. Den enskilde anser inte att erbjuden kontaktperson/ledsagare passar.

Kramfors: Annan form av daglig verksamhet önskas. Den enskilde har ångrat sig och önskar bo kvar i föräldrahemmet.

Krokom: Behoven kan ha förändrats. Den enskilde tycker inte att den erbjudna insatsen motsvarar förväntningarna. Den enskilde kan ändra sig, ibland behövs motivationsarbete.

Ljusdal: Vad gäller exempelvis boende att man absolut vill till ett visst ställe eller ett visst boende.

Norrtälje: Önskemål om geografisk lokalisering som inte kan tillgodoses. Brukare och/eller företrädare är inte nöjd med person som föreslås utföra en insats. Omfattningen överensstämmer inte med önskemålen. Stödfamilj och korttidshem är enligt lag likvärdiga, men den enskilde har specifika önskemål som inte kan tillgodoses. Brukaren/ vårdnadshavaren ångrar sig eller är inte mogen för att ta emot en insats utan vill avvakta.

Olofström: Personen har löst behovet genom anhöriga eller på annat sätt.

Piteå: Gäller oftast särskilt boende. Personen som fått insatsen beviljad önskar bo på en annan plats i kommunen eller i ett annat boende där det inte finns lediga lägenheter.

Sundsvall: "Fel" boende, "fel" geografisk placering, relationen till kontaktpersonen fungerar inte, "fel" verksamhet, önskar individuell lösning, osv.

Tierp: Kostnader för färdtjänst till och från korttidsvistelse under lov, egenavgift 20 procent.

Ånge: Det har endast förekommit vid insatsen kontaktperson. Den enskilde vill då avvakta för att få en annan person.

c) Om en enskild tackar nej till en erbjuden insats enligt LSS, hur hanterar kommunen/landstinget det? Får den enskilde (direkt eller senare) ett nytt erbjudande – och i så fall hur många gånger – eller anses ärendet avslutat i och med att personen i fråga tackat nej till den erbjudna insatsen?

Dalarnas läns landsting: Ärendet anses avslutat.

Kronobergs läns landsting: Det kan se olika ut och bedöms från fall till fall. I vissa fall krävs motivationsarbete under en period. Det förekommer också att ärendet avslutas med en inbjudan till den enskilde att återkomma.

Västra Götalands läns landsting: Den enskilde kan få ett avslag beträffande en begärd namngiven extern utförare, men samtidigt bifalls beträffande en utförare med samma profession, exempelvis en psykolog inom habiliteringsverksamheten. Den enskilde har dock möjligheter att överklaga.

Alingsås: Det beror på. Diskussioner förs med den enskilde för att försöka lösa problemet. Någon ny ansökan behövs inte det närmaste året.

Alvesta: Det finns inget generellt svar. Man försöker finna en lösning i varje enskilt fall, för att hitta den bästa lösningen för den enskilde.

Askersund: Nya erbjudanden ges.

Bjurholm: Den enskilde får ett nytt erbjudande vid ett antal tillfällen. Behovet kanske ökar och den enskilde väljer att ta mera hjälp.

Borås: Nya erbjudanden lämnas när lämplig insats kan erbjudas. Det finns ingen övre gräns för antal erbjudanden (vid något tillfälle har åtta erbjudanden givits när det gällt bostad).

Botkyrka: Den enskilde får ofta flera erbjudanden.

Färgelanda: Man försöker hitta andra lösningar.

Härryda: Olika från fall till fall.

Jönköping: Om möjligt nytt erbjudande så snart det är möjligt. Att en person tackar nej antecknas och kan i vissa fall innebära nedprioritering av ärendet. Man arbetar dock vidare med samtliga ärenden. Ofta har omständigheter inträffat som ger andra möjligheter.

Kramfors: Individuella bedömningar görs alltid. I vissa fall ges nytt erbjudande och i några fall anses ärendet avslutat.

Krokom: Nya erbjudanden kan ges hur många gånger som helst. Kommunen strävar efter att hitta något som passar individen.

Ljusdal: Det beror på anledningen till att man tackar nej. Den enskilde har ju själv ansökt om insatsen. Finns då behovet om man tackar nej?

Norrtälje: Om den enskilde tackar nej till erbjuden insats så avslutas ärendet. I enstaka fall, då det finns starka skäl, kan undantag göras. Vad gäller kontaktperson avslutas aldrig ärendet, då kontaktpersonen är en ställföreträdande vän.

Olofström: Det beror på anledningen till att man har tackat nej. Har man själv löst sitt problem eller ångrat sin ansökan, avslutas ärendet och man får då ansöka på nytt. Har man tackat nej på grund av att man inte är nöjd med erbjudandet, händer det att man får ett nytt erbjudande. Har man dock fått ett erbjudande som uppfyller lagens intentioner och man inte anför några godtagbara skäl, avslutas ärendet och man får då ansöka på nytt.

Piteå: Ärendet anses avslutat i och med att personen tackat nej. Brukaren kan givetvis ansöka om insatsen igen om han/hon önskar. Då öppnas ett nytt ärende med ansökan/utredning/beslut.

Sandviken: Går ej att svara generellt på. Den fortsatta handläggningen kan se olika ut beroende på orsaker och beslut.

Staffanstorp: Som huvudregel anses ärendet som avslutat, om det inte föreligger särskilda skäl till att den enskilde tackat nej. Om inte särskilda skäl föreligger får en ny ansökan göras.

Sundsvall: Det varierar. Om skäligt erbjudande ges och den enskilde tackar nej får ny ansökan göras när det är aktuellt igen. Vissa personer kan erbjudas olika boendeanternativ och kan i samråd med handläggaren avvakta i väntan på viss plats. Det finns ingen speciell regel om att man får tacka nej ett visst antal gånger.

Tierp: Rutiner för detta har ännu inte upparbetats.

Ånge: Kommunen har inte stött på problemet riktigt än, men det är klart att man får arbeta vidare med ärendet. Om behov finns måste man fortsätta för att hitta en lösning.

Fråga 9

a) I vilken omfattning förekommer det att personer ansöker om insatser enligt LSS föra att sedan – när beslutet fattats – vilja vänta med verkställigheten av beslutet?

Mycket vanligt:

Vanligt:

Förekommer, men är varken vanligt eller ovanligt: Askersund, Kramfors, Ljusdal, Norrtälje, Piteå, Staffanstorp, Sundsvall

Ovanligt: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Alvesta, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Olofström, Sandviken, Ånge

Mycket ovanligt: Alingsås, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Krokom, Tierp

Förekommer ej: Västra Götalands läns landsting, Bjurholm

b) Hur lång tid tillåts den enskilde vänta?

Kronobergs läns landsting: Upp till ett år har förekommit. Det normala är att ärendet avslutas, att kontakt hålls och att den enskilde kan återkomma när det är aktuellt.

Alingsås: Det finns ingen gräns. Det är i vissa fall rimligt att vänta upp till ett år.

Alvesta: Det finns ingen gräns, men handlar det om lång tid så tas frågan upp om att avsluta insatsen. Den enskilde får då söka på nytt när det blir aktuellt.

Askersund: Det finns ingen gräns.

Borlänge: Behovet avgör. En del kan välja att ha sin insats ”vilande” under en period, men inte i samband med att insatsen beviljas.

Borås: Det kan någon gång förekomma att man vill fundera några veckor.

Botkyrka: Högst tre till sex månader.

Degerfors: Det beror på vilken insats som har sökts.

Färgelanda: Det finns inga givna tidsbegränsningar. Det kan bero på vilken typ av insats det gäller.

Härryda: Beslutsperioden ut.

Jönköping: Dessa ärenden är ofta kopplade till svårigheter för den enskilde att se sin egen situation. Den enskilde är i behov av motivationsarbete. Slussning från särskilt boende till eget boende har låtit ta cirka fyra månader. Den enda gränsen är vägran att ta emot en insats när ärligt menat uttryck finns – då utges ej insats.

Kramfors: Det varierar beroende på den sökta insatsen och skälet för önskemålet om att vänta.

Krokom: Det finns inte någon regel härom på grund av att det är så ovanligt.

Ljusdal: Det gäller nog enbart bostad med särskild service. Det framkommer kanske i utredningen när verkställighet önskas.

Norrtälje: Det finns ingen gräns. Ärendet följs upp regelbundet (minst en gång per år).

Olofström: Cirka tre månader beroende på anledning.

Piteå: Oftast ingen tidsgräns.

Sandviken: Det finns ingen fastlagd tidsgräns.

Staffanstorps: Två–tre månader.

Sundsvall: Väntetid förekommer endast om den sökande har speciella skäl för att vänta. Väntetiden avgörs då av skälen. En eventuell väntan avgörs i samråd med verksamhetsansvarig alt. handläggare.

Tierp: Det finns inga riktlinjer för detta.

Ånge: Flera år eller tills beslutet skall omprövas. Frågan tas då upp igen.

Fråga 10

a) Har kommunen/landstinget en särskild rutin för att följa upp egna gynnande beslut om insatser enligt LSS, som inte är verkställda?

Ja: Askersund, Borås, Botkyrka, Degerfors, Jönköping, Kramfors, Ljusdal, Norrtälje, Piteå, Sundsvall, Tierp

Nej: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Alingsås, Alvesta, Bjurholm (få ärenden med personlig kännedom), Borlänge, Färgelanda, Härryda, Krokom, Olofström, Sandviken, Staffanstorps (behövs ej, få ärenden, stor kännedom), Ånge

b) Om ja, redogör för rutinen.

Västra Götalands läns landsting: Det finns en målsättning att samtliga gynnande beslut skall verkställas omgående och inom maximalt två månader.

Askersund: Få ärenden och en god personkännedom.

Borås: Kommunen har en boendeplaneringsenhet som följer upp insatserna enligt 9 § 8–9. För övriga insatser finns ingen rutin; det sker en fortlöpande kontakt med den enskilde.

Botkyrka: Kommunen har en bevakningsfunktion i verksamhets-systemet.

Degerfors: Det finns en bevakningslista.

Jönköping: Det finns IT-stöd som möjliggör detta.

Kramfors: I samband med ärendeberedning samt uttag av rapporter etc.

Ljusdal: Regelbundna träffar med verkställarna. Vid dessa träffar diskuteras t.ex. ej verkställda beslut och man försöker hitta lösningar.

Norrtälje: Ansvarig handläggare bevakar ärendet och har regelbunden kontakt med utförare. Handläggaren rapporterar till närmast ansvarig chef som i samråd med ansvarig chef för utförarna kan lyfta ett enskilt ärende till ledningsgrupp.

Piteå: 1) I samband med årsredovisning, 2) I samband med länsstyrelsens årliga enkät om icke verkställda beslut/domar. 3) Med jämna mellanrum i myndighetsutövningssamrådsgrupp.

Sundsvall: LSS-verkställare arbetar med vakanser vad beträffar avlösare, ledsagare, kontaktperson och stödfamilj. Dessa har kontroll över vilka beslut som inte är verkställda. Detta fungerar tack vare verkställarnas egen kunskap och ansvar.

Tierp: Träffar då ej verkställda beslut diskuteras. Kvittens på verkställighet (blankett).

Fråga 11

a) Vilket eller vilka planeringsunderlag har kommunen/landstinget när det gäller att beräkna och bedöma det framtida behovet av insatser enligt LSS inom kommunen/landstinget?

Dalarnas läns landsting: Såsom råd och stöd enligt LSS nu är utformat ges inte rätt till några insatser som man inte också kan få enligt hälso- och sjukvårdslagen. Det finns därför inte behov av att särskilt planera råd och stödinsatser.

Kronobergs läns landsting: Inget. Antalet ansökningar är få och ungefär lika många varje år.

Västra Götalands läns landsting: Just nu avvaktas den pågående statliga utredningen om råd och stöd.

Askersund: Kommunen är liten. Personkännedom finns.

Alingsås: En handikapplan är under antagande.

Alvesta: Antalet födda barn som så småningom visar sig omfattas av LSS, ibland vet man t.ex. en utvecklingsstörning från början. Inför vuxenlivet med t.ex. daglig verksamhet och eget boende har man

ett ganska bra underlag. LSS-handläggarna har ansvar för både barn och vuxna.

Bjurholm: Det enda underlag som finns är antalet barn och ungdomar som tillhör personkretsen och som kommer att behöva insatser. Beträffande de som har insatser nu och är kända kan kommande behov bedömas, t.ex. bostäder, daglig verksamhet.

Borlänge: Individuella planer utgör ett planeringsunderlag för exempelvis framtida behov av boende. Genom ett samarbete med barnomsorg, skola, habilitering, psykiatri, handikapporganisationer, m.fl. förs information vidare så att en uppskattning kan göras kring vad som behövs i framtiden.

Borås: När det gäller insatserna enligt 9 § 8–9 finns ett lokalprogram med årlig revidering. Det görs för övriga insatser en inventering då man går igenom behovet de närmaste fyra åren.

Botkyrka: När det gäller bostäder känner kommunen till det ungefärliga behovet, eftersom brukarna tidigare har haft insatser.

Degerfors: Redan kända personer samt ett samarbete med LSS-handläggare som enbart arbetar med barn. Samtal med anhöriga till tonåringar/unga vuxna om planering för framtiden.

Färgelanda: Kommunen har genomfört en enkätundersökning om framtida behov av insatser.

Härryda: Inventeringsplan.

Jönköping: Inventering för psykiskt funktionshindrade, individuell plan enligt LSS, vård- och rehabiliteringsplan, PLUS-plan (arbetsplan i löpande arbete i utförarled).

Kramfors: Träffar med gymnasiesärskola, habilitering, handikapporganisationer. Förfrågan via enkät gällande behov av korttidsvistelse samt intresseförfrågan angående boende till hemmaboende vuxna.

Krokom: Sporadiska kontakter med barnhabiliteringen, elevkonferenser vid särskolorna, samarbete med skolan gällande barn med särskilda behov.

Ljusdal: En boendeutredning är på gång med i första hand en inventering av det förväntade behovet av insatser, därefter planering.

Norrtälje: Uppgifter från särskolan om antal barn och ungdomar i olika åldrar. En enkät gjordes 1999. Handläggarna har en årlig inventering av ärendena.

Olofström: Som underlag används listan över personer som tillhör personkretsen. Utifrån denna beräknas det framtida behovet av LSS-insatser. Det är svårt att göra några exakta prognoser.

Piteå: 1) Individuella planer enligt 10 § LSS. 2) Kontakt med Habiliteringsenheten för barn och ungdom samt Råd & stödteamet. 3) Årlig kontakt med gymnasieskolan om elevernas behov av sysselsättning, fritid och boende, samt kontakt med BUN och den egna korttids- och fritidsverksamheten.

Sandviken: En lista för boendebehov som uppdateras kontinuerligt.

Sundsvall: Boendeplanering görs månadsvis (handläggare och omsorgsledning), planering för korttidsvistelse och korttidstillsyn görs regelbundet (handläggare, områdeschefer och omsorgsledning), kvartalsrapportering till nämnden genom omsorgschefen, verksamhetsplan (tre år) årligen.

Tierp: Handläggare har kontinuerlig kontakt med gymnasieskolan där planering för framtiden av eventuellt boende och daglig verksamhet sker.

Ånge: Kommunen är liten och personkännedom finns. Regelbundna möten med särskolan.

b) På hur lång sikt sträcker sig planeringen?

Alingsås: Handikapplanen är för perioden 2004–2008.

Alvesta: Cirka fem års framförhållning när det gäller behov av bostäder, men planeringen börjar inte så långt i förväg. Nämnden informeras, sedan ligger ansvaret där att se till att t.ex. korttidsbostäder finns, om det skulle behöva tillskapas nya sådana resurser.

Borlänge: Några år framåt.

Borås: Fyra år.

Botkyrka: Fem–sex år framåt, vid inventering.

Degerfors: Cirka fem år.

Färgelanda: En femårsperiod.

Härryda: Fem år.

Jönköping: Inventering görs vart femte år, individuell plan olika långt, vård- och rehabiliteringsplan olika långt.

Kramfors: Ett–fem år, beroende på insats.

Krokom: Det är inte fastställt.

Ljusdal: Några år framöver.

Norrtälje: Till år 2007.

Olofström: Cirka sex år, men den är inte tillförlitlig eller heltäckande.

Piteå: Det varierar. För närvarande finns en översikt över vilka elever som går ut från gymnasieskolan per år under tre år framåt. Om dessa önskar insatser enligt LSS är osäkert.

Sandviken: Fram till år 2006.

Sundsvall: Upp till cirka tre år när det gäller den regelbundna månadsvisa inventeringen, verksamhetsplanen avser tre år.

Tierp: Cirka två år.

Ånge: Två–tre år.

Fråga 12

a) Saknar kommunen/landstinget relevant planeringsunderlag för att bedöma behovet av insatser enligt LSS på kort och lång sikt?

Ja: Askersund, Bjurholm, Botkyrka, Färgelanda, Jönköping, Krokoms, Norrtälje, Tierp

Nej: Kronobergs läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Alingsås, Borlänge, Borås, Degerfors, Härryda, Kramfors, Ljusdal, Piteå, Sandviken, Ånge

Delvis: Alvesta, Olofström

b) Om ja, vad saknas?

Alvesta: Vissa behov uppkommer, och kan försvinna, väldigt plötsligt. Inflyttning till kommunen kan man inte planera för. Vissa behov vet man att de kommer att uppkomma, men inte när, t.ex. då anhöriga som tar hand om en person inte längre kan göra det.

Askersund: Det är svårt att bedöma när behovet kommer att uppstå för de vuxna som bor kvar hemma hos sina föräldrar.

Bjurholm: Dokumentation.

Borlänge: Det är svårt att veta det framtida behovet, trots individuella planer och annat samarbete. Det är lättare inom barnomsorgen och skolan, där man exakt vet hur många barn som föds och hur många det är vissa år o.s.v. Utifrån ett samarbete med olika myndigheter och framtagna verksamhetsmått finns planeringsunderlag.

Botkyrka: Det finns inte något planeringsunderlag som man kan lita på helt och hållet.

Färgelanda: Det finns ett mörkertal som inte är känt för kommunen.

Jönköping: Inventering för fysiskt funktionshindrade.

Krokoms: En modell för att på ett strukturerat sätt kunna bedöma eventuella framtida behov.

Norrtälje: Det är svårt att ta fram statistiska underlag på hur många personer som kommer att finnas som bedöms tillhöra någon av personkretsarna enligt LSS. Hur många föds med skador/sjukdomar, hur många drabbas av förvärvad hjärnskada, hur många insjuknar (stroke, ALS m.m.)?

Olofström: Tid. Det är ingen prioriterad uppgift.

Sundsvall: Vissa behov är omöjliga att förutse: när orkar inte föräldrarna längre?, olyckshändelser, sjukdomar, inflyttningar osv. Behov på kort sikt är mer kända men kan bli mycket akuta. Ekonomin är ett stort problem.

Tierp: Upparbetade rutiner.

Fråga 13

a) **Förekommer det att enskilda begär att kommunen/landstinget upprättar en individuell plan med beslutade och planerade insatser enligt 10 § LSS?**

Ja: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Alingsås, Alvesta, Borlänge, Borås, Botkyrka, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokoms, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå, Sandviken, Staffanstorps, Sundsvall, Tierp

Nej: Västra Götalands läns landsting (inte under år 2003), Asker-sund, Bjurholm, Degerfors, Ånge

b) **Om ja, i hur stor del av antalet LSS-ärenden per år tas initiativ till att upprätta individuella planer?**

Dalarnas läns landsting: Ett fåtal.

Kronobergs läns landsting: Alla erbjuds en individuell plan, då man i vissa lägen ser det som värdefullt att landstinget håller i planen.

Alingsås: Ett fåtal.

Alvesta: Cirka 25 procent av alla personer som har LSS-insatser har också en individuell plan. Vanligen följs dessa upp årligen. Det är svårt att säga hur många nya som kommer till.

Borlänge: Cirka elva procent av brukarna har en upprättad individuell plan.

Borås: Fem procent.

Botkyrka: Ytterst få.

Färgelanda: Fem procent.

Härryda: Tio procent.

Jönköping: Kan ej svara. Relativt stor omfattning.

Kramfors: Ungefär två individuella planer av 80 ärenden (2003).

Krokom: Några få ärenden per år.

Ljusdal: Två–tre ärenden per år.

Norrtälje: Mycket få.

Olofström: Cirka fem stycken, totalt 20 planer.

Piteå: Cirka åtta procent.

Sandviken: Cirka sex procent.

Staffanstorps: I enstaka fall.

Sundsvall: I 14 av cirka 700.

Tierp: Nästan obefintligt.

c) Underlättas kommunens/landstingets planering när individuella planer har upprättats, som anger beslutade och planerade LSS-insatser för enskilda? Motivera.

Dalarnas läns landsting: Ja, det är lättare att planera och agera när andra aktörer är kända.

Kronobergs läns landsting: En individuell plan underlättar för den enskilde. Det blir en tydlighet i ansvar och samordning av insatser, särskilt vid perioder av omställning t.ex. från barn till vuxen.

Alingsås: Informationen finns oftast, men i vissa fall kan planeringen underlättas.

Alvesta: Det borde i alla fall underlätta planeringen av bostäder när man har framförhållning, eftersom man vid individuell planering får veta om och när en person vill söka bostad enligt LSS.

Bjurholm: Individuell plan underlättar för den enskilde och kommunen. På grund av tidsbrist finns inga sådana planer.

Borlänge: Ja. Det är lättare att bedöma vilket behov av boende, vilken typ av boende och när det blir aktuellt med boende för dem som har en individuell plan.

Borås: En individuell plan underlättar mest för den enskilde. Övrigt/andra planeringsunderlag behövs.

Botkyrka: Troligen.

Färgelanda: Kommunikation är alltid bra.

Härryda: Det kan innebära vinster.

Jönköping: Ja. Personer i den enskildes nätverk bjuds in vid upprättandet av planen. Detta bidrar till samsyn och gemensam planering samt fördelning av uppdrag.

Kramfors: Ja, det ger en möjlighet att få vetskap om t.ex. önskemål om daglig verksamhet, form av boende etc. för att kunna möta behov och planera utifrån detta.

Krokomb: Ja, när det gäller samordning med andra aktörer. Be-
träffande samordning/planering inom kommunen används person-
liga planer.

Ljusdal: En individuell plan ger en mer samlad bild av de insatser en
person har. Holistisk syn.

Norrtälje: En individuell plan som innehåller framtida behov av
insatser kan ge värdefull information. Syftet med individuell plan är
en samordning av insatser och att innehållet skall utgå från den
enskildes behov och önskemål. Det är svårt att säkert uttala sig
med kommunens begränsade erfarenhet.

Olofström: Ja! Vid planeringen får den enskilde och anhöriga chans
att tänka till kring framtida behov. Kommunen får ofta en bra bild
av hur den enskilde vill bo m.m.

Piteå: Ja, individuella planer är ett mycket bra planeringsinstru-
ment.

Sandviken: Ja. Tydliggörande av behov och önskemål.

Staffanstorp: Ja, när det gäller boende kan man ha en längre fram-
förhållning om det finns det i en individuell plan anges när den
enskilde planerar för eget boende.

Sundsvall: Ja, individuella planer bör utgöra ett bra underlag för
planering. De förekommer ännu i för liten omfattning för att de
skall gå att utvärdera. "Rätt sätt" att använda den individuella vård-
planen för planering behöver utvecklas.

Ånge: Vet ej.

Fråga 14

a) Förekommer det kontakter mellan kommunen/landstinget
och länsstyrelsen när det gäller frågor om insatser enligt LSS?

Ja: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Västra
Götalands läns landsting, Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm,
Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Jön-
köping, Kramfors, Krokomb, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå,
Sandviken, Staffanstorp, Sundsvall, Tierp, Ånge

b) Om ja, beskriv vad kontakterna gäller.

Dalarnas läns landsting: Faktaförfrågan, ny information, inspektion
1997. Vid oklarheter tas kontakt med länsstyrelsen.

Kronobergs läns landsting: Länsstyrelsen har kontaktats när hand-
läggarna varit osäkra beträffande tolkning/tillämpning. Det före-

kommer också gemensamma möten mellan LSS-handläggare i kommuner/landsting och länsstyrelsen. Det finns även en samverkan på chefsnivå.

Västra Götalands läns landsting: Ibland sker kontakter som då gäller vad som omfattas av råd och stöd enligt LSS.

Alingsås: Rådfrågning.

Alvesta: Diskussioner med socialkonsulenten ("bollplank") som har en mer övergripande blick över verksamheten i flera kommuner och en kontroll över vad som är på gång (domar, departement, Socialstyrelsen). Diskussionerna kan ligga till grund för hur man hanterar ett ärende och eventuellt beslutar.

Askersund: Rådfrågning och tillsyn.

Bjurholm: Samråd med länsstyrelsens konsulenter.

Borlänge: Konsultation i komplicerade ärenden. Tillsyn.

Borås: Det gäller olika insatser enligt lagen och dess olika tolkningar. Anmälningens ärenden, verkställighetsfrågor, utbildningsfrågor.

Botkyrka: Kontakt vid något enstaka tillfälle. Däremot kontaktas ofta Kommunförbundet.

Degerfors: Handläggare rådfrågar länsstyrelsen i handläggningen.

Färgelanda: Tolkningar av lagstiftningen. Frågor angående olika lagstiftningar.

Härjedalen: Rådgivning avseende bedömning.

Jönköping: Tolkningsfrågor, ofta förekommande. Tillsyn.

Kramfors: Komplicerade ärenden där förhållandena kan innebära att flera myndigheter är involverade och flera lagrum därmed är aktuella.

Krokoms: LSS-handläggarna har regelbunden kontakt vad gäller rättstillämpning etc.

Ljusdal: Regelbundna träffar en gång per månad med länets övriga handläggare. Vid dessa träffar är ibland socialkonsulenten från länsstyrelsen med.

Norrköping: Frågor om vad som kan anses uppfylla kraven på bostad med särskild service. När brukare/företrädare refererar till uttalanden av länsstyrelsen. När Socialstyrelsen och Kommunförbundet har olika åsikter. Tillsyn av privata assistansanordnare. Kontroll att enskild vårdgivare har tillstånd och diskussion kring tillståndets innehåll.

Olofström: Knepiga ärenden diskuteras ofta med länsstyrelsen. Mycket positiv och nödvändig kontakt för ensamma handläggare i små kommuner. Länsstyrelsen har oftast en bra överblick över

länet och kan förmedla kontakter med andra handläggare som haft liknande ärenden.

Piteå: 1) Verkställighet av domar. 2) Verkställighet av beslut (en gång per år). 3) Om den enskilde vänder sig till länsstyrelsen med klagomål på innehållet i insatsen förekommer också kontakt.

Sandviken: Kontinuerliga länsträffar med handläggare från samtliga kommuner samt länsstyrelsen för gemensamma policydiskussioner och för att ta del av nyheter m.m. Råd och stöd i enskilda ärenden.

Staffanstorp: Frågor vid osäkerhet i ovanliga ärenden.

Sundsvall: Rådfrågning – hur länsstyrelsen ser på t.ex. vissa utformningar av boende och även andra frågor av övergripande/principiell karaktär.

Tierp: Konsultation, tillsyn/översyn.

Ånge: Rådfrågning.

Fråga 15

a) Kan kontakterna mellan kommunen/landstinget respektive länsstyrelsen utvecklas, när det gäller frågor om insatser enligt LSS?

Ja: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Alingsås, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Botkyrka, Färgelanda, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå, Sandviken, Staffanstorp, Sundsvall, Tierp, Ånge

Nej: Borås (ett mycket bra samarbete finns i dag), Degerfors, Härryda

Kanske: Alvesta

b) Om ja, ge exempel på vad dessa kontakter skulle gälla och hur de skulle kunna utvecklas.

Dalarnas läns landsting: Fortlöpande information och utbildning tillsammans med kommunerna. Bra med samsyn. Bra men kan givetvis utvecklas.

Kronobergs läns landsting: Uppsökande verksamhet, utvecklingsfrågor.

Västra Götalands läns landsting: Inte i dagsläget, men i samband med en eventuell lagändring av insatsen råd och stöd.

Alingsås: Rådfrågningen fungerar tillfredsställande men allt kan naturligtvis utvecklas.

Alvesta: Socialkonsulenterna är med på de nätverksträffar som LSS-handläggarna i länet har, vilket är bra.

Askersund: Det är en stor skillnad mellan verkligheten i kommunen och länsstyrelsens bild av förutsättningarna.

Bjurholm: Återkommande information och utbildning.

Borlänge: Sprida information i länet från olika kommuner och ge goda exempel.

Botkyrka: Utbildning och informationsträffar.

Färgelanda: Samverkan kring riktlinjer angående LSS.

Härryda: Kontakterna fungerar bra.

Kramfors: Exempelvis temadagar med diskussioner kring olika delar av LSS, med länsstyrelsens synsätt och tolkningar.

Krokom: Utrednings- och beslutsdelen: rättsutveckling, nyheter, råd och anvisningar etc.

Ljusdal: Ärendegranskning, aktuella domar, samsyn. De träffar som sker är mycket bra. Det önskas dock oftare och mera regelbundna träffar med länsstyrelsen.

Norrtälje: Det skulle vara värdefullt om länsstyrelsen regelbundet bjöd in till seminarier och information rörande tillämpning av lagstiftning; gärna olika teman utifrån tillsyn och aktuella frågor från kommunerna.

Olofström: Mer stöd och hjälp vid planering av framtida behov, mindre av kontroll när det gäller detta. Kontrollen gör att det blir avstånd i stället för samarbete. Risken är att kommunen gör pappersprodukter för att hålla länsstyrelsen "på gott humör".

Piteå: Handläggarna önskar mer stöd och hjälp (utbildning/handledning) i tolkning av LSS. Länsstyrelsens roll är endast granskande/ utövande av tillsyn och inte upplysande gentemot kommunen.

Sandviken: I nuläget finns inget ytterligare behov. Bättre samordning mellan kommunen och habiliteringen. Bättre stöd från primärvården.

Staffanstorps: Personalen på länsstyrelsen behöver mer verklighetsförankring.

Sundsvall: Länsstyrelsen kan t.ex. informera politiker mer än vad som görs. Vad är kommunens skyldigheter och vilka är konsekvenserna om dessa ej uppfylls? Fler besök i verksamheten.

Tierp: Utbildningar.

Ånge: Regelbundna träffar.

Fråga 16

a) Saknar kommunen/landstinget råd och anvisningar från Socialstyrelsen, när det gäller den materiella handläggningen av ärenden (dvs. handläggning i sak) om insatser enligt LSS?

Ja: Alvesta (ibland), Askersund, Borlänge, Borås, Botkyrka, Jönköping, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Norrtälje, Piteå, Sandviken, Sundsvall, Ånge

Nej: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Alingsås, Färgelanda, Härryda, Staffanstorp, Tierp

Vet ej: Degerfors

b) Om ja, ange närmare vad dessa skulle avse.

Alvesta: T.ex. när den enskilde har rätt till en insats, men insatsen inte finns att tillgå eller inte kan verkställas (exempelvis brist på bostad). Hur gör man då? Vad är rätt och fel?

Borlänge: Råd för att få en mer enhetlig handläggning.

Borås: En tydlig vägledning saknas, då lagen fortfarande efter tio år tolkas på många olika sätt i olika kommuner/kommundelar. Exempel: Korttidstillsyn för skolungdom över tolv år tolkas olika av kommunerna, en del från tolv år, en del från 13 år. En dom finns från 13 år.

Botkyrka: Att få direktiv är mycket bra.

Jönköping: Närmare beskrivning av insatserna, t.ex. personlig assistent. Administrativa rutiner kring LSS.

Kramfors: Rekommendationer, tolkningar och tillämpningar inom LSS-området.

Krokom: Uppdaterade råd och anvisningar beträffande utredning och beslut, detta är särskilt viktigt vad gäller personliga assistenter.

Ljusdal: Tydligare råd och anvisningar från Socialstyrelsen.

Norrtälje: Föreskrifter och/eller allmänna råd för handläggning av olika insatser inklusive personkretsbedömningar. Tidigare hade Socialstyrelsen kurser och utbildning för personal i LSS-verksamhet.

Sandviken: Det finns i dag ingen vägledning för hur lagen skall tolkas. Det finns en risk för stora skillnader i landet.

Sundsvall: Särskilt anpassad bostad, bedömning avseende personkrets 3.

Ånge: Domar visar sig vara motsägelsefulla, speciellt vad avser personlig assistent. Ett gemensamt material från Socialstyrelsen som överensstämmer med Riksförsäkringsverkets råd och anvisningar skulle underlätta avsevärt.

Fråga 17

Hur skulle man kunna komma till rätta med problemet med att kommuner/landsting fattar gynnande beslut enligt LSS utan att sedan verkställa besluten inom rimlig tid?

Dalarnas läns landsting: Genom att låta resursbrist bli ett skäl för att avslå, så att sökanden kan överklaga.

Västra Götalands läns landsting: Lagen skulle kunna innehålla en rimlig maximal tidsgräns för verkställighet av ett gynnande beslut.

Alingsås: Tydligare råd och anvisningar och vissa fall kanske mer resurser.

Bjurholm: Bötesföreläggande.

Borlänge: I de fall man vet att det blir svårt att verkställa beslutet inom rimlig tid (tre månader?) skulle det kunna vara möjligt att ge avslag för att den enskilde skall ha en möjlighet att överklaga beslutet.

Borås: Genom att man skulle kunna överklaga verkställigheten. Den enskilde får ett beslut på när insatsen kan verkställas, en beräknad tidpunkt, som sedan kan överklagas.

Botkyrka: Genom att ge avslag.

Degebergs: Mer resurser vad gäller ekonomi och personal.

Färgelanda: Genom en rätt att överklaga om ett beslut inte är verkställt inom "rimlig" tid.

Härryda: Sanktioner för ej verkställda beslut.

Jönköping: En alltför gynnande lagstiftning som inte tar hänsyn till rådande ekonomi och där kommunerna inte får statlig täckning.

Kramfors: När ekonomiska förutsättningar saknas är det svårt.

Krokom: LSS-handläggare beslutar om den enskilde har rätt till sökt insats. Verktälligheten styrs av kommunens ekonomi.

Ljusdal: Samverkan mellan handläggare, verkställare, avdelnings- och förvaltningschefer. Samverkan mellan olika områden vad gäller personalrekrytering. Bättre arbetsvillkor för personliga assistenter.

Norrtälje: Instrument för långsiktig planering och en realiserbar budget (investering, personal och övrig drift).

Olofström: Genom att man inför sanktioner på samma sätt som vid icke verkställda domar. Ett gynnande beslut från en tjänsteman

värderas inte lika högt som en dom från en domstol. Bäst vore det om statliga medel tillskötts kommunen. Avslag då beslutet inte kan verkställas (förutsatt att man erbjuder sig att hjälpa till med överklagandet). En viktig förutsättning är kommunens prioritering av dessa insatser. Utjämningsbidragen borde riktas till den förvaltning som bär kostnaderna.

Sandviken: Oftast handlar det om att kommunerna saknar resurser till verkställigheten. Staten bör ta över det ekonomiska ansvaret.

Staffanstorp: Genom att en maximal väntetid för verkställighet anges i beslutet. Om verkställighet inte sker inom denna tid eller om den enskilde anser att väntetiden är orimlig kan den enskilde överklaga.

Sundsvall: Kvalitetsgarantier. Löfte från kommunen om verkställighet inom viss tid. Avslag som kan överklagas.

Tierp: Bättre planering och upprättande av rutiner och riktlinjer.

Ånge: Mer pengar till kommunerna.

Särskilda frågor om rekrytering (avser endast kommunerna)

Fråga 18

a) Har kommunen vidtagit åtgärder för att främja rekrytering av personliga assistenter, ledsagare, kontaktpersoner och korttidshem m.m.?

Ja: Alingsås, Askersund, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Jönköping, Kramfors, Norrtälje, Olofström, Piteå, Sandviken, Sundsvall, Ånge

Nej: Bjurholm, Härryda, Krokom, Ljusdal, Staffanstorp, Tierp

b) Om ja, ange vid vilken eller vilka typer av insatser detta skett. Ange även vilka åtgärder som vidtagits och om åtgärderna bedöms ha haft någon verkan.

Alingsås: Det finns en informationsgrupp som består av personal som arbetar i verksamheten. Informationsgruppen arbetar med grundskolan och gymnasiet.

Askersund: Handledning, gemensamma träffar, en bra löneutveckling för utbildade personliga assistenter.

Borlänge: Genom samarbete med närliggande kommuner har ett nätverk startats där man kan få stöd av varandra i dessa frågor.

Borås: Kommunen har tio kommundelar, När det gäller insatsen kontaktperson har gemensam rekrytering skett. Även utbildning för kontaktpersoner sker gemensamt och tillsammans med studieförbund. En riktad gemensam utbildning för personliga assistenter finns som ges i samarbete med folkhögskola.

Botkyrka: En särskild resursperson har anställts för detta ändamål.

Degerfors: Under år 2001 annonserade kommunen på internet och i dagspressen, men fick endast 2–3 svar.

Färgelanda: Genom annonsering vad gäller stödfamilj, ledsagare och kontaktperson. Resultatet har varit att några enstaka fått arbete. Genom kommunens anslagstavla och arbetsförmedlingen, resultat som ovan.

Jönköping: Information om hur det är att arbeta som personlig assistent i olika sammanhang, t.ex. skolor. Kontakt med skola som har utbildning för personliga assistenter. Arbete med förbättring av arbetsvillkor/miljö för personliga assistenter, t.ex. arbetslag, gemensamma lokaler. Utbildning erbjuds till kontaktpersoner. Speciellt utsedda personer som arbetar med rekrytering. Alla åtgärder har haft mycket positiv verkan, sjukskrivningar hos personliga assistenter har sjunkit drastiskt, nästan inga överkända beslut angående kontaktpersoner.

Kramfors: Deltagande i informationsmöten, t.ex. öppet hus-dagar, resurscentrum, arbetsförmedling (kontaktperson och personlig assistent). Informationsblad till alla kommunanställda (kontaktperson). Broschyrer och informationsmaterial, information på olika utbildningar (kontaktperson och personlig assistent).

Norrtälje: Rekryteringsdag på gymnasieskola.

Olofström: Vid rekrytering av kontaktpersoner har handläggare varit ute och informerat vid olika sammanhang, skriftlig information på olika ställen, samt annons i tidning. Varje insats har givit några nya namn.

Piteå: Aktiva kampanjer (se fråga 1 b). Åtgärderna har till viss del haft verkan. Upplever dock att allt fler människor inte anser sig ha tid och kraft att på sig uppdrag som ledsagare, kontaktperson o.s.v.

Sandviken: Personliga assistenter: erbjuder heltidstjänster, infört timecare där arbetstiden kan påverkas individuellt. Kontaktpersoner: en handläggare som följer upp och stöttar kontaktpersonerna.

Sundsvall: Annonsering, ”reklamsnuttar” i affärer och i kassaköer, affischer på skolor, företag osv., muntlig information till skolor

m.m., annonser på Arbetsförmedlingen. Tillgången på personal är dock än så länge relativt god.

Ånge: Tillfällig personalutökning för att rekrytera kontaktpersoner, information i olika gruppssammanhang, annonsering. En person som bara arbetar med en konkret sak, exempelvis rekrytering av kontaktpersoner, och inte behöver splittras på annat ger resultat.

Särskilda frågor om bostad med särskild service för vuxna (avser endast kommunerna

Fråga 19

a) Har kommunen vidtagit åtgärder för att kunna tillgodose behovet av bostäder med särskild service för vuxna

på kort sikt?

Ja: Alingsås, Alvesta, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Härryda, Jönköping, Norrtälje, Piteå, Sandviken, Sundsvall

Nej: Bjurholm, Färgelanda, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Olofström, Tierp, Ånge

på lång sikt?

Ja: Alingsås, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Härryda, Jönköping, Kramfors, Ljusdal, Norrtälje, Piteå, Staffanstorps, Ånge

Nej: Bjurholm, Färgelanda, Krokom, Olofström, Sandviken, Sundsvall, Tierp

Alvesta: Nja

b) Om ja, ange vilka åtgärder som vidtagits och om åtgärderna bedöms ha haft någon verkan.

Alingsås: Handikapplanen är viktig för planeringen av bostäder med särskild service.

Alvesta: LSS-handläggare har lämnat information till chefer och politiker så långt som möjligt och i så god tid som möjligt.

Askersund: Fyra lediga platser – tre beviljade, icke verkställda beslut. En omstrukturering pågår för att anpassa boenden efter målgruppen.

Borlänge: Kommunen har en relativt god kännedom om vilka personer som önskar boende och planerar utifrån detta. Förra året öppnades en ny gruppboestad genom en omfördelning av resurser.

Borås: En lokalplan har upprättats gällande åren 2004–2006 med årlig revidering. Politiskt beslut fattas under våren 2004.

Botkyrka: Nybyggnationer.

Degerfors: De kända behoven finns med i planeringen. En befintlig gruppboestad har utökats med fler platser.

Härryda: Nybyggnationer.

Jönköping: Exploateringsavtal tecknas vid varje nyproduktion av bostäder vilket medger anvisningsrätt för kommunen. Nybygge kommunens regi. Utvecklar boendestödsformer så att fler kan bo i ”vanliga” lägenheter. Ökat utbud.

Kramfors: Diskussion pågår angående framtida former för vuxenboenden i kommunen. För närvarande finns det inte någon kö till gruppboestäder.

Ljusdal: Boendeutredning för framtida behov av nuvarande och planerade insatser.

Norrälje: En inventering av det befintliga beståndet har gjorts och ett underlag för beräkning av framtida behov har tagits fram.

Olofström: Vi upplever att det är svårt att i praktiken vidta åtgärder innan man har klart för sig vilka behov och önskemål den enskilde har. Unga personer har ofta mycket bestämda uppfattningar och krav på sitt boende. De tar inte vad som helst utan vill vara med vid planering.

Piteå: Kommunen har en verksamhetsutredare som arbetar med både kort- och långsiktig planering. Kommunen har för närvarande ingen kö till särskilda boenden enligt LSS.

Sandviken: Behoven aktualiseras bland förtroendevalda och finns med i kommande års budgetäskande. Huruvida effekt uppnås är för tidigt att säga.

Staffanstorps: Ett nytt LSS-boende har startat 2004. Regelbundna ”boendeträffar” då föräldrar och ungdomar bjuds in för information och diskussion om framtida behov av boende.

Sundsvall: Flera gruppboestäder har byggts och vissa lägenheter har anskaffats. Satellitlägenheter har hyrts, servicelägenheter har utökats då tillfälle givits. 5 miljoner kronor skall avsättas årligen för nya behov, dock ej 2004 då nämnden beslutade att överföra dessa 5 miljoner till annat område. Behoven är kända men resurser saknas.

Ånge: Icke fullvärdiga bostäder har lagts ner, eftersom behovet har minskat och de ungdomar som kommer inte vill bo på det sättet.

Särskilda frågor om handläggningen

Fråga 20

a) Hur öppnas ett ärende om insatser enligt LSS, muntligen eller skriftligen?

Både och: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås (skriftlig ansökan vanligast), Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Krokom, Ljusdal, Olofström, Piteå, Sundsvall, Tierp, Ånge

Oftast efter skriftlig ansökan: Västra Götalands läns landsting, Kramfors, Sandviken, Staffanstorps

Jönköping: Främst skriftligen, men även muntligt.

Norrköping: Gärna skriftlig, men muntlig ansökan är tillräcklig.

b) Hur dokumenterar kommunen/landstinget handläggningen av ärendet från det att den enskilde framställer ett önskemål om en insats enligt LSS till dess att kommunen/landstinget fattar ett beslut i frågan?

Dalarnas läns landsting: Ansökan – utredning – förslag till beslut – kommunicering – beslut. Detta enligt gällande riktlinjer enligt landstingets policy för råd och stöd enligt LSS.

Kronobergs läns landsting: En särskild ansökan fylls i av den enskilde eller handläggaren (vid muntlig ansökan), en utredning upprättas, alla kontakter journalförs i särskild LSS-journal, beslut fattas vid särskild beslutskonferens.

Västra Götalands läns landsting: Ärendet diarieförs. Därefter vidtar utredning och skriftligt beslut med information om överklagningsrätt. Direktivet är att ett beslut skall meddelas inom tre månader.

Alingsås: Det finns en personakt. I den finns ansökningar, utredningar, beslut och journalanteckningar.

Alvesta: Journalanteckningar under hand samt en utredning, sedan beslut och beslutsmeddelande. Självklart kommuniceras ärendet med den enskilde, både vad gäller utredning och beslut.

Askersund: Skriftligt, löpande i journal.

Bjurholm: Ärendeblad och personakt upprättas. Fortlöpande anteckningar i ärendet och beslut.

Borlänge: Löpande anteckningar i datasystem. Innan beslut fattas skrivs ett ärendeblad.

Borås: Dokumentation sker i Magna Cura, ett dataprogram för äldre- och handikappomsorgen. Enskild akt finns för var och en.

Botkyrka: I verksamhetssystemet.

Degerfors: Enligt förvaltningslagen och handläggningsrutiner i ett speciellt datasystem.

Färgelanda: Fortlöpande genom stödanteckningar fram till beslutsdokumentet.

Härryda: Registrerar ärenden, utredning, beslut, anteckningar.

Jönköping: 1. Genom ifylld ansökan som läggs i akten. 2. Utredning öppnas. 3. Journalanteckningar sker löpande. 4. Beslut. Detta sker i ett IT-system.

Kramfors: Fortlöpande i aktanteckningar.

Ljusdal: VM-datas LSS-program.

Norrhälje: Ansökan registreras i dataprogrammet för ärendehantering och bekräftas skriftligen av handläggaren. En skriftlig ansökan läggs i personakt. Under utredningen förs löpande anteckningar. När utredningen är klar dokumenteras den inklusive en bedömning och ett beslut. Inkommande handlingar läggs i personakten.

Olofström: Dokumentation sker skriftligt genom löpande anteckningar i akten, genom insamlande av exempelvis ADL-status, psykolog-utlåtande, läkarutlåtande m.m. Allt som är väsentligt för utredning och beslut dokumenteras.

Piteå: Genom kommunens dataverksamhetssystem (WM-data).

Sandviken: I personakt via Pro capita vård och omsorg.

Staffanstorps: Datoriserad ärendehantering – daganteckningar, ärende, beslut.

Sundsvall: Ärendet dokumenteras från start i ett datasystem byggt utifrån dokumentationsskyldigheten, Pro capita

Tierp: Dokumentering i den enskildes ärendeakt (omsorg 2000), där allt som sker i ärendet dokumenteras.

Ånge: I det dataprogram som finns.

c) Kan dokumentationen ske på annat sätt än att handläggningen fortlöpande skrivs in i den enskildes akt?

Nej: Alingsås (inte enligt nuvarande lagar, förvaltningslagen och socialtjänstlagen), Askersund, Borlänge, Borås, Degerfors, Botkyrka, Färgelanda, Härryda, Kramfors, Krokom (datoriserad akt), Norrtälje, Piteå, Staffanstorps, Sundsvall, Tierp, Ånge

Dalarnas läns landsting: Separat LSS-journal används.

Jönköping: Inkomna handlingar bilagenumreras och läggs i akten. Registrering sker av inkomna och upprättade handlingar i särskild ordning. Relevant innehåll återges i utredningen eller så sker hänvisning i utredningen till t.ex. intyg.

Ljusdal: Viss dokumentation och individuell planering förekommer i de särskilda boendena och på daglig verksamhet.

Olofström: Ja, insamling av olika yttranden m.m.

Sandviken: Endast i avvaktan på att dokumentation kan ske i akten.

d) Hur dokumenterar kommunen/landstinget sina beslut om insatser enligt LSS?

Dalarnas läns landsting: I enskild LSS-journal.

Kronobergs läns landsting: I ett protokoll som undertecknas av beslutsfattaren.

Västra Götalands läns landsting: I diariet.

Alingsås: I personakten med datorstöd.

Alvesta: I ett särskilt dataprogram – Pro capita.

Askersund: I journal.

Bjurholm: Beslut i ett särskilt dokument.

Borlänge: I datasystem i form av ett beslutsmeddelande.

Borås: I dataprogrammet.

Botkyrka: I verksamhetssystemet.

Degerfors: Särskild beslutsblankett, journalföring, dataregistrering.

Färgelanda: I word-dokument som sedan läggs i akt.

Jönköping: I IT-systemet Magna Cura.

Kramfors: I datasystemet.

Krokom: I dataprogrammet samt en kopia i akten.

Ljusdal: I VM-datas LSS-program.

Norrtälje: I datasystemet för ärendehantering.

Olofström: Genom ett skriftligt beslut som delges den enskilde, läggs i akten samt sänds till enhetschef eller liknande för verkställighet.

Piteå: I kommunens slutna verksamhetssystem.

Sandviken: Via akt och handikappputs-kottets protokoll.

Staffanstorp: Datoriserad ärendehantering.

Sundsvall: I datasystemet – Pro capita

Tierp: Dokumentering i ärendeakten. Delegationslistor till nämnden.

Ånge: Skriftligen i ett dataprogram.

e) Skickar kommunen/landstinget alltid ut skriftliga beslut till de enskilda?

Ja: Dalarnas läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå, Sandviken, Staffanstorp, Sundsvall, Ånge

Nej: Kronobergs läns landsting, Tierp

f) Om nej, förekommer det att kommunen/landstinget meddelar både bifalls- och avslagsbeslut muntligen? Vilka överväganden ligger bakom ställningstagandet att meddela muntliga beslut?

Kronobergs läns landsting: Muntliga beslut meddelas när den enskilde inte bedöms förstå innehållet. Finns en god man kan denne få det skriftliga beslutet.

Tierp: Vid vissa bifallsbeslut delges den enskilde inte utredningen. Om det i utredningen framkommer viss planering skickas alltid utredningen. Vid avslag/delavslag skickas utredningen alltid. Beslutsmeddelande utgår oftast vid bifall.

g) Skickar kommunen/landstinget alltid ut överklagandehänvisningar tillsammans med beslut om avslag på ansökningar om insatser enligt LSS?

Ja: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Härryda, Jönköping, Kramfors, Krokom, Ljusdal, Norrtälje, Olofström, Piteå, Sandviken, Staffanstorp, Sundsvall, Tierp, Ånge

h) Förekommer det att ett ärende avslutas utan att ett skriftligt eller muntligt beslut fattats?

Ja: Härryda, Kramfors, Krokom, Norrtälje, Olofström, Sandviken, Staffanstorps, Sundsvall

Nej: Dalarnas läns landsting, Kronobergs läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Alingsås, Alvesta, Askersund, Bjurholm, Borlänge, Borås, Botkyrka, Degerfors, Färgelanda, Jönköping, Ljusdal, Piteå, Tierp, Ånge

i) Om ja i vilka fall?

Borås: Endast om den enskilde själv återkallar sin ansökan.

Härryda: Om ansökan återtas, den enskilde flyttar, avlider etc.

Kramfors: Återtagande av ansökan om insats.

Krokom: Vid återtagande av ansökan. När ansökan avvisas (om någon t.ex. ansökt i fel kommun).

Norrtälje: När den enskilde återtar sin ansökan på grund av flytt eller annat skäl.

Olofström: När sökanden själv återtar sin ansökan. När sökanden avlider under tiden som utredning pågår.

Sandviken: Ansökan återtas.

Staffanstorps: Om den enskilde tar tillbaka sin ansökan; dokumentation att ärendet är avslutat sker då.

Sundsvall: Om ansökan återtas registreras detta i journalanteckning i datasystemet. Om sökanden avlider under utredningens gång avslutas ärendet.

Tierp: Möjligtvis en uppgivenhet hos dem som har fått avslag.

Fråga 21

Av uppgifter från Socialstyrelsen och länsstyrelserna i rapporten Ej verkställda beslut och domar enligt SoL och LSS 2001 (s. 29), framgår att endast cirka hälften av avslagsbesluten om insatser enligt LSS överklagas, trots att kommunen/landstinget vid din prövning funnit att de enskilda har behov av den sökta insatsen. Vad anser kommunen/landstinget att den låga överklagandefrekvensen beror på?

Dalarnas läns landsting: Den enskilde förstår att han eller hon inte tillhör målgruppen. Den enskilde får behoven tillgodosedda på annat sätt, exempelvis enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Alingsås: Det kan bero på ett motstånd som den enskilde känner och som måste övervinnas. En del människor vill inte vara till besvär. En del människor kanske delar kommunens bedömning att det är rimligt i vissa fall att få vänta mer än tre månader.

Alvesta: Ibland tillgodoses behovet på annat sätt. En del tycker det är för jobbigt att överklaga. Det finns troligen flera orsaker.

Bjurholm: Den enskilde kanske inte är van och oroar sig för att bli tvungen att formulera sig och stå upp för sina rättigheter.

Borlänge: Inga beslut enligt LSS fattas trots bedömt behov.

Borås: Har man behov av insatsen borde det vara ett bifall och inte ett avslag. Resursbrist är egentligen ingen avslagsgrund enligt LSS. Man borde i stället försöka stärka upp i verkställighetsfasen (fråga 17).

Botkyrka: De enskilda litar på att behovet tillgodoses av kommunen så småningom.

Degerfors: Många saknar energi att överklaga. Handläggaren erbjuder hjälp och uppmanar den enskilde att överklaga men de flesta vill ändå inte.

Färgelanda: Ibland ansöker den enskilde om insatser utan att veta vad de innebär, t.ex. ansökan om personlig assistent efter rekommendation från någon som själv inte har kunskap om vad detta är.

Härryda: De berörda ser ingen mening med det eller orkar inte med det.

Jönköping: I vissa fall okunskap hos gode män (ofta då anhöriga) som inte tillgodoser den enskildes behov. Personer förstår när annan huvudman är ansvarig – får hjälp därifrån. Behovet är tills vidare tillgodosett t.ex. genom boende i hemmet eller genom annan huvudman, behovet är inte akut. Andra insatser sätts in. Den sökande är nöjd med de sammanlagda insatserna. Ofta oro inledningsvis angående omfattning av stödbehov och utformning av insats, men oron lägger sig när man ser att det fungerar.

Kramfors: Att behovet faktiskt är tillgodosett genom andra insatser.

Krokom: Människor orkar inte alltid överklaga trots att handläggarna erbjuder sig att hjälpa till. Engagemanget hos gode männen varierar liksom kunskaperna.

Ljusdal: Om man funnit att behovet finns och att personen har rätt till insatsen ger kommunen inte något avslag.

Norrtälje: De enskilda får andra insatser som de är nöjda med. Utredningen av behovet blir en process som ökar brukarens medvetenhet om funktionshindret och livssituationen och att det

som är viktigt för den enskilde inte kan lösas genom en LSS-insats. I några fall är den enskilde uppmanad av andra att kräva sin rätt och gör det men halvhjärtat. Föräldrar kan känna att det är deras plikt som föräldrar.

Olofström: Att den enskilde inte får aktiv hjälp av kommunen med att överklaga. Man kan inte skicka ett avslag med denna motivering utan att mycket aktivt hjälpa till med överklagandet.

Piteå: Överklagandefrekvensen är ganska hög (kommunen är känd för detta i Norrbottens län). Frågan kan därför inte besvaras.

Sandviken: Väl motiverade beslut så att den enskilde kan förstå varför det blir avslag.

Tierp: Möjligtvis en uppgivenhet hos dem som fått avslag.

Ånge: Folk orkar inte.

Fråga 22

a) På vilket sätt får enskilda hjälp av kommunens/landstingets handläggare att utforma ett överklagande av ett beslut om avslag på en ansökan om insatser enligt LSS?

Dalarnas läns landsting: På de sätt som behövs enligt förvaltningslagen.

Kronobergs läns landsting: Praktisk hjälp ges om det finns behov av det.

Västra Götalands läns landsting: Regionen bistår inte med hjälp att överklaga. I samtliga avslagsbeslut som har överklagats av den enskilde sedan år 1999 har beslutet inte ändrats av länsrätt eller kammarrätt.

Alingsås: Information lämnas alltid skriftligt med överklagandehänvisningen. Även muntlig information förekommer.

Alvesta: Det anpassas efter individens behov av hjälp med detta, alltifrån att ge råd till att handgripligen skriva överklagandet.

Askersund: Vid behov.

Bjurholm: Den som vill får hjälp att överklaga.

Borlänge: Praktisk hjälp med att skriva ett överklagande.

Borås: Hjälp att upprätta ett överklagande av tjänsteman på kommunen.

Botkyrka: Erbjudande om hjälp ges.

Degerfors: Handläggaren är skyldig att hjälpa till. Den enskilde informeras om detta.

Färgelanda: Den enskilde får information om att handläggaren hjälper till med överklagandet.

Härryda: Besvärshänvisning och erbjudande om konsultation.

Jönköping: Aktiv skrivhjälp. Anvisning om hur överklagandet går till.

Kramfors: Ett personligt sammanträffande – hjälp att utforma överklagandet.

Krokom: LSS-handläggarna erbjuder tid för att hjälpa till och försöka att motivera. Beträffande LASS-beslut erbjuds juristhjälp.

Ljusdal: Hjälp med formaliteterna kring överklagandet, vad som är viktigt att ta upp i ett överklagande. Skriftlig information om hur man överklagar.

Norrtälje: Handläggaren bistår alltid med information och konkret skrivhjälp om så önskas.

Olofström: Kommunen har ett ”standardöverklagande” som den enskilde kan göra tillägg i eller bara skriva under. När det gäller överklaganden då kommunen inte ansett att behov av en viss insats föreligger kan man få hjälp, men den enskilde får då ta mer aktiv del.

Piteå: Både genom praktisk och handgriplig hjälp från kommunens handikappkonsulenter. Kommunen hänvisar den enskilde till t.ex. råd och stöd, om hjälp önskas från någon annan än kommunen.

Sandviken: Hjälp att formulera och dokumentera.

Staffanstorps: Handläggaren bistår med personlig hjälp att utforma ett överklagande enligt den enskildes önskemål.

Sundsvall: Ibland genom muntlig rådgivning och där önskemål finns även hjälp att skriftligt upprätta ett överklagande.

Tierp: Enskilda får alltid hjälp/stöd vid överklagande om de begär detta.

Ånge: Ibland har handläggarna hjälpt till med att skriva ett överklagande. Ofta ges muntliga anvisningar.

b) I hur många fall får de enskilda sådan hjälp? (Anges i procent i förhållande till det totala antalet avslagsbeslut).

Dalarnas läns landsting: Inga avslag gavs under 2003.

Kronobergs läns landsting: Det är mycket ovanligt.

Alingsås: Alla som begär hjälp får det. I praktiken någon enstaka.

Alvesta: Över 50 procent. Alla som vill får hjälp.

Askersund: Inga avslag gavs under 2003.

Bjurholm: Noll procent. Bjurholms kommun har inga avslagsbeslut enligt LSS.

Borås: 100 procent, alltid när man vill.

Botkyrka: Cirka två procent.

Degerfors: Alla som vill får hjälp.

Färgelanda: Tio procent.

Härryda: 100 procent, alla som vill.

Kramfors: I samtliga fall när den enskilde begär detta.

Krokom: Alla som vill får hjälp. Cirka hälften vill ha hjälp.

Ljusdal: Alla får skriftlig information om hur man överklagar. Alla som begär det får enskild muntlig information. Det kan gå till så att man träffas och samtalar. Med de allra flesta (90 procent?) har man något slags muntligt samtal.

Norrtälje: Under 2003 tackade ingen ja till erbjuden hjälp.

Olofström: 10–20 procent (alltid om de önskar).

Piteå: Uppskattningsvis tio procent.

Sandviken: En procent.

Staffanstorps: 10–15 procent.

Sundsvall: Det finns ingen statistik om detta. Endast ett fåtal ärenden.

Ånge: 90 procent.